

A kulturális közösségszervezés gyakorlata kontrollesoport -vizsgálattal

CSELEKVŐ
közösségek
aktív közösségi szerepvállalás

EFOP-1.3.1-15-2016-00001

Kutatási jelentés

A kulturális közösségszervezés gyakorlata kontrollesoport -vizsgálattal

Szerkesztette | Sólyom Barbara, Ponyi László

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

CSELEKVŐ
közösségek
aktív közösségi szerepvállalás

EFOP-1.3.1-15-2016-00001

Kutatási jelentés

A kulturális közösségszervezés gyakorlata kontrollcsoport -vizsgálattal

Szerkesztette | Sólyom Barbara, Ponyi László

Budapest, 2019.

Felelős kiadó:

Szabadtéri Néprajzi Múzeum – Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ
NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft.
Országos Széchényi Könyvtár Könyvtári Intézet

Budapest, 2019.

A kutatás megvalósítói a Psyma Hungary Kft. a „Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás” az EFOP-1.3.1-15-2016-00001 projekt konzorciuma megbízásából. A kiadvány megjelenésében közreműködtek a Szabadtéri Néprajzi Múzeum – Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ, az NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft. és az Országos Széchényi Könyvtár Cselekvő közösségek projekt kutató-fejlesztő csoportjai.

Szakmai vezetők és a kutatócsoportok tagjai:

Psyma Hungary Kft.: **Polonyi Gábor**

NMI Művelődési Intézet Nkft.: **Fodor Tamás** szakmai vezető; **Ponyi László** kutató-fejlesztő csoportvezető; **Sólyom Barbara** kutató-fejlesztő munkatárs; **Juhász-Nagy Ibolya** kutató-fejlesztő asszisztens

Szabadtéri Néprajzi Múzeum Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ: **Arapovics Mária** szakmai vezető; **Szu Annamária** kutató-fejlesztő csoportvezető; **Molnárné Németh Lilla** kutató-fejlesztő munkatárs

Országos Széchényi Könyvtár Könyvtári Intézet: **Giczi András Béla** szakmai vezető; **Bódog András** kutató-fejlesztő csoportvezető

Szerkesztette: **Sólyom Barbara, Ponyi László, Juhász-Nagy Ibolya**

Olvasószerkesztők: **Arapovics Mária, Szu Annamária, Molnárné Németh Lilla, Bódog András**
Elméleti alapok: **Sólyom Barbara**

A kutatás bemutatása: **Psyma Hungary Kft.**

Lektorálta: **Benkei-Kovács Balázs**

Grafika, tördelés: **Király Zoltán**

A projekt kedvezményezettje: a Szabadtéri Néprajzi Múzeum – Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ mint konzorciumvezető, valamint konzorciumi partnerei: NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft., Országos Széchényi Könyvtár Könyvtári Intézet

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg 2016. 09. 16. és 2019. 09. 15. között.

nyomdai változat: **ISBN 978-615-5123-85-6**

online változat: **ISBN 978-615-5123-86-3**

Tartalomjegyzék

1. Vezetői összefoglaló	5
2. Bevezetés	9
3. Elméleti alapok – fogalmi keretek	
3.1. A közösség fogalma	11
3.2. A közösségszervezés alapelvei és fogalmai	15
3.2.1. A közösség alapelve	16
3.2.2. A részvétel alapelve	18
3.2.3. Bevonás	18
3.3. Közösségfejlesztés fogalma és folyamata	19
4. A kutatás bemutatása	
4.1. A kutatás célja	25
4.2. A kutatás paraméterei.	26
4.2.1. A kutatás módszertana.	26
4.2.2. A minta összetétele.	27
4.2.3. A mintában szereplő intézmények feladatköre.	32
4.2.4. A válaszadók	33
4.2.5. A Cselekvő közösségek projekt által érintett települések	35
4.2.6. A kutatás és a kutatási jelentés főbb témakörei.	37
4.3. A kutatás eredményei – A Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás projekt hatásmérése	38
4.3.1. A projekt ismertsége	38
4.3.2. A projektben való részvétel	41
4.3.3. A projekt értékelése	44
4.3.4. A projekt hatása	47
4.3.5. A Cselekvő közösségek – aktív közösség szerepvállalás projekt és a helyi közösségfejlesztés folyamata.	48
4.3.6. A kulturális intézmények/közösségi szinterek látogatottsága	50
4.4. A kutatás eredményei – A kulturális intézmények társadalmi – közösségi beágyazottságának hatásmérése	55
4.4.1. Intézményi partnerség	55
4.4.2. A helyi civil szervezetekkel való kapcsolattartás formái.	60
4.4.3. A helyi lakossággal való kapcsolat.	67
4.4.4. Önkéntesség	78
4.4.5. Iskolai Közösségi Szolgálat (IKSZ)	80
4.4.6. Esélyegyenlőség.	81

5. Irodalomjegyzék	89
6. Melléklet	
6.1. Kutatási minta	95
6.2. Kérdőív	120

1. Vezetői összefoglaló

Jelen kiadványban ismertetett – az elméleti kitekintést követő - hatásvizsgálat kettős célkitűzéssel indult el és valósult meg. Egyrészt a kutatás segítségével képet lehet alkotni arról, hogy a kulturális intézmények társadalmi beágyazottságát tekintve milyen változások történtek a vizsgált időszakban. Másrészt pedig az, hogy a 2016–2019. között zajló Cselekvő közösségek projekt révén megvalósított fejlesztések ebben a folyamatban milyen hatásokat generáltak.

A kutatás a 2017-ben a „Magyarországi múzeumok, könyvtárak és közművelődési intézmények reprezentatív felmérése” címmel készült országos intézményi vizsgálatra és annak mintakeretére épült. A hatásvizsgálat online módon készült, és az első körös felmérésben résztvevő közművelődési, könyvtári, illetve muzeális intézmények több mint 40%-a töltötte ki a második körös hatásvizsgálat kérdőívét. A viszonylag magas válaszadói rátának köszönhetően a 2019-es minta belső kulturális szakterület szerinti megoszlása és területi rétegzettsége lényegében majdnem teljesen egybeesik a 2017-es reprezentatív minta belső megoszlásaival. A 2017-es kutatásban 1 316 intézmény vett részt a felmérésben, ennek 46%-a közművelődési intézmény/közösségi színtér, 34%-a könyvtári intézmény és 20%-a muzeális intézmény volt. Az 2019-es vizsgálatban az online kérdőívet összesen 578 intézmény töltötte ki, ennek 43%-a közművelődési intézményt/közösségi színteret, 35%-a könyvtári intézményt és 22%-a muzeális intézményt képviselt.

A felmérés adatai szerint a megkérdezettek majdnem 90%-a tud a 2017-ben elindított Cselekvő közösségek - aktív közösségi szerepvállalás projektről. Kétharmaduk nyilatkozott a felmérés során olyan értelemben, hogy részben vagy egészében ismeri is a projektet, és több mint egynegyedük az átlagnál erőteljesebbnek érzi informáltságát. Ezek a magas értékek már önmagukban jelzik, hogy a projekt működését nem lehet lokális szinten lehatárolni, annak hatása horizontálisan érzékelhető a hazai kulturális szakterületek intézményrendszerében.

A válaszadók alapján a kulturális intézmények majdnem négytizede (37%-a) vesz/vett részt közvetlenül a projektben: 29% aktívan, 8% részvétele pedig éppen folyamatban van. **A korábbi elképzelések alapján, a Cselekvő közösségek projekt a települések valamivel több mint egytizedét tervezte bevonni a fejlesztési folyamatokba. Azonban a projekt kisugárzó hatásának, a nagyfokú érdeklődésnek és az eseményeken való nagyszámú részvételnek köszönhetően a projekt hatása sokkal szélesebb körűvé vált.** A projekt megvalósításának kezdeti indikátora a kulturális közösségfejlesztő mentorok által gondozott módszertani fejlesztéssel elért 360 település, illetve településrész. A projekt indikátora ugyan a tervezés időszakában 360 db település vagy

településrész volt, de jelen kiadvány megírásakor már több mint 800 valamilyen közösségfejlesztéssel kapcsolatos dimenzióban bevont településről beszélhetünk.¹

A Cselekvő közösségek projekt által kifejtett hatások felmérése érdekében, az elemzés során a minta alanyait két csoportba sorolták, és azt nézték meg, hogy a vizsgált témakörökben a Cselekvő közösségek projektben résztvevők véleménye (az alaps csoport véleménye) mennyiben tér el a Cselekvő közösségek projektben részt nem vevőkéitől (a kontrollcsoport véleményétől). Ha ez az eltérés statisztikailag jelentős, akkor az eltérések hátterében a Cselekvő közösségek projekt direkt, illetve indirekt hatása tételezhető fel.

A kontrollcsoport-vizsgálattal kombinált hatásfelmérés nagyon sok ponton mutat ilyen szignifikáns különbséget, és ezek iránya azt jelzi, hogy a Cselekvő közösségek projekt rengeteg területen fejt ki pozitív hatást. Ezek közül a legfontosabbak, a legerőteljesebbek a következők:

- A vizsgált időszakban² a Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás projektben résztvevő intézmények látogatószáma gyorsabban növekedett. A nagyobb látogatószám alapvetően a projekt számának emelkedésével magyarázható. A Cselekvő közösségek projektben valamilyen módon érintett intézmények esetében 62%-nyian jelezték, hogy az elmúlt időszakban a látogatószám emelkedett, a projektben nem érintett intézmények esetében ugyanez az arány jóval kevesebb, 43%.
- Az esélyegyenlőség biztosítása jegyében szervezett nagyobb programszám is erőteljesen hozzájárult ahhoz, hogy a Cselekvő közösségek projektben résztvevő intézmények nagyobb látogatottsági adatokat tudtak produkálni. A Cselekvő közösségek projektben szereplő intézmények esetében, a hátrányos helyzetű csoportoktól függően, kétszer-háromszor nagyobb annak a valószínűsége, hogy az intézmény valamely hátrányosabb helyzetben lévő társadalmi csoporttal többször foglalkozott a vizsgált időszakban. Az ezekre a csoportokra történő intenzívebb odafigyelés hátterében feltehetően a Cselekvő közösségek projektbe bevont intézmények nagyobb aktivitása, szociális érzékenysége, társadalmi elköteleződése is meghúzódik.

A program időszakában a Cselekvő közösségek projektben résztvevő intézmények sokkal jobban odafigyelnek a lakossági igényekre: pl. elégedettségi felméréseket, közvélemény-kutatásokat készítenek, levonják az ebből fakadó tapasztalatokat, következtetéseket. **A projektben résztvevő intézmények esetében egyértelműen a többséget alkotják (a múltban és/vagy a jövőben összesen 84%) azok**

1 Forrás: <https://cselekvokozossegek.hu/rolunk/a-projektrol/>. Letöltés dátuma: 2019. 05. 05. Szerkesztői megjegyzés: a Cselekvő közösségek online regisztrációs rendszerének (OVIMOR) 2019.06.27-i adatai alapján, már több mint 900 bevont településről beszélhetünk.

2 Kutatásunkban a Cselekvő közösségek projekt folyamán történt változásokra és folyamatokra is rákérdeztünk. A „Magyarországi múzeumok, könyvtárak és közművelődési intézmények reprezentatív felmérése” elnevezésű kutatás lekérdezési fázisa 2017 nyarán (júniustól szeptemberig), jelen kutatás pedig 2019. január és február hónapjaiban zajlott le. A két lekérdezési időpont között így hozzávetőlegesen másfél év telt el. Egyes kutatási kérdések a két kutatás között zajló időszakban történt változásokra is irányultak.

a szervezetek, amelyek a vizsgált időszakban a lakossági igényekre alapozva valamilyen konkrét változtatást hajtanak/hajtottak végre intézményük működésében. A Cselekvő közösségek projekten kívül maradt intézmények esetében viszont ez már csak az intézmények kisebb hányadáról mondható el (a múltban és/vagy a jövőben összesen 63%).

A vizsgált időszakban a Cselekvő közösségek projektben résztvevő intézmények szakmai, illetve a civil szféra irányába jelentkező együttműködései sokkal dinamikusabban alakultak: a kapcsolatok részben bővültek, részben elmélyültek. Ez azért is fontos, mert a projekt egyik alapvető célja, hogy a közösségfejlesztés folyamatában a helyi kulturális intézmények és civil szervezetek kapcsolatai erősödjenek.

Összességében a felmérésben **résztvevő szakemberek hozzáállása nagyon kedvező volt a projekthez. Véleményük szerint a projekt egyértelműen pozitív változásokat generál mind a települések fejlesztése (tágabb értelemben a vidékfejlesztés), mind a civil lakosság, a helyi közösség és a lakókörnyezet fejlesztése, mind a kulturális szakterületek közötti együttműködés fejlesztése szempontjából.** Az összesített értékelések azt mutatják, hogy a projekt résztevékenységeinek, részterületeinek kiválasztását, felépítését a szakemberek nagyon jónak tartják.

2. Bevezetés

A „Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás” című, az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program keretében elindult (EFOP-1.3.1.-15-2016-00001 kódszámú) projekt a kulturális terület kiemelt projektje. A projekt három konzorciumi partner együttműködésében valósul meg: a Szabadtéri Néprajzi Múzeum – Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ, az Országos Széchényi Könyvtár – Könyvtári Intézet és az NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft. közreműködésével. A projekt a 2016. szeptember 16. és a 2019. szeptember 15. közötti időszakot öleli fel.

A projekt célja a társadalmi aktivitás növelése, a közösségfejlesztésbe bevont településeken a közösségi szerepvállalás erősítése, a települések önkormányzatai, kulturális intézményei és lakosai közötti kapcsolatok erősítése, ezzel együtt pedig az együttműködés kultúrájának magasabb szintre emelése. Cél továbbá a folyamatos szakmai-módszertani támogatás biztosítása a települések és azok kulturális intézményei és/vagy civil szervezetei számára annak érdekében, hogy a társadalmi kohézió erősödjön és a közösségfejlesztési folyamatok megvalósuljanak.³

A fenti célok elérése érdekében több országos szintű kutatás is zajlott, amelyekben vizsgálták a közművelődési, muzeális és könyvtári szakma helyzetét, az elmúlt években végbement változásokat, a jövőbeni trendeket és a kulturális intézményrendszerre ható, azokban megjelenő társadalmi változásokat.

A Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás projekt monitorig és kutató-fejlesztő tevékenységei a következők voltak:

- Kulturális közösségfejlesztő mentorhálózat működésének monitoringja (2 alkalommal)
- Kulturális közösség-szervezés gyakorlata (hatásmérés, hatásvizsgálat) kontrollcsoport-vizsgálattal (1 alkalommal)
- Kulturális intézmények reprezentatív felmérése (1 alkalommal)
- Kulturális intézmények társadalmiasítása kontrollcsoport-vizsgálattal (2 alkalommal)
- Kutatási jelentés kvalitatív kutatás eredményeiről (3 alkalommal)
- Lakossági megkérdezés (2 alkalommal)
- Delfi jövő- és trendkutatás (3 körben)

A kutatási jelentések az egyes kutatási eredmények mellett a kapcsolódó települési statisztikákra vonatkozó adatokat, elemzéseket is tartalmaznak.

A Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás projekt keretében megvalósuló kutatásokkal, fejlesztésekkel és módszertani útmutatókkal – reményeink szerint – erősíteni tudjuk a vonatkozó kulturális szakágazatok, összességében a

³ Forrás: <https://cselekvokozossegek.hu/rolunk/a-projektrol/>. Letöltés dátuma: 2019. 04. 11.

kultúra ismeretanyagát, módszertani eszköztárát, gyarapítani tudjuk a szellemi tőkét és a kulturális tudásgazdaságot. Reméljük, hogy hiánypótló, mind a szakmai munkákban, mind a felsőoktatásban, mind a szakmai továbbképzésekben nélkülözhetetlen és hasznos, értékteremtő fejlesztéseket és szakmódszertant hozunk létre, melyre további kutatások és innovatív folyamatok épülhetnek majd.

Jelen kiadványunkban a Kulturális közösségszervezés gyakorlata (hatásmérés, hatásvizsgálat) kontrollcsoport-vizsgálattal elnevezésű kutatás céljait, eredményeit és következtetéseit ismertetjük. A kutatást 2019. január 1. és március 31. között a Psyma Hungary Kft. végezte el.

A kulturális közösségszervezés gyakorlata kontrollcsoport-vizsgálattal kutatás címe esetében nem kívántunk eltérni a Cselekvő közösségek projekt Megvalósíthatósági Tanulmányában megjelent fogalomhasználatától.

3. Elméleti alapok – fogalmi keretek

Kiadványunk elméleti megalapozásában a közösség fogalmát, a közösségszervezés és a közösségfejlesztés alapfogalmait és alapelveit tárgyaljuk. A fogalmi keretek felvázolásával ismerhetjük meg a közösségszervezés valódi célját és funkcióit, illetve ezáltal válik megalapozottá, értelmezhetővé és értékelhetővé a tanulmánykötetben részletezett kutatásunk.

3.1. A közösség fogalma

A közösség fogalma a civilizáció fejlődésével, változásával együtt változik (Arapovics 2016; Vercseg 2018). Az ősi közösség és a faluközösség a modernizáció kezdetén felbomlott. A tömegtermelés bér munkássá változtatta a gazdálkodókat, így megszűntek a létfenntartási és gazdálkodási érdekközösségek. A modern társadalomban létrejöttek a közösségek hivatásrendi, vallási és szabadidős közösségei. A 20. századra az individualizmus előretörésével együtt és/vagy mellett az egyének elidegenült, védtelen személyek lettek, a tömegkommunikáció és a politikai rendszerek, a hatalmi elit kiszolgáltatottjai, irányítható tömegei. Meg kell jegyeznünk azonban, hogy a közösség fogalmának jelentése nemcsak a történelmi eseményektől, a politikai berendezkedéstől, hanem a kulturális háttértől (pl. normák, szokások, erkölcs, vallás, életmód, gondolkodásmód, eszmeáramlatok), valamint a nyelvészeti és szöveggörnyezettől is függ (Gorman 2002).

A közösség fogalmának több jelentésével, megközelítésével és értelmezésével is találkozhatunk. Minden tudományág a maga szempontjai szerint értelmezi ezt a fogalmat. A gazdaságtörténész, illetve a gazdasági folyamatokkal foglalkozó tudósok azt az embercsoportot nevezik közösségnek, amely gazdasági ügyeit közösen intézi, vagyis közösen gazdálkodik, valamint azt vizsgálja, hogy a különböző gazdasági rendszerek hogyan hatnak a közösségekre (Erdei 1940; Marx 1955; Smith 1959; Polányi 1976; Weber 1982). A néprajzos, az antropológus, a szociológus és egyéb társadalomtudós főként a közös hagyományokkal, a közös norma- és értékrendszerrel, a közös „tudattal” rendelkezőket tekinti egy közösséghez tartozóknak, illetve ezek hatásait vizsgálják (pl. Erdei 1938; Weber 1967; Bell – Newby 1971; Nisbet 1970; Simmel 1973; Szelényi 1973; Wirth 1973; Plant 1974; Bourdieu 1978; Durkheim 1982; Nagy 1989; Coleman 1990; Merton 2002; Giddens 2003; Elias 2004; Mauss 2004; Barna 2006). A jogtörténész azokat tekinti közösségnek, akiknél a közösség és a közösségirányítás még nem vált el egymástól, illetve autonóm módon, szokásjog alapján történik. Ezen kívül vizsgálják a jog és a közösség kapcsolatát, azok egymásra hatását is (pl. Tárkány-Szűcs 1981; Bibó 1986). Befejezve a sort: a szociálpszichológus a közösség fogalmánál az egyének közötti interakciókra, a kölcsönhatásra, és az érzelmileg is megélt összetartozás-tudatra fókuszál (pl. Lewin 1975;

Pataki 1977; 1980; 1988; Cohen 1985; Mérei 1989; 2006). Tehát minden tudományos diszciplína az általa fontosnak és tudományterülete szempontjából alapnak tekintett oldalt hangsúlyozza.

Amennyiben egy közösségről beszélünk, akkor azokról az egyénekről is szó van, akik a közösséget alkotják. Az egyén és a közösség, illetve a közösség tagjai szükség-szerűen valamilyen kapcsolatban állnak egymással, függetlenül attól, hogy kisebb (pl. család) vagy nagyobb (pl. lakóhelyi) az adott közösség. Ennek a viszonynak az alapja az egyének együttműködése. Az értékszempontú értelmezés szerint a közösség az emberi együttműködés legmagasabb rendű normája. Olyan társulás, amelyet autonóm személyiségek szabadon hoznak létre. Az egyén az ilyen társuláshoz nem beleszületés vagy véletlen, hanem önálló döntés útján csatlakozik. A másik értelmezés szerint a közösség az emberi együttélés és együttműködés történelmi formája. Az ilyen közösséghez való tartozás alapja éppen a beleszületés, a véletlen, és ritkán a szabad választás. Az ember alapvetően társas lény, ezért természetes igénye a közösségben való létezés, egy közösséghez való tartozás. A közösség szabad megválasztását nemcsak ez a szükséglet befolyásolja, hanem jelentős mértékben a közös érdekek és értékek. Azok a közösségek, amelyekbe az egyén beleszületik, vagy véletlenül belekerül, közös érdekek és értékek, valamint közös célok mentén jöttek létre. A közösség célja tehát egyrészt, hogy kielégítse az egyén közösség-szükségletét, másrészt valamilyen, az adott társadalom számára fontos feladat elvégzése, harmadrészt pedig a közös célok eléréseért a közösség tagjai közös döntéseket hoznak, közös lépéseket tesznek, együttműködnek egymással. Nagy jelentőségű a közösségi (érzés) tudat(a), vagyis az említett jellemzők létezésének tudata, hiszen ezáltal a tudat által válik lehetővé a közösség (hatékony) működése. A közösségi tudat jelzi, hogy a közösség fontos az egyén számára, illetve az egyén a közösség számára (Báthory – Falus 1997).

A társadalomtudományi nézőpont közösségfogalmának kiindulásaként Ferdinand Tönnies (2004) munkáját említhetjük, aki szerint a közösségek, illetve a közösségi társadalmak organikus módon jönnek létre és fejlődnek, míg nem az emberi beavatkozás létre nem hozza a modern társadalmat. A közösségek „a vér közösségből”, a „vér szelleméből” (a közösséget néhány család alkotja, kulcsszó: rokonság), „a hely közösségévé”, a „hely szellemévé” (fontos összetartó szerepe van az élőhelynek, kulcsszó: szomszédság), az együtt lakással fejlődik. Ezt követi a „szellem közössége” (barátság). A közösségek ezen három fajtája térben és időben szorosan összefügg egymással, ezáltal a kapcsolat kiterjed az emberi kultúrára és történetre. Ezen a fokon még az élet ritmusát, ütemét, a hagyományokat a természet határozza meg, a közösség tagjai ebbe szocializálódnak. A változások nagyon lassúak, csak erős külső kihívásokra jönnek létre, és csak olyan változások lehetségesek, amelyek az adott közösség meglévő értékrendjébe illeszthetők. Ezeknek az ún. statikus, állandó, vagy tradicionális, közösség jellegű társadalmaknak a főbb jellemzői a közösség, a hagyomány és az állandóság. A modern társadalmakra azonban már mindezek ellentéte jellemző: az individualizáció, az újabb és újabb

értékek létrehozása, valamint a szabályok folyamatos és gyors változtathatósága, változékonysága.

A nemzetközi szakirodalomban (Lee – Newby 1983; Willmott 1986; Crow – Allen 1994; Vercseg 2016) a közösség három leggyakoribb megközelítése szerint beszélhetünk a következő közösség-típusokról:

– Helyi közösség (place)

Helyi közösségről földrajzi vonatkozásban beszélünk. Ez esetben a közösség a lokalitás, az elhelyezkedés, a földrajzi hely szinonimája. Az emberek közötti kapcsolat minőségét jelenti egy adott helyen vagy lokalitásban, vagy egy bizonyos csoporthoz tartozva. Ezzel kapcsolatban kiemelnénk a „szomszédság” szakkifejezést és egyben jelenséget, amely a közösségi alapszintet, a kezdet-szintet, a gyökereket, a közösségfejlesztés eredetét, illetve a társadalom legtermészetesebb közösségi közegében való létezését jelenti.

– Érdeklődés szerinti/választott közösségek (interest/elective)

„A személyiség (selfhood) megnyitotta a nem lokalitás alapú közösségi szerveződés lehetőségét. A helybeliségen kívüli szempontok tartják össze ezeket: identitás, vallás, szexuális orientáció, foglalkozás, etnikai hovatartozás – katolikus közösség, meleg közössége, kínaiak közössége stb.” (Vercseg 2016:8)

– Szellemi, lelki közösség (communion)

Szellemi, lelki közösségről akkor beszélünk, ha a „közösségi szellem” fennáll. Legerősebb formájában valamilyen mély találkozást jelöl, akár emberekkel való találkozásról, akár Istennel való találkozásról legyen szó. A kereszténység is ilyen típusú közösséget formál.

– Egymást átfedő, átható és kiegészítő értelmezések

A fent említett értelmezések átfedésben is lehetnek, pl. a hely és az érdeklődés egybeeshetnek. Kiegészítésként pedig a kötődés (attachment) fogalmát is hozzá kell vennünk, hiszen a közösség hely és érdeklődés szerinti értelmezése a közös tudatot, a „mi” tudatot, a hovatartozás tudatát, a csoportidentitást nem fejezi ki.

Egy másik nézőpontból szemlélve, de egyben átfedve a fent ismertetettel, a következő közösség-típusokat tudjuk megkülönböztetni (Katonáné Kovács – Bótáné Horváth 2013):

– Földrajzi közösség

Emberek olyan csoportja, akik jól meghatározott, körülhatárolt fizikai területen élnek.

– Identitás közösség

A földrajzi közösségeken belül és azok között eltérő szükségletekkel, érdekekkel és igényekkel rendelkező identitásközösségek széles spektruma található. A közösség összetartó erejét a közös értékek, normák, gondolkodásmód

és célok adják, amelyeket az egyén a sajátjának tekint, belsővé tesz (interiorizálja), önazonosság tudatát meghatározza.

– Ügy alapú közösségek

Egy adott ügy, cél, megoldásra váró feladat érdekében szerveződő, többnyire rövid távú közösség.

– A fent említett típusok „keverékéből”, elemeiből létrejövő közösség

Hankiss Elemér szociológus társadalomtudományi megközelítésben vizsgálta a közösségek fogalmát (Hankiss 1987). Szerinte az emberi élet alapja a társas valóság. Mindenkit emberek, csoportok vesznek körül, életünk folyton társas mezőben zajlik. Az ebben való élethez, eligazodáshoz elengedhetetlen a közösségben való nevelés, amely mint tanulási szintér is megjelenik. A közösségnek az emberek olyan együttesét nevezhetjük, amelyet összetart a közös érdek, a közös cél, a közös értékrend és ezek mentén a „mi” tudat. Ezek a tényezők a belső kohéziót, a csoport erősségét biztosítják, de eltérő mértékben hatnak és működnek a különböző csoportokban és közösségekben, és az egyes tényezők dominanciája egyben az adott csoport jellegét is meghatározza. Egy adott emberi együttélés csoportja akkor tekinthető igazán közösségnek, ha a felsorolt tényezők közül minél több és minél nagyobb intenzitással vannak jelen az emberek életében. Hankiss szerint a közösségek létrejöttének és működésének szükségességét több szemponttal is indokolhatjuk, mint például:

- az embereknek biztonságot nyújthatnak, életüknek tartalmat és célt adhatnak, megteremthetik a személyiség kibontakozásának lehetőségét
- az egyéni érdekek hatékony csoportérdekké formálódhatnak, így a közösségi, társadalmi fejlődés folyamata biztosítottá válik
- a társadalom demokratizálódásának alapfeltételei
- fontos szerepük van a társadalmi kontroll kiépítésében.

Hankiss Elemér a közösség két nagy típusát különítette el: a közvetlen közösséget és az eszmei közösséget. Az egyént körülvevő ún. individuális szociális hálónak pedig négy fajtája van:

– Primer csoport

Ide elsősorban a szűkebb és tágabb család, a rokonság tartozik, de ilyen csoport lehet egy egyházi közösség, faluközösség és iskolaközösség is.

– Ún. közösségi kapuőrök

Ők a közösségi hangadók, a véleménynyilvánítók és véleményformálók, a hívőket maguk köré vonzó papok, a kiváló személyiségjegyekkel rendelkező tanítók, a karizmatikus személyek stb.

– Szomszédsági csoportok

– Öngyógyító csoportok

Ebben a tág értelmezésű közösségdefinícióban az is látszik, hogy a csoporttagok együttléte, együttélése (akár földrajzilag behatároltan) nem feltétele egy közösség létrejöttének és működésének. Ennek alapján két közösségi csoporttípust tudunk

megkülönböztetni, amelyek elnevezése a szakirodalomban különféleképpen jelenik meg, de lényegi jegyeiket nézve azonosnak tekinthetők (Juhász 2003):

– Közvetlen közösség

A közösség tagjai személyesen ismerik egymást, közvetlen kapcsolatok fűzik össze őket, a társadalmi tér egy jól meghatározható pontján helyezkednek el. Ilyen lehet például egy baráti kör, egy klub vagy egy lakóhelyi közösség. A közösségfejlesztési folyamatok többnyire ilyen közösségekben zajlanak, mivel a közösségfejlesztés általában egy adott falu, község vagy városrész együtt élő közösségére koncentrál.

– Eszmei közösség

A közösség tagjai térben távol is élhetnek egymástól, nem kell, hogy személyesen ismerjék egymást, a közös érdek, a közös cél és a közös értékek az összekötő kapocs köztük. Ilyen lehet egy vallási felekezet, egy társadalmi mozgalom vagy társadalmi osztály.

Tanulmányunkban a közösség fogalmát egy a lokalitásból eredő és funkcionálisan működő társadalmi elemként, „intézményként”, „társadalmi jelenségként” értelmezzük. Vagyis esetünkben a közösség szó az emberek összetartozását, együttműködését és adott helyhez kötöttségét együttesen jelenti.

Csányi Vilmos megfogalmazásában (Csányi 2005:5):

„A közösség alapvető emberi létfeltétel. Az embernek mint fajnak nagy evolúciós újtása a közösség kifejlődése. Nem az egyének versenye a döntő az emberi evolúcióban, hanem a közösségeké. A közösség sokfejú, százkezü, tevékeny, mindenre figyelő biológiai és kulturális konstrukció, amely kialakította a társadalmat, ezt a minden előző élettevékenységnél magasabb rendű formát. Millió éves fejlődése alatt megbízható, kiegyensúlyozott környezetet biztosított az emberi életnek... Az emberi természet számára a közösség az optimális működési tér... olyan helyi közösségeket kell kialakítani, amelyekben mindenki megtanulja, hogy az ember csak közösségekben életképes, és a központosítás előnyeinek megőrzése mellett a helyi kultúra a legfőbb jó és legfontosabb emberi érték.”

3.2. A közösségszervezés alapelvei és fogalmai

A közösségszervezés fogalma szintén több értelemben és több megközelítésben is használatos. A közösségfejlesztés módszertani útmutató fogalomtára szerint (Arapovics – Vercseg 2017:118) egyfelől egy szakterület szervezői és részben fejlesztői munkáját jelenti, esetünkben a kulturális, humán, közösségi alapú társadalom- és gazdaságszervező folyamatokat, amelyek művelődési, egyházi, civil, vállalkozói és nonprofit szervezetekben, állami vagy önkormányzati intézményekben, integ-

rált, többfunkciós szervezetekben, intézményekben valósulnak meg.⁴ A közösség-szervezés egy másik, ún. akcionista megközelítése szerint a közösségszervezés a közös megoldásokat, az egyetértést, a kompromisszumokat és az együttműködést szorgalmazó közösségfejlesztéshez képest sokkal inkább a nyomásgyakorlásra, az érdekérvényesítésre fókuszál. Kiemelten fontos számára a leszakadt, marginalizált, sérülékeny, kisebbségben levő társadalmi csoportok és osztályok hatalmi tényezővé változtatása annak érdekében, hogy demokratikus eszközökkel befolyásolhassák az őket érintő folyamatokat és döntéseket. Ideális esetben az ilyen jellegű szervezett közösségi csoportok már a döntések előkészítésénél is jelen vannak, és próbálják képviselni, illetve érvényesíteni érdekeiket, de ha nem érnek el eredményt, akkor a szükséges társadalmi változások eléréséhez a konfliktusokra és a harcra is készek (Molnár – Peták – Vercseg 2014).

3.2.1. A közösség alapelve

A közösség alapelve szerint (Vercseg 2011; Arapovics – Vercseg 2017) a közösségfejlesztés célja a helyi közösséghez és a társadalomhoz tartozás elősegítése, vagyis, hogy mindenki tartozzon valahová és valakihez. Megvalósuljon a társadalomba való beágyazottság, a közösség tagjainak legyen lehetőségük életfeltételeik és életkörülményeik javítására, valamint képesek legyenek és ha kell, aktívan részt is vegyenek a pozitív változások irányába mutató közös cselekvésben, cselekvésekben való részvételre.

A humánetológia nézőpontjából a közösségben élést alapvető emberi létfeltételnek tekinthetjük (Csányi 2003; 2011; Bereczkei 2003). Az ember genetikai adottságai révén feltétlenül alkalmas arra, hogy társaival együttműködve kisebb-nagyobb csoportokat, közösségeket hozzon létre. Az ember a humán viselkedés komplex formációinak köszönheti létét, amely a közösségek kialakításának és fenntartásának alapja. Az emberi közösség – a humánetológia definíciója szerint – olyan csoport, amelynek tagjai élettevékenységük során készek felismerni a csoport érdekeit és saját egyéni érdekeiket a csoportérdek mögé sorolni. Ha a legfontosabb kritériumokat kellene felsorolnunk, amelyek az embert egy közösség tagjává teszik, akkor a következőket mondhatjuk:

- szeretnek közös akcióban részt venni
- könnyen elfogadnak közös hiedelmeket
- tevékenyen részt vesznek a közösség szociális konstrukciójában.

4 18/2016. (VIII.5.) EMMI rendelet a felsőoktatási szakképzések, az alap- és mesterképzések képzési és kimeneti követelményeiről 3. sz. melléklete.

Az előbbi három kritérium teljesülése esetén pedig megjelenik a legfontosabb meghatározó jelleg:

- a közösség tagja hajlandó egyéni érdekeit a közösség érdekei mögé sorolni.

„Az ember ősei kis csoportokban élő lények voltak. Az emberré válás folyamata során ezek a kis csoportok közösségekké alakultak. A közösség kialakulása azt is jelentette, hogy az embernek már nemcsak arra volt szüksége, hogy önmagában, a saját maga erejében, ügyességében higgyen problémái megoldása során, hanem arra is, hogy valamilyen nála magasabb rendű létezőben – és ez éppen a közösség volt – is hihessen. A közösség védte, segítette félelmében, betegségében, sebesülésében, megosztotta vele élelmét.” (Csányi 2008:50)

„A közösségek kultúrája olyan, mint egy-egy szép állat. Minden része valami hasznos célt szolgál, és alá van rendelve az egésznek.” (Csányi 2009:48)

Az ember tehát csoportkedvelő és közösségeket építő faj. A csoport és a közösség között a különbség az, hogy míg a csoportokat a véletlen alkalom, a közös érdeklődés, a közös érdek, a kényszer tartja össze, addig a közösségnek saját kultúrája van, és a korábban felsorolt négy kritériummal jellemezhető.

Roland L. Warren nyomán (Katonáné Kovács – Bótáné Horváth 2013) közösségek öt funkcióját tudjuk megkülönböztetni:

- Szocializáció
A szocializáció során az adott közösségben levő közösségi szabályokat, normákat, attitűdöket és ún. szociális értékeket sajátítanak el a közösség tagjai. A közösség közvetíti feléjük ezen értékeket.
- Gazdasági boldogulás
A közösség a gazdasági boldogulás funkciója során megélhetési lehetőséget biztosít tagjai számára.
- Társadalmi részvétel
A társadalmi részvétel a társasági és társadalmi élet iránti általános igényt elégíti ki, a jogok és kötelességek gyakorlásának lehetőségét.
- Társadalmi kontroll
A társadalmi kontroll biztosítja az adott közösség értékeinek, írott és íratlan szabályainak betartását.
- Kölcsönös támogatás
A kölcsönös támogatás, az együttműködés folyamata révén az adott közösség tagjai megvalósítják azokat a feladatokat, amelyeket egyedül egy tag nem tudna megoldani. Ezt a funkciót a szolidaritás funkciójaként is nevezhetjük.

A tapasztalatok azt mutatják, hogy annál erősebb és teljesebb egy közösség, minél jobban tudja a fent említett funkcióit egyidejűleg működtetni.

A közösségi cselekvés a részvételi demokrácia fő megnyilvánulási formája. Ha a közösség hiányzik egy társadalomból, vagy gyengül a közösség szerepe egy adott társadalomban, akkor a gyengülés mértékével arányosan nő a magányos, az elnyomott és a perifériára szorult emberek csoportja. Ők fokozatosan idegenednek el a társadalomtól.

3.2.2. A részvétel alapelve

A közösséghez tartozás egyben a közösségi részvételt is jelenti, hiszen a tagok részt vesznek a közösségi életben, ahová tartoznak. Ez a részvétel jelentkezhet egyéni, közösségi és társadalmi szinten is (Vercseg 2011; Arapovics – Vercseg 2017). Az egyéni szintű részvételnél az egyén aktívan részt vesz életének alakításában és irányításában, felelősséget vállal tetteiért, önmagáért. Célokat tűz ki maga elé és a célokat az általa választott közösségi tagok és társak segítségével éri el. A közösségi szintű részvételnél a közösség tagjai együttesen, egymást és az adott közösséget jól ismerve, egymás kölcsönös támogatásával és bizalmával vesznek részt a közösségi életben és élik életüket. A részvétel aránya jelzi, hogy mennyire működik egy adott közösség. A magas részvételi arány egészséges, jól funkcionáló közösséget jelez. Társadalmi szintű részvételről akkor beszélünk, amikor a részvétel a társadalom intézményes folyamataiban valósul meg. Így például a kapcsolati és kommunikációs rendszerek, hálózatok létrehozásában, intézmények megteremtésében (mint például civil szervezetek alapítása, szolgáltatások megszervezése, törvények előkészítése), és meglévő intézmények használatában nyilvánul meg (például törvények betartása vagy megkerülése).

Schönberg szavaival élve (Schönberg 1979, idézi Arapovics – Vercseg 2017:9):

„Az életképes helyi közösség az, amelyikben a lakosok együttműködnek annak érdekében, hogy a legkülönbözőbb szempontú hatással legyenek a helyi társadalom szabályaira; amelyikben a lakosok a közösségi életre vonatkozó célokat tűznek ki maguk elé, és amelyikben az emberek képesek is e célok megvalósítására.”

3.2.3. Bevonás

A bevonás nem mást, mint:

„A helyi lakosok aktivizálása, bevonása a közösség általi fejlesztés folyamatába. A cél: a lehető legszélesebbre nyitni a cselekvők körét.” (Vercseg 2011:34)

A részvétel, ahogy egy adott közösséghez tartozás is, megvalósulhat önmagától, szakemberi beavatkozás nélkül, illetve külső segítséggel, szakember beavatkozása-

sával. A közösség érettsége, vagyis tanultsága, szervezettsége, kultúrája és fegyelme határozza meg, hogy mikor, milyen mértékben van szükség külső szakmai beavatkozásra, ha egyáltalán szükség van rá. Ha például egy adott közösségben a tagok alacsony részvételi aktivitást mutatnak, és/vagy a tagok egymás iránti bizalma és szolidaritása gyenge, és/vagy a kölcsönös segítség, az önkéntesség, a civil intézmények száma csekély, és/vagy a lakosok nem ismerik jogaikat és kötelességeiket, így nem tudják érdekeiket képviselni és érvényesíteni, akkor mindenképp szükség van külső szakember bevonására a közösségépítés és a közösségfejlesztés érdekében. Vercseg Ilona szavaival:

„A bevonás szükségességéről akkor beszélünk, amikor az adott közösség és tagjai alacsony részvételi aktivitást mutatnak. Tehát akkor van rá szükség, amikor az egymás iránti bizalom és szolidaritás gyenge, a kölcsönös segítség, a cselekvő viszonyok száma csekély, a lakosok nem ismerik jogaikat, kötelességeiket, lehetőségeiket és az intézmények elvben értük, gyakorlatilag azonban nélkülük működnek” (Vercseg 2005:23)

„A folyamat egyszerűsített formában így zajlik: a közösségfejlesztő kezdeményezését a helyi lakosok központi magja (a változásban elkötelezett helyi lakosok, a közösségfejlesztőt felkérő helyi kezdeményezői kör) átveszi, s a kezdeményezést kiterjeszti a bekapcsolódó szélesebb körre, amely a közösen azonosított helyi ügyekben folyamattá szervezi a közösségi tevékenységeket. A közösségfejlesztési folyamat során a bevonás folyamatosan történik, mindig újabb és újabb embereket kötelezve el a helyi ügyek iránt.” (Vercseg 2011:151)

3.3. Közösségfejlesztés fogalma és folyamata

A közösségfejlesztés fogalmát a következőképpen definiálhatjuk:

„...olyan társadalomfejlesztési gyakorlat, mely a legkülönbözőbb társadalmi problémákra, lehetőségekre az emberek szűkebb-tágabb csoportjainak közös fellépésében, közösségi problémamegoldások kiérlelésében hisz, ezeket a folyamatokat támogatja”. (Kátai 2006:146)

A közösségfejlesztés társadalmi beavatkozási folyamat, a közösség önmaga általi fejlesztését jelenti. Egy adott közösség önmaga fejlődési irányainak meghatározása érdekében képes a kezdeményezésre, és képes arra, hogy cselekvő módon vegyen részt saját fejlesztésében. Lényegében maguk a közösség tagjai, szervezetei és intézményei fejlesztik saját közösségüket, a közösség építi önmagát, a szakképzett közösségfejlesztő „csak” katalizálja és szakmailag segíti a folyamatot. A pszichológiában és a neveléstudományban egy személyiségfejlődést és életvezetést elősegítő pedagógiai módszer, a társadalomtudományban pedig egyszerre jelent részvétellel

ösztönző módszert, szakmát és mozgalmat. (Vercseg 2011; Arapovics 2016). Mindegyik tudományterületen és valamennyi jelentéskörében a közösségfejlesztő tevékenység a társas, szociális és állampolgári kulcskompetenciák fejlesztésére irányul, a társadalmi tőke erősítésére, amely vonatkozhat egyénre, kiscsoportra, akár lokálisan, érdeklődés vagy lelki hasonlóság alapján szerveződő közösségre, vagy akár nagyobb közösségre (Arapovics 2016). A közösségfejlesztés jellemzője, hogy a felmerülő ügyekre, konfliktusokra, szükségletekre közösségi megoldásokat keres és alkalmaz. Beke Pált idézve (Beke 2001:377-378):

„A közösségfejlesztés (...) nemcsak emberi képességfejlesztés, együttműködési készségkialakítás, és nemcsak az együttműködés elindításának gyakorlata, hanem mindennek feltételeinek a megteremtése is azon a településen vagy abban a kistérségben, ahol az érzékelt problémák vagy az érintett személyek élnek. Ilyen értelemben a közösségfejlesztés nemcsak humán képességfejlesztő program, hanem szervezet- és intézményfejlesztési, település- és térségfejlesztési feladatokat is magában foglaló komplex tevékenység.”

A fenti idézet is mutatja, hogy a közösségfejlesztés alapja a képessé tétel folyamata, vagyis a cselekvések olyan láncolata, melyeknek megvannak a maguk lépései, de tartalmilag függenek azoktól, akik részt vesznek a közös munkában. Egy közös tanulási és cselekvési folyamat, mely módszerként, eszközként is értelmezhető, de szemléletmódot is jelent (Lakatos 2009). A képessé tétel folyamata olyan eszközök és módszerek alkalmazását jelenti, amelyek segítségével akár az egyének, akár a csoportok vagy közösségek maguk irányíthatják saját életüket, el tudják érni kitűzött céljaikat, javítani tudják életkörülményeiket és életminőségüket, magabiztossá tudnak válni saját életükben és bízni tudnak a közösségben. A képessé tétel folyamata három különböző szinten jelenik meg, melyek sokszor egymásba folynak, egymást erősítik, vagy egymást szolgálják: az individuális, a csoport és a nagyobb közösségi megmozdulás szintjén. Az individuális szinten képesek vagyunk kifejtetni, kifejezni „saját” nézőpontunkat, a csoport szintjén meg tudjuk formálni a „mi” igazságunkat, a közösségi megmozdulás szintjén pedig képesek vagyunk megegyezni, tárgyalni más csoportokkal és közösségekkel, képviselve és érvényesítve saját csoportunk érdekeit. Bármely szinten történő változás befolyással van a többi szintre. Éppen ezért a képessé tétel folyamata több területen is kifejtheti hatását azoknak az életében, akik részt vesznek a folyamatban, úgymint pszichológiai, társadalmi, gazdasági, politikai területen.

A közösségfejlesztés folyamata során számos kérdésre kell választ találni (Vercseg 2013; Arapovics – Vercseg 2017): kivel, miért, milyen értékek mentén, hogyan, ki, még kivel és hogyan tovább. Ebben a folyamatban a cselekvők egybegyűjtése, a helyzetfeltárás, a cselekvési szándékok, ezek rangsora, a feladatok rangsora, a cselekvők közössége, a partnerek bevonása és a velük való együttműködés, a megvalósítás és koordinálás mind-mind a folyamat elemei, lépései. A folyamatban egyidejűleg több módszert és technikát is lehet alkalmazniuk a résztvevőknek, ezek rendjét és kombi-

nációját a körülmények határozzák meg. Beszélhetünk aktivizáló módszerekről (pl. helyi önszervezőkörü mozgalmak, tankatalógus készítése, tanulókörü mozgalom, párbeszéd körök, interjúkészítés, közösségi beszélgetések), tervezési és a helyi nyilvánosságot szervező módszerekről, szektorok közötti együttműködések és partnerség kialakításáról, valamint együttműködési és fejlesztési tervek készítéséről is.

A közösségfejlesztési folyamat közösségi „üzemmódban” zajlik, vagyis a közösség tagjai, a fejlesztésben résztvevők aktívan közreműködnek a folyamatban, nekik is fel kell tárniuk saját közösségük szükségleteit, igényeit, értékeit, hagyományait, intézményeit, működési jellemzőit, szerveződéseit, funkcióit, szerepeit stb. Egyszóval saját közösségük mibenlétét, működését és kultúráját (Vercseg 2013). Azonban a közösségfejlesztési folyamat során átmeneti és szakszerű külső támogatás, beavatkozás is lehetséges a közösségek életébe, amely hozzájárul ahhoz, hogy a közösség képes legyen a megújulásra, problémáik felismerésére és kezelésére, valamint ezen problémák megoldására. A beavatkozás addig tarthat, amíg maguk a közösség tagjai nem válnak a változás meghatározó tényezőivé. A közösségfejlesztő szakember szakmai tudásával „csupán” rásegít a közösségfejlesztési folyamatra, ő külső közreműködő, a folyamatban jelentős szerepet a közösség tagjai kapnak és végeznek. A közösségfejlesztés célja tehát a kulturális aktivitásra, a helyi kulturális életben való szerepvállalásra ösztönzés, a részvétel aktivizálása és fejlesztése. A folyamat hozzájárul a helyi közösség kezdeményező- és cselekvőképességének erősödéséhez, a közösség identitásának megszilárdulásához (Vercseg 2011).

Egy közösségfejlesztési folyamat kb. 9-12 hónapos időtartam alatt tud megvalósulni, és kb. 1-2 év kell a folyamat megszilárdításához.

A közösségfejlesztés módszertana a közösségfejlesztők különböző technikáiból áll össze. Az elmélet a gyakorlatból, a gyakorlat során szerzett tapasztalatokból jön létre. A gyakorlat fontosságát helyezi előtérbe, mert a jártasság alapozza meg az elméletet és ily módon könnyebb is azt megérteni. A közösségfejlesztés hét fázisát tudjuk megkülönböztetni (Varga – Vercseg 1998):

1. Új mozgások létrehozása

Ez a lakosság és szervezeteinek megszólítását, valamint bevonását jelenti, konkrétan az adott körzet megszervezését, a kapcsolatfelvételt és a kommunikáció kereteinek kialakítását.

2. A helyzet feltárása, megismerése és megértése

Ebben a szakaszban történik az adott közösség társadalmi-gazdasági diagnózisának felállítása, amelyben már külső szakember/szakemberek is aktív szerepet kap/kapnak. Az ő segítségével/segítségükkel feltárják a közösség önmagáról való tudását, azonosítják a megoldandó problémákat, és ehhez kapcsolódóan helytörténeti, településszociológiai, kultúrtörténeti, statisztikai, szakterületi és fejlesztési anyagokat is felfednek, majd az így szerzett „tudásokat” a közösség számára is elérhetővé, nyilvánossá teszik.

3. A közösség véleményének, késztetéseinek és cselekvési potenciáljának feltárása és a problémák mellé rendelése

Ezt a folyamatot a közösség már maga végzi.

4. A feltáruló feladatok közös rangsorolása, a problémamegoldó folyamatok tervezése, a cselekvési terv és önszervező projektek készítése, viszonyítási pontok keresése
5. „Intézményépítés”, a helyzet javítása
Ebben a fázisban történik az új közösségi szervezetek, szokások életre keltése és megalakulása, a képzések kidolgozása-megszervezése-megvalósítása, a cselekvéshez szükséges hozzáállás (attitűd) kialakítása, a különböző technikák elsajátítása, a közösségfejlesztő és közösségerősítő projektek beindulása, az információs rendszer kialakítása, valamint a nyilvánosság különböző fórumainak létrehozása. Mindez kiegészül a közösség érdeklődésének felkelésével és az érdeklődés fenntartásával (PR-tevékenységek), továbbá a már létező és működő, illetve a létrehozott önszervező folyamatok életben tartásával és segítségével.
6. A partnerek megkeresése és aktivizálása
Ez a szakasz a kapcsolatfelvételtől és a hálózatépítésről szól, amely helyi, országos és akár nemzetközi szervezetek között is létrejöhet, illetve a későbbiekben kiegészül konfliktuskezelési, érdekvédelemértékesítési és érdekképviselési tevékenységgel is.
7. A munka koordinálása
A munka koordinálása a zökkenőmentes közösségfejlesztési folyamatot biztosítja, az elakadások továbboldását, a továbblépési lehetőségek megtervezését, a szakmai segítségnyújtást a helyi társadalomfejlesztés szellemi infrastruktúrájának megteremtésében, illetve a döntéshozók befolyásolásában.

A közösségfejlesztés azáltal, hogy képessé teszi az egyént a közösségi életben való aktív részvételre, a civil társadalom, a demokrácia erősödését segíti elő.

A közösségfejlesztő szakemberek a közösségfejlesztési folyamatok eredményességét, illetve eredményét ma már főként a változás fogalmához kapcsolják. A kvantitatív, számszerűen mérhető eredményeket, mint pl. egy közösségi beszélgetésen részt vett emberek száma, inkább részeredménynek, a fejlesztési folyamat egy állomásának tekinthetjük, a valódi eredmények minden esetben valamilyen konkrét, „kézzel fogható” változást rejtenek. A közösségfejlesztés európai keretrendszere szerint a közösségfejlesztési folyamat eredményei négy szinten jelentkezhetnek:

– Egyéni

Egyéni szinten megjelenő eredmények lehetnek például a képzettség, a látókör szélesedése, az egyéni kapcsolatrendszer bővülése, a céltudatosabb és felelősebb gondolkodásmód.

– Közösségi

Közösségi szinten megjelenő eredmény lehet például, hogy a közösség összetartóbbá és befogadóbbá válik, megnő a társadalmi tőke szintje, javul a közösség érdekképviselési, érdekvédelemértékesítési és érdekvédelmi képessége. Az érintett közösség fejlődhet a helyi kezdeményezések, projektek és szolgáltatások elindításában és menedzselésében is.

– Társadalmi

Társadalmi szinten a közösség saját tevékenységeiből és/vagy a különböző szolgáltató szervezetekkel folytatott párbeszédéből származó fejlesztési eredmények jelentkeznek. Ezek az eredmények számos társadalmi területet érinthetnek, mint például: a pénzforrásokhoz való hozzáférés, a foglalkoztatási kilátások, a szociális ellátás és támogatás, a környezeti fenntarthatóság, a kulturális és sportolási lehetőségek, vagy a biztonsági kérdések területeit. Mindezeket az életminőségben elért eredményeknek is nevezhetjük.

– Politikai, strukturális

Politikai, strukturális szinten a közösségfejlesztési folyamatok a közösségeken túlmutató tevékenységeket generálhatnak. Ilyen eredmény lehet a közösségi igényekre reflektáló közszolgáltatások hatékonyabb működtetése, a közösségeknek a szakpolitikai fejlesztésekben való szélesebb körű részvétele, vagy a megszorításokhoz és az egyenlőtlenséghez kötődő problémákkal, ezeknek a teljes lakosságot érintő hatásaival kapcsolatos erősebb tudatosság és figyelem (Arapovics – Vercseg 2017).

A közösségfejlesztés folyamatának hatásait tekintve számolnunk kell azzal is, hogy egy közösségfejlesztési folyamat várt és nem várt hatásokat is eredményezhet a közösségben. Hatásnak tekinthetünk minden olyan folyamatot vagy tényezőt, mely a közösségfejlesztési folyamatban érintett közösségben és annak közvetlen környezetében, a fejlesztéshez köthetően, de nem annak tervezett eredményeként jelenik meg. A fejlesztési folyamat várt és nem várt, pozitív és negatív hatásai a folyamat bármely szakaszában és szintjén megjelenhetnek, és a teljes fejlesztési folyamat sikerét, illetve eredményességét meghatározhatja, hogy a segítségül hívott fejlesztő szakember időben felismeri-e, és ha kell, kezeli-e ezeket a hatásokat.

Annak érdekében, hogy a folyamat során jelentkező hatásokat megfelelően tudjuk kezelni, a folyamat állandó követésére és értékelésére van szükség. A mérés és értékelés történhet kvantitatív (számszerű, kemény mutatók) és kvalitatív (puha mutatók) társadalomtudományi kutatási módszerekkel. A két kutatási módszert együttesen, egymást kiegészítve érdemes alkalmazni, hiszen mindkettő más célra való, más jellegű értékeket és eredményeket tudnak közvetíteni. Az alkalmazandó kutatási módszereket már a közösségfejlesztési folyamat tervezésének szakaszában el kell dönteni, ki kell dolgozni és rögzíteni, ezt követően a folyamat megfelelő pontjain ezen módszerekkel a vizsgálatot lefolytatni. A közösségfejlesztő folyamat mérése során alkalmazható mérési eszköz lehet pl. számszerűsítendő jelenléti ívek, regisztrálások a különböző eseményeken és programokon, kérdőívek lekérdezése, vagy a kvalitatív módszerek körébe tartozó különböző interjú típusok, fókuszcsoportos beszélgetések, esettanulmányok készítése, a meglévő dokumentumok elemzése. Ezek az értékelések csak a résztvevők bevonásával lesznek relevánsak és hitelesek.

4. A kutatás bemutatása

4.1. A kutatás célja

A kutatás a kulturális közösség-szervezési folyamat hatásának és gyakorlatának felmérésére és elemzésére tesz kísérletet, célzottan a közművelődési, könyvtári és muzeális szakterületek intézményeiben. **A kutatás a 2017 nyarán, illetve őszén, a Cselekvő közösségek projekt keretében zajlott országos és reprezentatív kulturális intézményi vizsgálatra épül (Magyarországi múzeumok, könyvtárak és közművelődési intézmények reprezentatív felmérése 2019).**⁵ A korábbi kutatás az intézmények társadalmi hasznosságának állapotfelmérését állította vizsgálódása középpontjába. Olyan fókuszpontokra helyezte a hangsúlyt, mint az intézményi partnerségi kapcsolatok minősége és mennyisége, a „társadalmiasítási”⁶ folyamatok pillanatnyi helyzete, az önkéntesség megjelenése az intézmények életében és az esélyegyenlőség biztosításának állapota a vizsgálat időszakában. Jelen kutatás azon túl, hogy a társadalmi hasznosság, társadalmi beágyazottság tekintetében idősoros adatokat tud megjeleníteni, a figyelmet a Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás projekten belül megvalósított tevékenységek hatáselemzésére is fordítja: ezek a programok mennyiben érték el a megcélzott intézményrendszert, milyen hatásokat váltottak ki és az intézmények mit tudtak profitálni belőle.

A 2017-es országos reprezentatív kutatás elindításával a cél részben az is volt, hogy egy olyan adatbázis épülhessen ki, amely lehetőséget ad a projekt időszakában zajló folyamatok longitudinális vizsgálatára. Jelen kutatásunk aktualitását részben az adja, hogy a lehetséges változások hátterében a Cselekvő közösségek projekten belül megvalósult fejlesztések, közösségépítő szándékok is komoly mértékben katalizáló erővel bírhatnak. A vizsgálat – a fentiek alapján is – kettős célkitűzéssel indult el és valósult meg: egyrészt, hogy a kulturális intézmények társadalmi „hasznossága” tekintetében – még ha egy rövidebb időtávon belül is – milyen változások jelentkeztek (jelentkeztek-e?), másrészt, hogy ebben a folyamatban és a vizsgált időszakban a Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás projekten belül megvalósított tevékenységek milyen hatással voltak a kulturális intézmények működésére.

Fenti kutatási célok értelemszerűen meghatározták a kutatás tematikáját, főbb kérdéssorait is. Mivel hatásmérésről is szó van, a kutatási kérdések között szerepelnek olyan kérdések is, amelyek már 2017-es vizsgálat során is felhasználásra

5 Ponyi L. – Arapovics M. – Bódog A. (szerk.): Magyarországi múzeumok, könyvtárak és közművelődési intézmények reprezentatív felmérése. Budapest, 2019., Szabadtéri Néprajzi Múzeum – Muzeális Oktatási és Módszertani Központ, NMI Művelődési Intézet Nkft., Országos Széchényi Könyvtár Könyvtári Intézet.

6 A társadalmiasítás fogalma: a társadalmiasítás a közösségi részvételen alapuló működés, közösségi részvételi működési mód. Forrás: <https://cswiki.hu/tarsadalmiasitas/>. Letöltés dátuma: 2019. 05. 21.

kerültek. Mindezek kiegészültek a Cselekvő közösségek projekt működését, annak megítélését szolgáló kérdésközzel. Míg a társadalmi beágyazottság tekintetében a hatásmérés az idősoros adatok összevetésén, összehasonlításán is alapulhat, addig a Cselekvő közösségek projekt megítélése már inkább visszatekintő jelleggel értelmezhető és mérhető. Visszatekintve a programra, vajon az intézmények mit tartottak belőle fontosnak, mi tetszett benne stb. Itt nullpontot, kiindulási pontot nem lehet egyértelműen meghatározni, hiszen a 2017-es „Magyarországi múzeumok, könyvtárak és közművelődési intézmények reprezentatív felmérése” kutatással párhuzamosan indult meg lényegében maga a Cselekvő közösségek projekt is, tehát az alapfelmérés ezzel kapcsolatban még nem tartalmazhatott kérdéseket.

4.2. A kutatás paraméterei

4.2.1. A kutatás módszertana

Egy olyan hatásmérés, amely a longitudinális vizsgálódásra próbál meg építeni – tehát van egy kiindulási időpont, majd egy következő mérési időpont, és adott esetben még egy, még egy stb. – annak módszertani alapjait egy ún. panelminta kialakítása teremti meg, amelyben évről évre vagy két-három évente ugyanazok az intézmények szerepelnek, tehát ugyanazok az intézmények számolnak be működési jellemzőikről, társadalmi környezetükről, kapcsolódási pontjaikról, programjaikról. Természetesen egy paneljellegű minta akkor működik jól, ha a következő hullámokba a korábbi hullámokból minél több intézmény újra bevonódik, tehát minél inkább sikerül az óhatatlanul is bekövetkező mintacsökkenést, az ún. lemorzsolódást (amely háttérben nagyon sokféle ok meghúzódnak, pl. mert az illetékes válaszadó nem érhető el, nem ér rá, nem akar részt venni a kutatásban stb.) minimalizálni. Ha kiindulópontnak a 2017-es felmérés mintakeretét tekintjük, akkor ideális esetben – a kutatás célkitűzéseire is tekintettel – a leginkább egy 80-90%-os kitöltési aránnyal lehetnénk elégedettek. Fontos azonban előre bocsátanunk, hogy jelen esetben a lehetséges panelminta elérése nem ugyanazzal a technikával, módszertannal történt, ami a lemorzsolódás mértékére is befolyással van. Míg a 2017-es kutatás egy személyes felkereséssel és kérdezési metodikával történt, addig a hatásméréshez kapcsolódó vizsgálat már online technikával. Figyelembe véve, hogy a második körös kutatás online kérdezési technikával készült, várni lehetett, hogy mintacsökkenés fog bekövetkezni, hiszen az online módszerrel készülő kutatások gyakran csak 10-20%-os visszaküldési aránnyal működnek. (Önmagában a módszer kevésbé motiválja a potenciális interjúalanyokat, sok esetben bizonytalanok lehetünk abban is, hogy a megkereső e-mail levelek célt érnek-e stb.)

A most ismertetésre kerülő kutatás során több mint 40%-os visszaküldési arányt sikerült elérni – külön köszönet ezért a felmérésben résztvevő intézményvezetőknek, szakembereknek, akik nem kevés időt és energiát fordítottak a kérdő-

ívek online kitöltésére (a kérdőív kitöltésének átlagos időtartama a gépi mérések szerint 36 perc volt) –, ami, még ha messze is esik az ideáltipikus teljeskörű kitöltési aránytól, kifejezetten magas értéknek mondható az online típusú kérdések esetében.

4.2.2. A minta összetétele

A kutatás kiinduló mintaállományát azok az intézmények jelentették, amelyek részt vettek a 2017-es országos reprezentatív felmérésben.⁷ Az alapfelmérés során intézményi mintavétel történt, oly módon, hogy a mintát alkotó szervezetek kövessék a közművelődési, könyvtári és muzeális intézmények strukturális sajátosságait, illetve területi rétegzettségét.

A vizsgálat során mindazokat az intézményeket megkerestük, amelyek hivatalosan nem zárkóztak el a kutatást folytatásától. (Induláskor mindössze 6 intézmény jelezte, hogy a második körös kutatásban már nem kíván részt venni.) A 2017-es felmérésben szereplő intézményeket elektronikus úton – felkérő e-mailek kiküldésével – kerestük meg, és próbáltuk őket bevonni a kutatásba. A kapcsolatfelvétel első lépcsőben a kutatási projekt Megbízója, az NMI Művelődési Intézet NKft. kutatócsoportja kezdeményezte. Felkérőlevelében bemutatta a Cselekvő közösségek projekt, illetve a kutatás főbb céljait, és jelezte, hogy az intézményeket a Szolgáltató, vagyis kutatócégünk is meg fogja keresni. Második lépcsőben pedig mi küldtük ki a felkérő e-maileket, részletesen bemutatva a kutatás technikai és módszertani hátterét. A felkérőlevelben megadtuk azt a kérdőívlinket, amelyre rákattintva az intézmények megkezdhették – magukra vonatkozóan – a kérdőívek kitöltését. Természetesen azt is jeleztük, hogy a kutatás önkéntes és anonim jellegű, illetve megfelel a hatályos – a megrendelőhöz, illetve a kutatást elvégző céghez kapcsolódó – adatvédelmi, adatkezelési és minőségbiztosítási szabályoknak.

A Megrendelő által biztosított név- és címlista minősége nagyban segített abban, hogy – technikai értelemben – gördülékenyen mehessen a rekrutálás. Csak elenyésző számban voltak olyan címek, amelyek éppen nem éltek, vagy már nem voltak aktívak. Az online kutatás paraméterezése, ütemezése során mindenképpen törekedtünk arra, hogy megpróbáljuk minimalizálni a lehetséges lemorzsolódást, és sikerüljön minél magasabb kitöltési arányt elérni. Egyrészt a véglegesített kérdőív online programozásával, a kérdőív technikai, vizuális kialakításával próbáltuk elérni, hogy az online kérdőívet kitöltők a lehetőségekhez képest viszonylag könnyen, komfortosan adhassák meg válaszaikat (a hosszú, sok válaszlehetőséget tartalmazó kérdésekre is viszonylag kevés jelöléssel lehessen válaszolni, a kitöltésből hátralévő idő mindig látható legyen, biztosítva legyen a kérdőív kitöltésének időbeli megszakítási lehetősége, legyen technikai ügyelet stb.). Másrészt a kérdőív kitöltésének lehetőségéről folyamatosan, hetente tájékoztattuk az intézményeket,

7 Vö. 25. oldal.

azokat, amelyek még nem töltötték ki a kérdőívet, vagy valamilyen okból kifolyólag megszakították a kitöltést, illetve jelezték, hogy mi a végső határideje a kitöltésnek. **Az intézmények/válaszadók nyitottsága mellett mindezek révén sikerült olyan minta- és alminta-elemszámokat elérni, amelyek statisztikailag relevánsak és elemezhetőek lettek.**

Jelen kutatás – ahogy a kiinduló kutatás is – a megcélzott kulturális intézmény-rendszert hármas metszetben ragadja meg. Külön vizsgálja a közművelődési intézményeket és közösségi színtereket, a könyvtári, illetve a muzeális intézményeket. Ez a hármas osztatú rendszer a kutatás szervezése során is alapvető fontosságú volt, és a kutatás adatainak ismertetésekor is kiemelt szegmentáló tényezőként szerepeltetjük. Az eredményeket mindig e három kulturális szakterület bontásában mutatjuk be.

Természetesen a kiinduló mintaállomány, amelyre a 2017-es felmérés épített, és amely a vizsgált kulturális szakterületeket országosan reprezentálta, a lemorzsolódások következtében 2019-re módosult, hiszen az intézmények több mint fele a kutatás második hullámában már nem vett részt. (A kieső intézmények helyére pótlást vagy feltöltést a kutatás során a kutatási projekt gazdái nem írtak elő.) A mintacsökkenés ellenére szisztematikus mintaeltérről az intézmények vonatkozásában nem beszélhetünk, hiszen mindhárom kulturális szakterület esetében megközelítőleg hasonló mértékű volt a lemorzsolódás mértéke, és a 2019-es minta belső kulturális szakterület szerinti megoszlása lényegében majdnem teljesen egybeesik a 2017-es reprezentatív minta belső megoszlásaival (1. sz. táblázat).

	2017-es (első) felmérés (N/%)	2019-es (második) felmérés (N/%)
Közművelődési intézmények és közösségi színterek	604/46	245/43
Könyvtári intézmények	451/34	204/35
Muzeális intézmények	261/20	129/22
Összesen	1316/100	578/100

1. sz. táblázat: A minták összetétele a felmérésben szereplő intézmény típusa szerint (az alminták számossága és belső %-os megoszlásuk)

Az intézmények alminta szerinti besorolásának alapja egyrészt a 2017-es felmérés során alkalmazott besorolás volt, a Megrendelő rendelkezésünkre bocsátotta azt az adatbázist, amely a vizsgált intézményeket szegmentálta.⁸ Az aktuális besoroláskor az időközben bekövetkező változásokat – amennyiben az intézmény elnevezése, funkciója módosult – értelemszerűen érvényesítettük. Az alminták végső meghatározásában a Megrendelő szakmai tanácsai is segítséget nyújtottak, illetve

⁸ A szegmentálási elvek közé tartozott – többek között –, hogy a többfunkciós intézmények mindegyik hozzájuk kapcsolódó tevékenységi körnél (közművelődés, könyvtár, múzeum) legyenek figyelembe véve.

a Kulturális Statisztikai Adatgyűjtő Rendszerben található információk is. Friss, letölthető adatok csak 2017-ből voltak elérhetőek, igaz az „elő” kutatás is csak időben „elcsúszott” adatokkal tudott dolgozni, hiszen a 2017-es felmérés bázisát 2015-ös statisztikák jelentették.⁹

A 2017-es és a 2019-es minták összehasonlíthatóságát még egy dimenzió mentén teszteltük: a területi dimenzió mentén. Ez a dimenzió több változót is magába foglal. Szűkebb értelemben a település szintjét, az intézmény működési székhelyét, tágabb értelemben pedig az intézmények vonzáskörzetének szintjét: a megyei, regionális fekvést.

A két mintakeret belső megoszlása a területi változók bontásában nagyon hasonló képet mutat. Apróbb elmozdulások vannak – így például a községekben működő intézmények képviselői a második mérési hullámban már kevésbé involválódtak, és ugyanígy tettek a nyugat-dunántúli és az észak-magyarországi térségben működő intézmények képviselői is –, de összességében azt lehet megállapítani, hogy a második körös minta belső területi strukturáltsága továbbra is nagyon erőteljes. Az első, illetve második körös mintakeretek ebben az értelemben nagyon jól illeszkednek egymáshoz (2. sz. táblázat).

	2017-es (első) felmérés	2019-es (második) felmérés
Település szerint		
Község	58	49
Város	24	31
Megyeszékhely, megyei jogú város	10	11
Budapest	9	9
Régiók szerint		
Közép-Magyarország	16	16
Közép-Dunántúl	12	15
Nyugat-Dunántúl	17	13
Dél-Dunántúl	16	15
Észak-Magyarország	16	13
Észak-Alföld	12	14
Megyék szerint		
Bács-Kiskun	4	4
Baranya	7	7
Békés	4	6

⁹ Forrás: <https://kultstat.oszk.hu/#/home/public>. Letöltés dátuma: 2019. 03. 05.

Borsod-Abaúj-Zemplén	9	7
Csongrád	4	4
Fejér	4	6
Győr-Moson-Sopron	5	4
Hajdú-Bihar	4	3
Heves	4	4
Jász-Nagykun-Szolnok	3	5
Komárom-Esztergom	3	4
Nógrád	3	2
Pest	16	16
Somogy	6	5
Szabolcs-Szatmár-Bereg	6	5
Tolna	4	3
Vas	6	4
Veszprém	5	5
Zala	6	4
Összesen	100	100

2. sz. táblázat: A minták összetétele a felmérésben szereplő intézmények székhelye, területi fekvése szerint (%-os megoszlások)

A lemorzsolódás mértékét látva természetesen nem állíthatjuk azt, hogy a két minta belső összetétele teljes mértékben egybeesik, ugyanolyan mértékben reprezentatív. Ez a lehetséges eltérés nem annyira az intézmények „kemény” változóinak bontásában jelentkezhet (pl. kulturális szakterület, működési forma, székhely stb.), hanem inkább a „puhább”, „lágyabb” változók bontásában, amelyeket azonban a rendelkezésre álló eszközök segítségével már nehéz mérni. Feltehetően a második körös kutatásban nagyobb számban vettek részt olyan intézmények, amelyeket a kutatási téma jobban érdekel vagy éppen nagyobb kötelességtudattal rendelkeznek. Vagy nem tartottak attól, hogy adatokat adjanak meg egy online platformon, vagy éppen technikailag voltak innovatívabbak, és szívesen vettek részt egy online típusú kutatásban is.

Nemcsak a „puha” változók mentén feltételezhető eltérések miatt kell az idősoros adatok elemzése, értelmezése során óvatosabban eljárni. Egyszerű módszertani okai is vannak ennek: a válaszokat például befolyásolhatja a kérdések eltérő metódikája is (személyes kérdés versus online kérdés). Ahogy említettük, a lemorzsolódások miatt a belső intézményi mintakeretek is valamennyire módosultak. Ebben az értelemben az idősoros adatokat inkább egy szűkített mintakeretre lenne

érdemes vonatkoztatni: csak azokat az intézményeket bevonva, amelyek mindkét hullámban szerepeltek. A kutatási eredmények lehetséges másodelemzése során ezt mindenképpen egy megfontolásra érdemes szempontnak tartanánk.

Ugyanakkor a második körös felmérés után kialakuló minta panelmintaként való kezelhetőségét gyengíti az a tény, hogy a második körös felmérésbe bekerült intézmények kb. egyötöde esetében megváltozott az alminta-besorolás (pl. az intézmény működési jellege időközben megváltozott). Ugyancsak valamelyest relativizálja a minta panelmintaként való kezelését, hogy az interjúalanyok személyében is történtek változások. A felmérés elején tájékoztattuk a kérdőívet kitöltőket, hogy ez az online kutatás a 2017 nyarán elvégzett országos reprezentatív felmérésre épül, és rákérdeztünk arra is, hogy a kérdőívet kitöltő személyek részt vettek-e az akkori kutatásban is. Sokan erre a kérdésre – feltehetően adatvédelmi okokból – nem kívántak válaszolni, de akik a kérdésre érdemben válaszoltak, azok körében is csak minden második interjúalany válaszolt igennel. Mivel a kérdőívben szereplő kérdések nagy része objektív, az intézmény működésére vonatkozó tényállításokat tartalmaz, ez nem okoz problémát – hogy éppen ki, melyik szakember válaszol az intézmény nevében a kérdésekre –, de a szenzitívebb, vélemény típusú kérdések esetében az idősoros adatok elemzésekor ez már felvethet értelmezéssel kapcsolatos gondokat.

A kérdőív tartalmi meghatározásakor alapelv volt, hogy egyes kérdések ugyanúgy kerüljenek lekérdésre – az összehasonlíthatóság érdekében –, mint az első hullámban. Látva, hogy a válaszadói kör valamelyest átstrukturálódott, és azt, hogy bekövetkezett valamekkora mintacsökkenés, hasznos, hogy a kérdőív szerkesztésekor egyes kérdéssorok megfogalmazásának szemlélete retrospektív jellegű volt. Ez azt jelenti, hogy a kérdőívben a múltban bekövetkezett eseményekre úgy is rákérdeztünk, hogy a vizsgált főbb kérdések tekintetében a kérdezettek az elmúlt egy-két év vonatkozásában látnak-e valami (pozitív vagy negatív irányú) változást. Ennek köszönhetően a változásokat nemcsak longitudinális jelleggel lehet vizsgálni – mit mondanak az intézmények X illetve Y időpontban –, hanem retrospektív jelleggel is, az intézmények az adott területen, ha visszaemlékeznek a közelmúltra, érzékelnek-e valami változást. Jelen kutatás ismertetésében ezeknek a retrospektív adatoknak a bemutatását kiemelten fogjuk kezelni. Különösen a Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás projekt értékelésekor, ahol a témakör kapcsán a longitudinális szemléletű megközelítés kevésbé is működhet, hiszen a kérdezés pillanatában a projekt még érdemben el sem indult.

Az eddig említett módszertani megfontolások miatt a második körös kutatás mintakeretét talán nem is minden esetben érdemes panelmintaként kezelni, hanem inkább egy általános, az intézményeket a főbb dimenziók mentén reprezentáló, de az elsődleges mintakerethez képest kisebb elemszámú mintaként célszerű definiálni.

4.2.3. A mintában szereplő intézmények feladatköre

Ahogy korábban említettük – az alapfelmérés logikájának megfelelően –, külön vizsgáljuk a közművelődési intézményeket, a könyvtári intézményeket, illetve a muzeális intézményeket. Követve a korábbi kutatás struktúráját, az eredményeket mindig e három kulturális szakterület bontásában mutatjuk be.

Bár a három kulturális szakterület alapfunkciója specifikus, de tevékenységi körük nagyon sok ponton összeér, és az empirikus adatok is azt mutatják, hogy az intézmények működésében nagyon sok a hasonlóság: pl. mindhárom kulturális szakterület rendszeresen és majdnem ugyanolyan gyakorisággal szervez rendezvényeket, tart kiállításokat, táboroztat, biztosít helyet nem programszerűen szervezett tevékenységeknek stb. Az alapfunkciók tekintetében is vannak átfedések. Egy példát kiemelve: a mintában szereplő közművelődési intézmények 57%-a könyvtári feladatokat is ellát, a muzeális intézményeknek pedig 29%-a teszi ugyanezt. Ebben az esetben azok a válaszadók, akik közművelődési, muzeális, illetve könyvtári intézményekként sorolták be magukat, lényegében összevont, többfunkciós intézmények adatközlői voltak. Az adatok alapján a második körös felmérésben szereplő intézmények egynegyede többfunkciós szervezet volt. Ennek tipikus példáját jelentik azok az intézmények, amelyek közművelődési intézmények vagy színterek és könyvtárak is egyben. Ezzel is magyarázható, hogy e két kulturális szakterület – közművelődési intézmények és könyvtári intézmények – részletes tevékenységi köre miért mutat ennyi hasonlóságot. A felmérésben szereplő 14 feladatkör közül csak 2 esetben van jellegzetes eltérés e két kulturális szakterület között, és ezek az alapfeladatköröket érintik. A már említett „nyilvános könyvtári alapfeladatok” értelemszerűen a könyvtárak esetében emelkednek ki, a „művelődő közösségek tevékenysége” pedig a közművelődési intézmények esetében. A többi feladatkörnél inkább már a hasonlóságok dominálnak. A múzeumok esetében a vizsgált funkciók élesebben elválnak a másik két kulturális szakterület által ellátott tevékenységi köröktől. De az esetek felében még itt is az azonosságok emelhetők ki, és a többi esetben mutatnak a múzeumok sajátosabb, specifikusabb képet, mint pl. a tudományos feldolgozás és publikálás jobban jellemzi őket, az információs tevékenység pedig kevésbé (3. sz. táblázat).

	Közmű- velődési intézmények és közösségi színterek	Könyvtári intézmények	Muzeális intézmények	Átlagosan
rendezvények szervezése	94	92	86	90
ismeretterjesztés	77	78	88	78
kiállítás rendezése	82	72	93	78
információs tevékenység	80	84	56	74
művelődő közösségek tevékenysége	75	53	40	56
nyilvános könyvtári alapfeladatok	57	84	29	55
kulturális javak hozzáférhetővé tétele	43	55	80	53
tábor	58	41	65	51
gyűjteménygondozás	41	54	79	51
nem programszerűen szervezett tevékenységek	56	44	38	46
képzés	47	39	28	39
nemzetközi együttműködés	34	22	40	29
tudományos feldolgozás és publikálás	10	15	58	22
közművelődési szakmai tanácsadás és szolgáltatás	22	13	22	18
egyéb	4	5	1	3
nincs válasz	1	1	2	1

3. sz. táblázat: Az Ön kulturális intézménye és/vagy közösségi színtere milyen feladatokat lát el az alábbiak közül [több telephely esetén valamennyi telephely tevékenységét beleértve]?

(%-os arányok az intézmények típusa szerint)

4.2.4. A válaszadók

Bár az interjúalanyok szintjén valamelyest átstrukturálódott a minta, és nem minden esetben ugyanaz a válaszadó vett részt a második körös 2019-es kutatásban, mint az első 2017-esben, az azonban továbbra is egyértelmű, hogy az interjúalanyok döntő többsége a vezetői/menedzsment garnitúrából rekrutálódik, sőt minden második válaszadó maga az intézményvezető. Csak az esetek kisebb

hányadában delegálták a válaszadást alacsonyabb szintre, pl. programfelelősökre, szakmai munkatársakra stb. (4. sz. táblázat).

	Közművelődési intézmények és közösségi színterek	Könyvtári intézmények	Muzeális intézmények	Átlagosan
az intézmény vezetője	52	41	50	49
más vezető beosztású munkatárs	13	17	23	16
nem vezető beosztású munkatárs	32	40	27	32
nincs válasz	3	3	1	3
összesen	100	100	100	100

4. sz. táblázat: Az interjúalany beosztása az intézményben
[%-os megoszlások az intézmények típusa szerint]

Ugyancsak a válaszadók kompetenciáját jelzi, hogy többségük komoly múlttal rendelkezik az intézménynél, tehát kellő (szakmai) tapasztalattal felvértezve vett részt a kutatásban. Az adatok azt mutatják, hogy az interjúalanyok több mint kétharmada már több mint 5 éve dolgozik az általa képviselt intézménynél, majdnem minden második válaszadó pedig több mint 10 éve (5. sz. táblázat).

	Közművelődési intézmények és közösségi színterek	Könyvtári intézmények	Muzeális intézmények	Átlagosan
kevesebb mint 5 éve	30	29	32	30
több mint 5 éve, de kevesebb mint 10 éve	23	19	22	24
több mint 10 éve	44	50	46	43
nincs válasz	3	2	1	3
összesen	100	100	100	100

5. sz. táblázat: Az interjúalany mióta dolgozik az intézményben?
[%-os megoszlások az intézmények típusa szerint]

A kellő kompetencia meglétére utal a válaszadók magas iskolázottsági szintje is. A válaszadók háromnegyede felsőfokú végzettséggel rendelkezik, a muzeális intézményrendszeren belül pedig szinte majdnem minden válaszadó diplomás szakember (6. sz. táblázat).

	Közművelődési intézmények és közösségi színterek	Könyvtári intézmények	Muzeális in- tézmenyek	Átlagosan
szakiskola, szakmun- kasképző	3	4	0	3
szakközépiskola	10	7	5	8
gimnázium	8	10	2	7
felsőfokú szakképzés, FSZK/FOSZK	5	4	3	5
főiskola, BA/BSc	48	43	27	40
egyetem, MA/MSc	23	27	51	31
PhD doktori fokozat	1	2	11	4
egyéb	1	1	0	1
nincs válasz	1	1	1	1
összesen	100	100	100	100

6. sz. táblázat: Az interjúalany legmagasabb iskolai végzettsége
[%-os megoszlások az intézmények típusa szerint]

4.2.5. A Cselekvő közösségek projekt által érintett települések

A második körös vizsgálat kiemelten kívánt foglalkozni a Cselekvő közösségek programmal is, hiszen a kutatás részben azzal a céllal indult, hogy a Cselekvő közösségek projekt tevékenységeinek hatását vizsgálja a kulturális intézményekben. Ezért érdemes pár sorban a program területi összefüggéseiről is szólni.

Az eredeti tervek szerint a települések a hat konvergencia régióból kerültek ki, ahol a kulturális közösségfejlesztő mentorok segítségével közösségfejlesztési céllal egy sor program, projekt szervezése kezdődött meg. A kiválasztott településeken a mentorok szakmai-módszertani támogatást nyújtottak a helyi intézmények számára. Ahogy a program elindítói megfogalmazták: „A mentorok feladata a településeken, közösségekben a közösségfejlesztési folyamatok elősegítése, a megvalósult jó gyakorlatok, a projekt keretében kidolgozott módszertani fejlesztések megosztása, népszerűsítése. Segítséget nyújtanak a közösségeknek erősségeik, lehetőségeik feltárásához és kiaknázásához. Partnerségi együttműködések kezdeményeznek, s nyomon követik azok fejlődését. Folyamatosan tájékoztatják a projektről a mentorált települések önkormányzatait, civil szervezeteit, közösségeit, s rajtuk keresztül a lakosságot is.”¹⁰

Mint már említettük, jelen kutatás a Cselekvő közösségek projekt hatásának felmérésére (is) szolgál. Az „előkutatás” indulásakor még nem lehetett pontosan

10 Forrás: <https://cselekvokozossegek.hu/mentorhalozat/kik-vagyunk/>. Letöltés dátuma: 2019. 03. 12.

tudni, mely települések lesznek érintettek. Természetesen ezt ma már tudjuk. A 2017-es országos reprezentatív mintán futó kutatás igen széles területi merítéssel dolgozott, hiszen összesen 816 települést fedett le, tehát Magyarország településeinek kb. egynegyedére kiterjedt. Ezek közül a települések közül 106 vett részt a Cselekvő közösségek projektben, ami azt jelenti, hogy az akkori felmérés mintájában szereplő települések 12%-át érintette közvetlenül a program. (Közvetve természetesen többet is, hiszen a mintába bekerülhettek szomszédos vagy közelben fekvő települések is, és egy adott településen/intézményben zajló program, rendezvénysorozat hatása természetesen még ennél is messzebbre kiterjedhet.)

A mostani, 2019-es online felméréssel 351 települést értünk el, és ezek közül 55 volt részese a Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás projektnek. A második körös kutatás során az érintett települések aránya meghaladta a 2017-es minta szintjét, az érintett települések aránya ebben a körben a kutatás mintájában 16%. A magasabb arányszám azt mutatja, hogy a második körös kutatás során a Cselekvő közösségek programban érintett települések jobban involválódtak – ez az érintettség megint csak a korábban már bemutatott „puha” változók hatását mutatja. A kutatás elindításakor a felkérőlevelekben a Cselekvő közösségek projekt hangsúlyosan volt megjelenítve, és külön ki volt emelve, hogy a kutatás – többek között – a Cselekvő közösségek projekt tevékenységeinek hatásvizsgálatát is magába foglalja. Ennek köszönhetően a programban érintett települések valamivel nagyobb számban vettek részt a második körös kutatásban, mint akiket közvetlenül nem érintett a projekt.

Az online felmérés végső mintájában az érintett településeken működő intézmények még inkább felül vannak reprezentálva (18%), köszönhetően annak, hogy a Cselekvő közösségek projektben résztvevő településekről több intézmény is közreműködött a második körös kutatásban. Ez azt jelenti, hogy ők fontosabbnak tartották, hogy részesei legyenek a hatásvizsgálatnak. (Ez utóbbi arányszám egyébként már nem azt mutatja, hogy a mintában szereplő települések mekkora hányada van érintve a projektben, hanem azt, hogy a mintában szereplő intézmények mekkora hányada működik a Cselekvő közösségek projektben résztvevő településen.) (7. sz. táblázat.)

	Közművelődési intézmények és kö- zösségi szinterek	Könyvtári intézmények	Muzeális in- tézmények	Átlagosan
igen	20	19	12	18
nem	80	81	87	82
összesen	100	100	100	100

7. sz. táblázat: Az online felmérés mintájában szereplő intézményeknek a Cselekvő közösségek projekt által érintett településeken van-e a székhelyük? [%-os megoszlások az intézmények típusa szerint]

Összességében a véletlenszerűen kialakított elsődleges mintakeret, majd a lemorzsolódás után kialakuló másodlagos mintakeret esetében is megállta a helyét az az alapvetés, amely a program elindításakor célkitűzésként fogalmazódott meg, vagyis a projekt az ország településeinek legalább egytizedét elérje. Ehhez képest amikor a felmérés során arról érdeklődtünk a megkérdezettektől, hogy tudomásuk szerint településük részt vesz-e valamilyen formában a Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás projektben, a várt kb. egyötödnyi arány helyett (az online felmérés mintáján belül elvben ennyien működnek a program által hivatalosan, közvetlenül érintett településen) majdnem minden második válaszadó jelezte azt, hogy szerintük településük részt vesz a programban (47%). **Ez a kiugróan magas arány azt a feltételezést engedi meg, hogy a projekt hatókörét nem lehet szigorúan csak a közvetlenül kiemelt, mentorált településekre szűkíteni. A járulékos, kisugárzó, közvetett hatások lényegesen szélesebb körben jelentkezhetnek.** Már egy szomszédos, egy közelben vagy éppen valamivel távolabb fekvő település is érzékelheti ezeket a hatásokat, olyannyira, hogy az itt működő kulturális intézmények képviselői közül sokan – 39%-nyian – azt gondolták, saját településük meg is jelenik a projektben (8. sz. táblázat).

	Települése szerepel a Cselekvő közösségek projektben résztvevő települések között	Települése nem szerepel a Cselekvő közösségek projektben résztvevő települések között	Átlagosan
igen	87	39	47
nem	3	38	31
nem tudja	11	24	22
összesen	100	100	100

8. sz. táblázat: Az interjúalany hallott-e arról, hogy települése részt vesz a „Cselekvő közösségek – aktív szerepvállalás” projektben? [%-os megoszlások annak függvényében, hogy az intézmény települése szerepel-e a Cselekvő közösségek projektben résztvevő települések között]

4.2.6. A kutatás és a kutatási jelentés főbb témakörei

Az alábbi, a kutatásból készült jelentés tematikailag két nagyobb részre tagolódik. A jelentés első részében a Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás projekttel fogunk részletesebben foglalkozni, és olyan indikátorok mentén fogjuk vizsgálni a projektet, mint:

- a projekt ismertsége,
- a projektben való részvétel mértéke,
- a projekt értékelése,
- a projekt hatásainak megítélése.

A jelentés második része szervesen kapcsolódik az „elő”- alap kutatás főbb tematikus egységeihez. A 2017-es kutatás alapvetően a kulturális intézmények lokális szintű közösségi, társadalmi beágyazottságát érintette, és ezen belül több metszetben is vizsgálta a kérdéskört:

- intézményi partnerség,
- a közösségi részvételi működési mód és a „társadalmiasítás” keretében a helyi civil szervezetekkel, illetve a helyi lakossággal való kapcsolattartás,
- önkéntesség,
- az iskolai közösségi szolgálat,
- esélyegyenlőség biztosítása.

Ezeket a témaköröket a lehetséges időbeni változások vetületében fogjuk vizsgálni, vagyis hogy ezeken a területeken érzékelhető-e elmozdulások az eltelt viszonylag rövid idő alatt, és mindez valamilyen szinten összekapcsolható-e a Cselekvő közösség – aktív közösségi szerepvállalás projekttel.

Mindkét témakört a vizsgált kulturális szakterületek vonatkozásában néztük:

- közművelődési intézmények és közösségi szinterek,
- könyvtári intézmények,
- muzeális intézmények szintjén.

Ezen kívül – a Cselekvő közösségek programra tekintettel – háttérváltozóként bevontuk az elemzésbe azt, hogy a második körös vizsgálatban szereplő intézmények olyan településen működnek-e, amelyek közvetlenül vagy közvetve érintve vannak-e a programban, illetve maga az intézmény részt vett/vesz-e valamilyen formában a programsorozatban.

4.3. A kutatás eredményei – A Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás projekt hatásmérése

4.3.1. A projekt ismertsége

Ha a program ismertségéről pusztán csak a projekt elnevezése kapcsán érdeklődünk volna – hallott-e már a kérdezett a projekt nevééről –, feltehetően nagyon magas ismertséget mérhettünk volna. Ezért a program kapcsán inkább a tájékozottság – szubjektíve érzékelt – tartalmibb szintjére kérdeztünk rá. Felmérésünk tanúsága szerint ez a szubjektív változó is igen magas informáltsági szintet mutat.

Adataink szerint a megkérdezettek majdnem 90%-ához jutott már el a program híre, és kétharmaduk nyilatkozott a felmérés során olyan értelemben, hogy részben vagy egészében ismeri is a projektet. Több mint egynegyedük az átlagnál erőteljesebbnek érzi informáltságát, ők tehát kifejezetten tájékozottnak tartják magukat. (Lényegében ezek a fő arány-

számok jelentkeznek mindegyik vizsgált kulturális szakterület esetében). **Ezek a magas értékek azt jelzik, hogy a projekt működését nem lehet lokális szinten lehatárolni, területileg nagyon széles körben működik a program. A felmérésben szereplő települések/intézmények dolgozói túlnyomó többségében érzik a program jelenlétét (9. sz. táblázat).**

	Közművelődési intézmények és közösségi szinterek	Könyvtári intézmények	Muzeális intézmények	Átlagosan
egyáltalán nem	7	6	8	8
inkább nem	19	22	17	20
részben igen, részben nem	37	39	38	40
inkább igen	18	17	24	16
jól ismerem	15	10	9	11
nem tudja, nincs válasz	4	6	5	5
összesen	100	100	100	100

9. sz. táblázat: Összességében mennyire ismeri a „Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás” projektet? [%-os megoszlások az intézmények típusa szerint]

A felmérés során egy-egy programelemre külön is rákérdeztünk, igaz, előre nem definiáltuk, hogy ezek a Cselekvő közösségek projekthez kapcsolódnak. Azok a területek iránt érdeklődtünk, amelyeket kifejezetten a Cselekvő közösségek program szeretett volna megcélolni, ahol fejlesztéseket szeretett volna elindítani.

Ha az egyes programelemek oldaláról közelítünk a kérdéshez, akkor azt mondhatjuk, hogy a megkérdezettek kb. háromnegyede hallott települése kapcsán olyan fejlesztési tevékenységről a vizsgált időszakban, amely új elemként jelent meg és hatott, vagy pedig a már korábban megindult folyamatokat erősítette, netán gyorsította volna fel. Abban, hogy pontosan ki, miről hallott, vagy éppen milyen fejlesztéseket érzékelt környezetében, már vannak különbségek, értelemszerűen nem mindenki hallott mindenről, hiszen nem minden programelem volt egyszerre jelen mindenhol. A kérdőívben felsorolt több mint egy tucat fejlesztési terület/tevékenység kapcsán szinte majdnem mindegyik elemről kb. 25-35%-nyian hallottak településük vonatkozásában. Az átlagosnál nagyobb érdeklődést a „módszertani fejlesztések, önkéntesség, kulturális közösségfejlesztés és annak mérése, valamint közösségi részvétel erősítése” programelem kapcsán lehet megfigyelni, erről hallottak legtöbben (43%), mindegyik vizsgált kulturális szakterület esetében. Mindössze egy-két olyan terület jelentkezik, amely valószínűleg kisebb hatáskörrel működhet/működhetett. Legkevesebben a játékosítás elvére épülő alkalmazások fejlesztéséről hallottak (10. sz. táblázat).

	Közművelődési intézmények és közösségi szinterek	Könyvtári intézmények	Muzeális in- tézmények	Átlagosan
módszertani fejlesztések, önkéntesség, kulturális közösségfejlesztés és annak mérése, valamint közösségi részvétel erősítése	49	36	43	43
kulturális közösségfejlesztő mentorok és mentorhálózat működése	36	33	40	35
Közösségek Hete	38	33	39	35
jó gyakorlatok összegyűjtése, pl. a közösségi művelődés, az esélyegyenlőség területén	37	34	34	34
kulturális intézmények együttműködését elősegítő mintaprojektek	27	27	36	29
módszertani és szakmai műhelynapok kulturális szakembereknek	31	27	36	29
Cselekvő közösségek szakmai kiadványok (SZIN, 3K, Muzeális Iránytű)	31	25	40	28
kulturális intézményi önkéntességi tevékenységek fejlesztése	31	25	33	28
belföldi és európai szakmai tanulmányutak, szakmai műhelyek	30	21	31	26
akkreditált kulturális közösségfejlesztési képzés szakembereknek	26	25	25	25
tudományos konferenciák	22	19	40	25
érzékenyítő programok	22	21	18	21
játékosítás elvére épülő offline alkalmazás fejlesztése (pl. kártyajátékok, társasjátékok)	13	11	9	12
játékosítás elvére épülő online alkalmazás fejlesztése (pl. számítógépes játékok, applikációk)	7	8	12	9
egyikről sem	11	11	8	11
nem tudja	11	16	12	13

10. sz. táblázat: Mely programokról hallott, amelyek a vizsgált időszakban az Ön településén is elindultak vagy tovább erősödtek? (az „igenne” válaszolók %-os aránya az intézmények típusa szerint)

4.3.2. A projektben való részvétel

Nagyon fontos indikátor, hogy a projekt vajon érdemben mekkora intézményi kört ér/ért el. A számítások szerint az intézmények majdnem négytizede vesz részt közvetlenül a projektben: 29%-nyian már aktívan, 8% részvétele pedig éppen folyamatban van. (Ezek a részvételi adatok a muzeális intézmények körében a legmagasabbak – 11. sz. táblázat.)

	Közművelődési intézmények és közösségi színterek	Könyvtári intézmények	Muzeális in- tézmenyek	Átlagosan
igen	30	29	36	29
folyamatban van	9	8	10	8
nem	43	34	42	41
nem tudja, nincs válasz	18	28	12	22
összesen	100	100	100	100

11. sz. táblázat: Részt vesz-e intézménye közvetlenül a „Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás” projektben, annak eseményein, akcióiban? [%-os megoszlások az intézmények típusa szerint]

Ha a lehetséges programelemek vonatkozásában vizsgáljuk a részvételt, akkor még magasabb involváltságot jeleznek az adatok. A vizsgált részelemek kapcsán összességében az intézmények valamivel több mint 60%-a jelezte, hogy valamilyen programban, akcióban részt vett. Meg kell jegyeznünk, hogy az egyes programelemekben való részvételt úgy mérték fel, hogy nem definiálták előre, hogy ezek a tevékenységek, aktivitások a Cselekvő közösségek projekthez kapcsolódnak. Az egyes konkrét résztevékenységek kapcsán általában 15-25% között mozog az érintett intézmények aránya. A három kulturális szakterület közül a muzeális intézmények – alapfeladataikból adódóan is – aktívabbnak bizonyulnak a tudományos konferenciákon való részvételt illetően, és nagyobb számban érdeklődnek a különböző, részben tudományos szakmai kiadványok iránt is (12. sz. táblázat).

	Közművelődési intézmények és közösségi színterek	Könyvtári intézmények	Muzeális intézmények	Átlagosan
módszertani fejlesztések, önkéntesség, kulturális közösségfejlesztés és annak mérése, valamint közösségi részvétel erősítése	30	20	31	26
Közösségek Hete	26	25	26	23
módszertani és szakmai műhelynapok kulturális szakembereknek	24	22	26	22
jó gyakorlatok összegyűjtése, pl. a közösségi művelődés, az esélyegyenlőség területén	23	22	22	22
kulturális közösségfejlesztő mentorok és mentorhálózat működése	18	16	19	17
Cselekvő közösségek szakmai kiadványok (SZIN, 3K, Muzeális Iránytű)	17	16	24	17
tudományos konferenciák	13	12	33	17
kulturális intézményi önkéntességi tevékenységek fejlesztése	19	13	18	16
kulturális intézmények együttműködését elősegítő mintaprojektek	17	13	16	15
belföldi és európai szakmai tanulmányutak, szakmai műhelyek	17	9	18	15
érzékenyítő programok	12	12	11	12
akkreditált kulturális közösségfejlesztési képzés szakembereknek	15	12	9	11
játékosítás elvére épülő offline alkalmazás fejlesztése (pl. kártyajátékok, társasjátékok)	7	6	4	6
játékosítás elvére épülő online alkalmazás fejlesztése (pl. számítógépes játékok, applikációk)	4	4	5	5
nincs	29	31	25	31
nem tudja	9	8	2	7

12. sz. táblázat: A programok között van-e olyan terület, ahol az Önök intézménye közvetlen tapasztalatokat szerzett (pl. az adott szolgáltatást, lehetőséget igénybe vették, képzéseken vettek részt, fejlesztettek valamilyen területen stb.)? (az „igennel” válaszoló % -os aránya az intézmények típusa szerint)

A két részvételi adat elválása – majdnem 40%-nyi közvetlen, intézményes részvétel a programban, illetve 60%-nyi részvétel különböző eseményeken, akciókban – plasz-

tikusan mutatja azt a különbséget, hogy bár szervezői, intézményes oldalon vannak kiemelt szervezetek és települések, de az eseményeken való részvétel, illetve az egyes programok hatása már sokkal szélesebb körű, általánosabb érvényű. Például a képzéseken, tanfolyamokon, konferenciákon való részvétel független attól, hogy ki milyen településen dolgozik. A közvetlenül érintett településeken dolgozó szakembereknek 28%-a vett részt valamilyen tudományos konferencián az elmúlt másfél évben, és lényegében ugyanez az arány jelentkezik (11%) a többi településen dolgozó szakemberek esetében is. De az is lehet, hogy a kérdezett egy adott programon való részvételt nem is kapcsolja össze közvetlenül azzal, hogy a program a Cselekvő közösségek projektben lett meghirdetve. De – ad absurdum – még az is elképzelhető, hogy egyes programelemek akár a Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás projektől függetlenül is meghirdetésre kerülhettek. Összességében **azt lehet megállapítani, hogy a Cselekvő közösségek projektben résztvevő települések/intézmények mindegyik programelem kapcsán nagyobb érintettségéről számoltak be.** A következő táblázat adatainak értelmezésekor az az érdekesebb eredmény, hogy a projektben meg nem jelenő intézmények is valamilyen szinten profitáltak ezekből az eseményekből. Az adott programtípusok kapcsán általában 5-10%-uk jelez valamilyen érintettséget (13. sz. táblázat).

	Aszerint, hogy az intézmény deklarálta, közvetlenül részt vesz-e a Cselekvő közösségek projektben	
	Részt vesz közvetlenül vagy folyamatban van a részvétele	Nem vesz részt vagy nem tud róla
módszertani fejlesztések, önkéntesség, kulturális közösségfejlesztés és annak mérése, valamint közösségi részvétel erősítése	46	15
Közösségek Hete	47	9
kulturális közösségfejlesztő mentorok és mentorhálózat működése	32	9
kulturális intézmények együttműködését elősegítő mintaprojektek	26	9
jó gyakorlatok összegyűjtése, pl. a közösségi művelődés, az esélyegyenlőség területén	39	13
módszertani és szakmai műhelynapok kulturális szakembereknek	39	12
Cselekvő közösségek szakmai kiadványok (SZIN, 3K, Muzeális Iránytű)	39	4
érzékenyítő programok	19	7
kulturális intézményi önkéntességi tevékenységek fejlesztése	24	11
belföldi és európai szakmai tanulmányutak, szakmai műhelyek	29	6
tudományos konferenciák	28	11
akkreditált kulturális közösségfejlesztési képzés szakembereknek	24	3

játékosítás elvére épülő offline alkalmazás fejlesztése (pl. kártyajátékok, társasjátékok)	10	4
játékosítás elvére épülő online alkalmazás fejlesztése (pl. számítógépes játékok, applikációk)	6	4
nincs	8	44
nem tudja	5	9
összesen	100	100

13. sz. táblázat: A programok között van-e olyan terület, ahol az Önök intézménye közvetlen tapasztalatokat szerzett (pl. az adott szolgáltatást, lehetőséget igénybe vették, képzéseken vettek részt, fejlesztettek valamilyen területen stb.)? [az „igennel” válaszolók %-os aránya a Cselekvő közösségek projektben való közvetlen érintettség függvényében]

4.3.3. A projekt értékelése

Akik valamennyire tájékozottnak mondták magukat a projektről, azokat megkértük arra, hogy egyenként értékeljék a programelemeket olyan szempontból, hogy szerintük az adott projekttevékenység mennyiben tud hozzájárulni egy település kultúrájának, közösségének fejlesztéséhez, tehát mennyire tartják fontosnak az adott elem beemelését a projektbe a szakemberek. A válaszadók az iskolai osztályozás mintájára egy 1-től 5-ig terjedő skála segítségével adhattak választ, ahol a maximális pontszám jelölte azt, hogy az adott programtevékenység gyakorlása teljes mértékben hozzájárul a szükséges fejlődéshez. Bár a kérdésre mindenkitől választ vártunk, akik valamilyen szinten tájékozottak voltak a projektről, de ilyen részletességgel – 14 résztvevő értékeléséről volt szó – sokan nem tudtak érdemben válaszolni. Összességében a kutatásban résztvevők 55-65%-a adott értékelést a felmérésben vizsgált programelemekkel kapcsolatban.

Az összesített értékelések azt mutatják, hogy a projekttevékenységek kiválasztását, felépítését a többség jónak tartotta. Mindegyik programelem kapcsán a 4,0-s érték körül szóródtak az átlagpontszámok, ami az iskolai osztályozás értelmében a „jó” értékelést takarja, tehát a válaszadók úgy értelmezték, hogy az adott programtevékenység gyakorlása segít/segített a település kultúrájának, közösségének fejlesztésében. **A legpozitívabb értékelést a „jó gyakorlatok” kidolgozása, adaptálása kapta, de ugyanígy nagy elfogadottsága volt a szakmai, módszertani műhelynapok megszervezésének, a mintaprojektek elindításának, vagy a „Közösségek Hete” c. programnak.** Az ellenpéldát megint csak a játékosítás elvére épülő alkalmazások fejlesztése jelentette, a projekt sikeressége szempontjából ennek a hozzáadott értékét már alacsonyabbra értékelték a kérdezettek. Megfigyelhető, hogy általában a közművelődési intézmények képviselői körében „ültek” ezek a programok, majd minden esetben az itt dolgozó szakemberek gondolták a leginkább azt, hogy ezek hatásosak voltak a helyi kultúra, a helyi közösségek fejlesztése szempontjából. A legke-

vésbé – a három kulturális szakterület vonatkozásában – a könyvtári szakembereket érintette meg a programsorozat, ők a hatásosság szempontjából összességében valamivel alacsonyabb pontszámokat adtak (14. sz. táblázat).

	Közművelődési intézmények és közösségi színterek	Könyvtári intézmények	Muzeális intézmények	Átlagosan
jó gyakorlatok összegyűjtése, pl. a közösségi művelődés, az esélyegyenlőség területén	4,36	4,17	4,22	4,22
módszertani és szakmai műhelynapok kulturális szakembereknek	4,25	3,95	4,10	4,06
kulturális intézmények együttműködését elősegítő mintaprojektek	4,13	3,90	3,99	4,00
Közösségek Hete	4,09	3,88	4,13	4,00
akkreditált kulturális közösségfejlesztési képzés szakembereknek	4,13	3,93	3,95	3,96
módszertani fejlesztések, önkéntesség, kulturális közösségfejlesztés és annak mérése, valamint a közösségi részvétel erősítése	4,09	3,83	3,85	3,91
kulturális intézményi önkéntességi tevékenységek fejlesztése	4,08	3,76	4,00	3,90
érzékenyítő programok	3,98	3,76	3,77	3,79
kulturális közösségfejlesztő mentorok és mentorhálózat működése	3,91	3,68	3,79	3,78
Cselekvő közösségek szakmai kiadványok (SZIN, 3K, Muzeális Iránytű)	3,88	3,74	3,91	3,78
belföldi és európai szakmai tanulmányutak, szakmai műhelyek	3,99	3,57	3,92	3,73
tudományos konferenciák	3,64	3,48	3,92	3,60
játékosítás elvére épülő offline alkalmazás fejlesztése (pl. kártyajátékok, társasjátékok)	3,56	3,37	3,41	3,42
játékosítás elvére épülő online alkalmazás fejlesztése (pl. számítógépes játékok, applikációk)	3,50	3,31	3,41	3,36

14. sz. táblázat: Mit gondol, a projekt alábbi tevékenységei milyen mértékben járulnak hozzá az érintett települések kultúrájának, közösségének fejlesztéséhez? (átlageredmények az intézmények típusa szerint, 1=egyáltalán nem járul hozzá, 5=teljes mértékben hozzájárul)

Az egyes programelemek értékelését érdemes abból a szempontból is megvizsgálni, hogy az adott tevékenység megítélése inkább közvetlen vagy inkább közvetett tapasztala-

latokra épült-e. Közvetlen tapasztalatokat azon intézmények esetében valószínűsíthetünk, akik a vizsgált időszakban például az adott tevékenységet gyakorolták, az adott szolgáltatást igénybe vették, az adott képzésen részt vettek. Akik ilyen személyes tapasztalattal nem rendelkeztek, azok már inkább hallomásból értesülhettek a projektről, vagy csak olvashattak róla. Természetesen korábbi szakmai tapasztalatok alapján – pl. más hasonló programokból kiindulva – teljesen valós értékeléseket is adhattak, de jelen esetben valamennyire feltételezésekre kellett hagyatkozniuk, véleményüket részben valós, de részben vélt információk alapján kellett kialakítaniuk. Az adatok egyértelműen azt mutatják, hogy akik közvetlen tapasztalatokkal rendelkeztek, azok sokkal magasabb hozzáadott értéket kapcsoltak a programokhoz. Körükben minden egyes programelem 4,0-ás átlagnál magasabb érdemjegyet kapott. Kiugróan jónak mondható a program kapcsán a szakembereknek szóló akkreditált kulturális közösségfejlesztési képzés értékelése, aminek a fontossága, hatásossága meghaladja a 4,5-ös átlagot. A közvetlen értékelés során nagyon kedvező a „jó gyakorlatok”, a „műhelynapok” megítélése (4,5-4,5), ahogy a „Közösségek Hete” program értékelése is (4,4). De előkelő helyre kerültek a különböző érzékenyítő programok, illetve az önkéntességi tevékenységek fejlesztésével kapcsolatos programok is (4,3-4,3) (15. sz. táblázat).

	Az adott tevékenységet gyakorolta, és a kérdésre érdemben válaszol (közvetlen tapasztalatok)	Az adott tevékenységet nem gyakorolta, de a kérdésre érdemben válaszol (közvetett tapasztalatok)
akkreditált kulturális közösségfejlesztési képzés szakembereknek	4,56	3,84
jó gyakorlatok összegyűjtése, pl. a közösségi művelődés, az esélyegyenlőség területén	4,49	4,10
módszertani és szakmai műhelynapok kulturális szakembereknek	4,46	3,88
Közösségek Hete	4,41	3,79
érzékenyítő programok	4,32	3,67
kulturális intézményi önkéntességi tevékenységek fejlesztése	4,32	3,79
kulturális intézmények együttműködését elősegítő mintaprojektek	4,25	3,93
játékosítás elvére épülő online alkalmazás fejlesztése (pl. számítógépes játékok, applikációk)	4,20	3,31
játékosítás elvére épülő offline alkalmazás fejlesztése (pl. kártyajátékok, társasjátékok)	4,18	3,34
belföldi és európai szakmai tanulmányutak, szakmai műhelyek	4,17	3,61
Cselekvő közösségek szakmai kiadványok (SZIN, 3K, Muzeális Iránytű)	4,15	3,64
tudományos konferenciák	4,14	3,43

kulturális közösségfejlesztő mentorok és mentorhálózat működése	4,03	3,70
módszertani fejlesztések, önkéntesség, kulturális közösségfejlesztés és annak mérése, valamint közösségi részvétel erősítése	4,02	3,86

15. sz. táblázat: Mit gondol, a projekt alábbi tevékenységei milyen mértékben járulnak hozzá az érintett települések kultúrájának, közösségének fejlesztéséhez? (átlageredmények annak függvényében, hogy az intézmény az adott tevékenységet gyakorolta a vizsgált időszakban vagy nem, 1=egyáltalán nem járul hozzá, 5=teljes mértékben hozzájárul)

4.3.4. A projekt hatása

Akik valamennyire tájékozottnak mondták magukat a projektről, azokat megkértük arra is, hogy értékeljék a programot összességében, szakmai szempontból.

A válaszok alapján azt állapíthatjuk meg, hogy nagyon pozitív a szakemberek hozzáállása a programhoz, és a vizsgált dimenziók vonatkozásában különösen a közművelődési szakemberek emelték ki a program hatásosságát. A megkérdezett szakértők szerint a program egyértelműen pozitív változásokat generál az érintett településeken, a helyi közösségek és a vizsgált kulturális szakterületek közötti együttműködés fejlesztése szempontjából is (16. sz. táblázat).

	Közművelődési intézmények és közösségi színterek	Könyvtári intézmények	Muzeális intézmények	Átlagosan
–				
a Cselekvő közösségek projekt hasznos a települési közösségek fejlődése szempontjából	86	77	81	80
a Cselekvő közösségek projekt hasznos a könyvtári, muzeális és közművelődési terület fejlődése szempontjából	88	76	77	79
a Cselekvő közösségek projekt segíti a könyvtári, muzeális és közművelődési intézmények közötti szakterületi együttműködést	84	75	72	76
a Cselekvő közösségek projekt nyomán erősödnek a civil kezdeményezések, az önszerveződő közösségek	76	63	64	68

16. sz. táblázat: Ön mennyire ért egyet a következő állításokkal?
(az érdemben válaszolók körében azok %-os aránya az intézmények típusa szerint, akik teljes mértékben vagy nagyon egyetértenek az állítással)

4.3.5. A Cselekvő közösségek – aktív közösség szerepvállalás projekt és a helyi közösségfejlesztés folyamata

A hatásvizsgálat során rákérdeztünk arra, hogy az intézmények településükön érzékelnek-e valamilyen valóságos közösségfejlesztési folyamatot, amely éppen most zajlik vagy éppen most zajlott le. A megkérdezettek jelentős számban tudtak ilyenről. A válaszadók több mint fele említett ilyet, és a legnagyobb arányban a közművelődési intézmények képviselői jelezték ezt (17. sz. táblázat).

	Közművelődési intézmények és közösségi színterek	Könyvtári intézmények	Muzeális intézmények	Átlagosan
igen	60	50	53	55
nem	27	31	34	29
nincs válasz	13	20	13	16
összesen	100	100	100	100

17. sz. táblázat: Ön tud a településen zajló/lezajlott közösségfejlesztési folyamatról?
[%-os megoszlások az intézmények típusa szerint]

Jelen esetben abban nincs semmi meglepő, hogy a Cselekvő közösségek projekt által érintett településeken ez gyakrabban figyelhető meg, hiszen a program kifejezett célja, hogy ezeket a folyamatokat gerjessze, erősítse (18. sz. táblázat).

	Aszerint, hogy az intézmény deklaráltan, közvetlenül részt vesz-e a Cselekvő közösségek projektben	
	Részt vesz közvetlenül vagy folyamatban van a részvétele	Nem vesz részt vagy nem tud róla
igen	74	45
nem	19	34
nincs válasz	7	21
összesen	100	100

18. sz. táblázat: Ön tud a településen zajló/lezajlott közösségfejlesztési folyamatról?
[%-os megoszlások a Cselekvő közösségek projektben való közvetlen érintettség függvényében]

Az eredményeknek még további két szempontból is fontos jelentéstartamuk van. Az egyik az, hogy **a Cselekvő közösségek projekt által elért települések/intézmények esetében nagyon gyakran jut el a program odáig, hogy az**

által generált közösségfejlesztési folyamatok valóban elindulnak – összességében az esetek háromnegyedében. Akadnak azonban olyan települések is, ahol a folyamat megreked, és még mindig csak elméleti síkon mozognak, vagy csak tervezési fázisban vannak az érintettek. **Az induló vagy éppen zajló helyi közösségfejlesztési folyamatban több fajta szerepkört is felvehetnek az intézmények. Az érintett intézmények kb. fele tölt be kezdeményező, generáló szerepet, és elsősorban a közművelődési intézmények „vállalnak be” ilyen típusú szervező, irányító funkciót. Az intézmények másik fele inkább szakmailag támogatja a folyamatokat. Ez utóbbi szerepkör igen hangsúlyos a muzeális intézmények esetében.** E két csoport mellett vannak még azok, akik lényegében technikai segítséget nyújtanak (helyszínt, eszközöket stb. biztosítanak). Ez a fajta támogatás a közművelődési intézményekre, illetve a könyvtárakra jellemző a leginkább. Ha valamilyen helyi közösségfejlesztési folyamat elindul, akkor az esetek túlnyomó többségében ez a két intézmény jelenik meg támogatóként a háttérben (19. sz. táblázat).

	Közművelődési intézmények és közösségi szintek	Könyvtári intézmények	Muzeális intézmények	Átlagosan
helyszínt, eszközöket biztosít/biztosított a közösségfejlesztési folyamathoz	78	74	57	73
kezdeményező, generáló	59	48	43	49
nem az intézmény kezdeményezte, de szakmailag támogatja/támogatta	39	46	57	45
egyéb	1	1	0	1
nem vállalt szerepet	1	3	9	4
nem tudja, nincs válasz	1	2	0	1

19. sz. táblázat: Az Önök intézménye milyen szerepet vállal/vállalt a közösségfejlesztési folyamatban? (az adott szerepet említők %-os aránya az intézmények típusa szerint)

A szerepkörök felvállalása lényegében független attól, hogy ki, milyen programban vesz/vett részt, a Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás projektben, vagy valamilyen más központi/helyi kezdeményezésű programban, amely közösségfejlesztési folyamatokat indított el. Minden programban vannak kezdeményezők, vannak támogatók stb., és számarányuk a programokban megközelítőleg azonos (20. sz. táblázat).

	Aszerint, hogy az intézmény deklaráltan, közvetlenül részt vesz-e a Cselekvő közösségek projektben	
	Részt vesz közvetlenül vagy folyamatban van a részvétele	Nem vesz részt vagy nem tud róla
helyszínt, eszközöket biztosít/biztosított a közösségfejlesztési folyamathoz	70	75
kezdeményező, generáló	51	48
nem az intézmény kezdeményezte, de szakmailag támogatja/támogatta	54	36
egyéb	1	2
nem vállalt szerepet	1	7
nem tudja, nincs válasz	0	2

20. sz. táblázat: Az Önök intézménye milyen szerepet vállal/vállalt a közösségfejlesztési folyamatban? (az adott szerepet említők %-os aránya a Cselekvő közösségek projektben való közvetlen érintettség függvényében)

4.3.6. A kulturális intézmények/közösségi színterek látogatottsága

A Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás projekt alapvetően olyan innovatív szakmai projekt, amelynek egyik legfontosabb célcsoportját a kulturális intézmények szakemberei alkotják a számukra meghirdetett műhelymunkákkal, képzésekkel, programokkal. A további célcsoportot természetesen a települések lakói, a helyi közösségek jelentik. A projekt által életre hívott szakmai programok révén az intézmények könnyebben tudják majd elérni, megszólítani és az intézmények tevékenységébe, programjaiba bevonni a civil szférát, a helyi művelődő közösségeket és a látogatókat.

Így a projekt hatásmérése kapcsán (közvetett) indikátorként használható az is, hogy a Cselekvő közösségek programjának futásával párhuzamosan a vizsgált intézmények látogatottsága hogyan alakul. A projekt sikerességét mutathatja, akár már rövid távon az is, ha a látogatottság vonatkozásában pozitív változások történnek, és ebben a vonatkozásban a Cselekvő közösségek programnak is van valami befolyása.

Felmérésünk adatai szerint a kulturális intézmények látogatottsága egyértelműen növekvő pályán van Magyarországon. Az intézmények 50%-a számolt be arról, hogy a vizsgált időszakban a látogatóik száma nőtt, és mindössze 13%-nyian jelezték azt, hogy a látogatottság csökkent (21. sz. táblázat).

	Közművelődési intézmények és közösségi színterek	Könyvtári intézmények	Muzeális intézmények	Átlagosan
csökkent	10	18	10	13
nem változott	33	33	35	34
növekedett	54	46	52	50
nincs válasz	2	3	3	3
összesen	100	100	100	100

21. sz. táblázat: Kulturális intézményét és/vagy közösségi színterét látogatók száma hogyan változott a vizsgált időszakban? (%-os megoszlások az intézmények típusa szerint)

A növekedést legtöbbször a színvonalasabb programkínálattal, illetve a programkínálat bővülésével hozták összefüggésbe. A válaszok túlnyomó részben a programkínálat mennyiségi, minőségi jellemzőit, struktúráját, változatosságát, lakossági igényekhez való igazodását stb. érintették. Azt is fontos megjegyezni, hogy ezek a reakciók a Cselekvő közösség projektben résztvevő intézmények esetében az átlagnál valamivel gyakrabban jelentkeztek. A projektbe bevont intézmények gyakrabban utaltak előnyként arra is, hogy egyre több intézményi, szervezeti kapcsolatuk alakul ki, ami jótékony hatással van a látogatószámra is. Általában jellegzetes és gyakori válaszelemnek mondható a sales jellegű tevékenység megerősödése is: a marketingszemlélet meghonosodása, a fogyasztói igényekre való erősebb reagálás, és mindezekkel összefüggésben a kommunikációs és reklámtevékenységre való nagyobb odafigyelés. A Cselekvő közösség projektbe közvetlenül be nem kapcsolódott intézmények, amennyiben látogatószámuk emelkedését tapasztalták, azt az átlaghoz képest gyakrabban indokolták valamilyen infrastrukturális változással (eszközbeszerzésekkel, új bútorokkal stb.), felújítással, térrendezéssel, plusz terek megnyitásával. Mindezek természetesen kedveznek az új programok, szolgáltatások bevezetésének is, amelyek pedig szintén jótékony hatással bírnak a látogatószám emelkedésére (22. sz. táblázat).

	Részt vesz közvetlenül vagy folyamatban van a részvétele	Nem vesz részt vagy nem tud róla	Átlagosan
minőségibb, színvonalasabb, színesebb, változatosabb, sokrétűbb programok, szolgáltatások (minőségi jellemzők)	38,8	30,6	34,4
több program, szélesedő program-, szolgáltatáskínálat (mennyiségi elem)	27,2	26,4	26,8
lakossági igényekhez való igazodás	12,6	5,0	8,5
új, megújuló programok, szolgáltatások	6,8	9,1	8,0
általában a minőség, a minőségibb munkavégzés, több, jobb szakmai munka	6,8	8,3	7,6
kommunikációs-, reklámtevékenység	8,7	6,6	7,6
hatékonyabb, célzottabb, erősebb marketing	5,8	7,4	6,7
javuló infrastruktúra (eszközbeszerzése, bútorok stb.), felújítások	3,9	8,3	6,3
kapcsolat a civilekkel, nyitás a civilek felé, civilek, közösségek bevonása	7,8	3,3	5,4
pályázati lehetőségek	3,9	5,0	4,5
növekvő, nagyobb érdeklődés a látogatók részéről	3,9	4,1	4,0
a tér bővülése, új területek, új épületek	2,9	5,0	4,0
turizmus hatása	3,9	1,7	2,7
anyagok: a gazdaság erősödik, nagyobb anyagi keretek, nagyobb a lakossági kereslet	1,9	3,3	2,7
kapcsolatrendszer bővülése (intézményekkel, önkormányzattal stb.)	5,8	0,0	2,7
minden korosztály felé nyitnak	3,9	0,8	2,2
új lakosok, a lakosságszám emelkedése	0,0	3,3	1,8
megújult terek, térrendezés	1,9	0,8	1,3
kapcsolat óvodákkal, iskolákkal, ifjúsági programok (tanulmányi kirándulás)	0,0	2,5	1,3
hagyományőrzés, hagyományok ápolása	1,0	1,7	1,3
jó, jobb megközelíthetőség	1,9	0,8	1,3
képzések	1,0	0,8	0,9
ingyenesség	1,0	0,8	0,9
fogyasztási lehetőségek biztosítása (pl. kávézó)	1,9	0,0	0,9
időben hosszabb nyitvatartás (pl. nyári nyitvatartás)	1,9	0,0	0,9
konceptióváltás, stratégiaváltás	1,0	0,8	0,9
több munkaező	1,0	0,8	0,9
Cselekvő közösségek program	1,0	0,0	0,4
egyéb	3,9	4,1	4,0
nem tudja, nincs válasz	1,9	2,5	2,2

22. sz. táblázat: Ön szerint a látogatószám növekedése mivel magyarázható? (a nyitott kérdésre adott válaszok %-os aránya a Cselekvő közösségek projektben való közvetlen érintettség függvényében)

A válaszokból következően további kutatási kérdéseket is meg lehet fogalmazni. Például milyen okok állhatnak a látogatószám növekedésének hátterében? A programkínálat változásának és a marketingszemlélet erősödésének milyen okai lehetnek? A nyitott kérdésre adott válaszok alapján nehéz közvetlen összefüggést találni a látogatottság alakulása és a Cselekvő közösségek projekt hatása között. Mégis megpróbáltunk kísérletet tenni erre, hiszen meg tudtuk vizsgálni, hogy azok a felmérésben szereplő települések/intézmények, amelyek a Cselekvő közösségek programban valamilyen szinten érintve voltak, milyen látogatottsági adatokkal rendelkeznek. Ha a programba nem involválódó intézményeket kontrollcsoportként kezeljük, illetve a két csoportra vonatkozó látogatottsági adatokat összevetjük, és ebben szignifikáns eltérések mutathatók ki, akkor joggal állíthatjuk, hogy a változások hátterében a Cselekvő közösségek programja is megjelenik. Az érintettség meglétét vagy nem létét elsősorban azon változó mentén vizsgáltuk, hogy az intézmények részt vesznek/vettek-e közvetlenül a Cselekvő közösségek projekt programjaiban (pl. valamilyen eseményen, akcióban), vagy sem.

A statisztikai elemzés egyértelmű és szignifikáns különbséget mutat. **A programban érintett intézmények 62%-a jelezte, hogy a vizsgált időszakban emelkedett a látogatószám, a programban nem érintett intézmények esetében ugyanez az arány 43%. Az emelkedés hátterében értelemszerűen – ahogy korábban is említettük – egy sor tényező szerephez juthat, de a statisztikai elemzés azt mutatja, hogy ebben az egyik érdemi ágens a Cselekvő közösségek projekt működése és hatása** (23. sz. táblázat).

	Aszerint, hogy az intézmény deklarálta, közvetlenül részt vesz-e a Cselekvő közösségek projektben	
	Részt vesz közvetlenül vagy folyamatban van a részvétele	Nem vesz részt vagy nem tud róla
csökkent	11	14
nem változott	26	39
növekedett	62	43
nincs válasz	1	4
összesen	100	100

23. sz. táblázat: Kulturális intézményét és/vagy közösségi színterét látogatók száma hogyan változott a vizsgált időszakban?
[%-os megoszlások a Cselekvő közösségek projektben való közvetlen érintettség függvényében]

Összességében tehát azt lehet megállapítani, hogy a vizsgált időszakban egyre többen vették igénybe a kulturális intézmények szolgáltatásait. Az intézmények kb. egytizedében érzékelték csak a látogatószám csökkenését. A megkérdezettek válaszaira hagyatkozva a csökkenést alapvetően három tényező határozza meg. Az egyik tényező az, hogy ma már szinte mindenki internetezik és rendelkezik okostelefonnal. Az információhoz való hozzájutás leegyszerűsödött és az új technológiák alkalmazása egyben szórakozási, kikapcsolódási formát is jelent a felhasználók

számára. Ez az új típusú szabadidős elfoglaltság negatív hatással bír a kulturális intézmények látogatószámára. Második tényezőként a válaszadók olyan demográfiai problémákat neveztek meg, amelyekkel a kulturális intézmények sajnos nem tudnak mit kezdeni: előregedő helyi társadalmak, csökkenő népességszám, fiatalok elvándorlása. Ez a típusú érv különösen azoknál az intézményeknél volt hangsúlyos, amelyek nem vettek részt a Cselekvő közösségek programban sem. A válaszok alapján harmadik tényezőként a szolgáltatást igénybe vevők érdeklődési szintjének csökkenése vagy változása áll a háttérben. Ezzel a típusú problémával fokozottabban találják szembe magukat a Cselekvő közösségek programban résztvevő intézmények is (24. sz. táblázat).

	Részt vesz közvetlenül vagy folyamatban van a részvétele a Cselekvő közösségek projektben	Nem vesz részt a Cselekvő közösségek projektben vagy nem tud róla	Átlagosan
digitalizáció, információs forradalom (internet, okostelefon, információszerzési szokások változása)	22,2	30,0	27,6
előregedés, fiatalok elvándorlása, lakosságszám csökkenése, ingázók (demográfiai okok)	5,6	30,0	22,4
az érdeklődés csökkenése	27,8	17,5	20,7
a rendelkezésre álló szabadidő csökkenése	11,1	7,5	8,6
romló infrastruktúra, éppen felújítás van	5,6	7,5	6,9
rosszabb megközelíthetőség, elköltözés	5,6	5,0	5,2
szűkülő tér, bezárások	11,1	0,0	3,4
drága a belépő	0,0	5,0	3,4
időben rövidebb nyitvatartás	5,6	2,5	3,4
kevesebb program	5,6	0,0	1,7
általában a minőség romlása	0,0	2,5	1,7
a pályázatok befejeződtek	5,6	0,0	1,7
rosszabb kommunikációs tevékenység	5,6	0,0	1,7
anyagi okok	5,6	0,0	1,7
egyéb	27,8	7,5	13,8
nem tudja, nincs válasz	0,0	5,0	3,4

24. sz. táblázat: Ön szerint a látogatószám csökkenése mivel magyarázható? (a nyitott kérdésre adott válaszok %-os aránya a Cselekvő közösségek projektben való közvetlen érintettség függvényében)

4.4. A kutatás eredményei – A kulturális intézmények társadalmi – közösségi beágyazottságának hatásmérése

A 2017-ben készült „Magyarországi múzeumok, könyvtárak és közművelődési intézmények reprezentatív felmérése” című kutatás egyik fontos célja volt, hogy átfogó képet adjon a közművelődési intézmények, a könyvtárak és a múzeumok társadalmi beágyazottságáról. Ennek nagyon sok részterülete van: a különböző helyi szereplők, közösségek, politikai-gazdasági intézmények, civil szervezetek, lakossági szféra irányába kialakított kapcsolatok minősége, mennyisége és szabályozottsága. Ebben a fejezetben az ezekkel a témakörökkel kapcsolatos legfontosabb idősoros adatok olvashatók. A hatásvizsgálat itt elsősorban arra fókuszál, hogy a beágyazottság tekintetében milyen változások történtek a vizsgált időszakban. Amennyiben történtek változások, akkor ezek összekapcsolhatók-e valamilyen szinten a Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás projekttel?

4.4.1. Intézményi partnerség

Az intézményi partnerség (partnership) olyan partnerkapcsolatot jelent a kulturális területen, amelynek célja, hogy a különböző formális és informális szervezetek között hatékony és tartalmas együttműködések jöjjenek létre, illetve a már meglévő kapcsolatok erősödjenek, vagy új tartalmakkal bővüljenek. Megkülönböztetünk formális (dokumentált) és informális intézményi partnerséget. Ennek egyik legfontosabb alapja a kulturális intézmények partnerközpontú működése, ahol fontos szempont a partnerek igényeinek kielégítése, a gyors reagálás a változó szükségletekre, illetve az intézményi erőforrások ezen célokra történő felhasználása (Hegedűs 2018).

Az intézményi partnerség nagyon sokféle formában jelenhet meg. Horizontális szinten is igen szerteágazó lehet ez a kapcsolatrendszer, hiszen a kapcsolati hálóban megjelenhetnek állami intézmények (ezen belül oktatási, egészségügyi, szociális stb. intézmények), szakmai szervezetek, civil szervezetek stb., és mindez vertikálisan is tagozódhat: országos szint, megyei szint, regionális szint, járási intézmények szintje, illetve helyi, települési szint. A felmérés tanúsága szerint igen széles körű az intézmények kapcsolati hálója. A felmérésben nevesített 35 szervezettípus közül az intézmények átlagosan 13-mal állnak kapcsolatban, ha különböző intenzitással is. Az adatok szerint a kulturális intézmények elsősorban civil szervezetekkel, közoktatási intézményekkel, települési önkormányzatokkal/polgármesteri hivatalokkal és saját társintézményeikkel (pl. művelődési házzal, közösségi színtérrel, nyilvános könyvtárral, könyvtári szolgáltatóhellyel vagy könyvtárbusszal) működnek együtt (25. sz. táblázat).

	Közművelődési intézmények és közösségi színterek	Könyvtári intézmények	Muzeális intézmények	Átlagosan
civil szervezet	84	71	78	75
alapfokú oktatási intézmény	76	74	78	73
óvoda	70	75	65	67
települési és/vagy szomszéd települési önkormányzat/önkormányzati társulás (a döntéshozó testület: képviselő-testület, közgyűlés)	67	66	69	66
művelődési ház, közösségi színtér	58	59	66	60
nyilvános könyvtár, könyvtári szolgáltatóhely vagy könyvtárbusz	56	59	58	57
települési és/vagy szomszéd települési önkormányzat polgármesteri hivatala (a testület „végrehajtó” hivatala)	56	57	57	56
helyi nyomtatott sajtótermék	47	50	60	48
elektronikus sajtó, települési honlap, közösségi portál	48	45	60	48
középfokú oktatási intézmény	37	41	63	43
egyházi szervezet (pl. gyülekezet)	51	37	44	42
szakterületi szakmai szervezet	39	37	53	41
helyi tévé, rádió	38	38	54	40
muzeális intézmény, működési engedéllyel nem rendelkező, tárgyi, szellemi örökséget bemutató intézmény	35	35	60	39
jogi személyiséggel nem rendelkező, nem formális közösség	47	34	40	38
vállalkozó, vállalkozás	42	30	47	36
művészeti iskola	40	34	46	36
kisebbségi önkormányzat	37	32	35	34
szociális intézmény	37	38	31	32
turisztikai szervezet, turisztikai információs pont	30	28	51	32
minisztérium	23	23	55	31

nyilvános internetszol- gáltató hely (teleház, eMagyarország Pont, internet café stb.)	37	38	12	29
galéria, kiállítóterem (működési engedéllyel nem rendelkező, tárgyi, szellemi örökséget bemu- tató intézmény)	27	20	29	23
színház, nyári színház, bábszínház	31	18	23	23
felsőoktatási intézmény	14	13	40	21
levéltár	14	16	39	20
egészségügyi intézmény (orvosi rendelő, kórház stb.)	25	20	12	19
sportlétesítmény	26	14	12	18
bölcsőde	24	21	14	17
egyéb képzőhely (pl. felnőttképző)	15	13	17	15
közösségi használatra is alkalmas vendéglátó egység	16	8	14	14
táborhely	15	10	12	13
arborétum, nemzeti park	11	5	14	10
kisebbségi közösségi színtér	10	8	9	9
mozi(terem)	10	8	5	7
nincs ilyen	1	0	1	1
nincs válasz	2	2	2	2
összesen, átlagosan	13,1	12,0	14,5	13,0

25. sz. táblázat: Milyen szervvel, szervezettel, csoporttal, intézménnyel működik együtt (formálisan vagy informálisan) az Önök intézménye? (%-os megoszlások az intézmények típusa szerint)

További izgalmas kutatási terület lenne ennek a kapcsolati hálónak a teljes „feltérképezése” és az intézményspecifikus vonások részletes bemutatása, de jelen kutatási jelentés terjedelmi és tartalmi határait ez most meghaladja. Ez a kutatási elemzés elsősorban az időbeni változásokat kívánja bemutatni, elsődleges célja a vizsgált időszak változásainak felmérése. A szerteágazó kapcsolatrendszerből az intézményi partnerség kapcsán egyrészt a szakmai kapcsolatok időbeni alakulását emeltük ki, másrészt pedig a civil szférával való kapcsolattartás lehetséges dinamikáját.

Az első dimenzió mentén azt mértük fel, hogy az intézmények tagjai-e különböző szakmai hálózatoknak és szervezeteknek, és ezeknek a tagsági „jogviszonyoknak” a száma hogyan változott a vizsgált időszakban. (Ahogy az előző táblázat adatai mutatják, a kapcsolati hálóban a szakmai szervezetek is hangsúlyos alrendszerként jelentkeznek.) Ha csak a vizsgált időszakra koncentrálunk, akkor a felmérés adatai szerint az intézmények 11%-a bővítette szakmai kapcsolatait (elsősorban a

muzeális intézmények). Legalábbis a felmérés pillanatában ennyien jelezték azt, hogy „ma több szakmai hálózatnak/szervezetnek a tagja, mint egy-másfél évvel ezelőtt”, és mindössze 1%-nyian adtak ezzel ellentétes információt, és érzékelték a szakmai kapcsolatrendszerük csökkenését. Fontos megjegyezni azt is, hogy e kérdés kapcsán nagyon sok esetben nem kaptunk érdemi választ a megkérdezettől (26. sz. táblázat).

	Közművelődési intézmények és közösségi szinterek	Könyvtári intézmények	Muzeális intézmények	Átlagosan
többnek	12	10	15	11
kevesebbnek	2	2	0	1
ugyanannyinak	54	54	67	58
nincs válasz	32	33	18	30
összesen	100	100	100	100

26. sz. táblázat: A vizsgált időszakot alapul véve az intézmény ma mennyi szakmai hálózatnak/szervezetnek a tagja? [%-os megoszlások az intézmények típusa szerint]

Mint azt már korábban említettük, az alapfelmérés óta bekövetkezett lehetséges változásokat a hatásmérés során a Cselekvő közösségek projekttel összefüggésben szeretnénk vizsgálni. Ezért lehetőség szerint minden esetben statisztikailag kívánjuk elemezni, hogy a változások háttérében közvetlen vagy indirekten jelenik-e meg a program hatása. Mivel a projekt része a helyi intézményrendszerrel való intenzívebb kapcsolatépítés is,¹¹ a szakmai kapcsolatok alakulása, dinamikája potenciális indikátor lehet. Abban az esetben, ha ebben a kérdésben a Cselekvő közösségek projektben résztvevők véleménye – az alapszoport véleménye – szignifikánsan eltér a Cselekvő közösségek projektben részt vevőktől – a kontrollcsoport véleményétől –, akkor azt lehet mondani, hogy a változások statisztikailag összekapcsolhatók a program működésével. Az elemzés azt mutatja, hogy szignifikáns különbség van a két csoport véleménye között. A Cselekvő közösségek projektben résztvevő intézmények képviselői – a kontrollcsoportéhoz képest – szignifikánsan gyakrabban nyilatkoznak olyan értelemben, hogy intézményük ma több szakmai hálózatnak/szervezetnek a tagja, mint korábban (27. sz. táblázat).

11 A hivatalos dokumentumok szerint a projektcélok között szerepel az is, hogy „a szakmai-módszertani támogatás biztosítása a települések és azok kulturális intézményei, és/vagy civil szervezetei számára társadalmi kohéziót erősítő, közösségfejlesztési folyamatok megvalósításához”. (Forrás: <http://mokk.skanzen.hu/cselekvo-kozossegek2016.html>. Letöltés dátuma: 2019. 03. 09.)

	Aszerint, hogy az intézmény deklaráltan, közvetlenül részt vesz-e a Cselekvő közösségek projektben	
	Részt vesz közvetlenül vagy folyamatban van a részvétele	Nem vesz részt vagy nem tud róla
többel	16	9
kevesebbel	1	1
ugyanannyival	63	55
nincs válasz	21	35
összesen	100	100

27. sz. táblázat: A vizsgált időszakot alapul véve az intézmény ma mennyi szakmai hálózatnak/szervezetnek a tagja? (%-os megoszlások a Cselekvő közösségek projektben való közvetlen érintettség függvényében)

Az intézményi kapcsolati hálóban nagyon fontos szerepet töltenek be a civil szervezetek, sőt az intézményi-partneri rangsorban első helyen ezek a formális vagy informális közösségek találhatóak. Annak ellenére, hogy a két szféra – a kulturális intézményrendszer és a civil szféra – hagyományosan közel áll egymáshoz, a kapcsolatok volumenében a vizsgált időszakban is jelentős változások történtek. Az adatok alapján a vizsgálatban szereplő intézmények 24%-a az adatfelvétel időszakában több civil szerveződéssel volt kapcsolatban, mint a korábbi kutatás időszakában. Ez a viszonyrendszer – ha csak a számokat nézzük – sokkal intenzívebb és erőteljesebb lett, mint amekkora változások történtek a szakmai, szervezeti kapcsolatokban (28. sz. táblázat).

	Közművelődési intézmények és közösségi színterek	Könyvtári intézmények	Muzeális intézmények	Átlagosan
többel	28	21	24	24
kevesebbel	3	3	0	2
ugyanannyival	62	64	63	62
nincs válasz	7	12	13	11
összesen	100	100	100	100

28. sz. táblázat: A vizsgált időszakot alapul véve ma mennyi formális szervezettel és/vagy informális kisközösséggel van kapcsolatuk? (%-os megoszlások az intézmények típusa szerint)

Úgy gondoljuk, hogy a civil szervezetekkel való kapcsolattartás dinamizálódása összefüggésbe hozható a Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás programmal. A projektben résztvevő kulturális intézmények képviselői sokkal gyakrabban számolnak be arról, hogy – valamelyik fél kezdeményező fellépésének köszönhetően – nőtt a velük kapcsolatban álló civil szervezetek/csoportok száma, szemben azokkal, akik semmilyen formában sem kapcsolódnak a Cselekvő közösségek programhoz. A táblázat alapján szignifikáns különbségről beszélhetünk. Ez azért is fontos információ, mert a program egyik nem titkolt célja az, hogy a közösségfejlesztés folyamatában a helyi kulturális intézményeket és a civil szervezeteket

közelebb hozza egymáshoz, erősítse a kapcsolatukat, segítse az együttműködésüket, tapasztalatcseréjüket (29. sz. táblázat).

	Aszerint, hogy az intézmény deklaráltan, közvetlenül részt vesz-e a Cselekvő közösségek projektben	
	Részt vesz közvetlenül vagy folyamatban van a részvétele	Nem vesz részt vagy nem tud róla
többel	32	20
kevesebbel	1	3
ugyanannyival	61	62
nincs válasz	5	15
összesen	100	100

29. sz. táblázat: A vizsgált időszakot alapul véve ma mennyi formális, civil szervezettel és/vagy informális kisközösséggel van kapcsolatuk? [%-os megoszlások a Cselekvő közösségek projektben való közvetlen érintettség függvényében]

4.4.2. A helyi civil szervezetekkel való kapcsolattartás formái

Ha a konkrét kapcsolódási, együttműködési formákat vizsgáljuk a kulturális intézményrendszer és a civil társadalom viszonyrendszerében, akkor még általánosabbnak mondható a két szféra összekapcsolódása. Összességében azt állapíthatjuk meg, hogy alig találunk olyan kulturális intézményt, amely ne ápolna valamilyen kapcsolatot formális vagy informális civil közösséggel, csoporttal.

A felmérés adatai szerint a legáltalánosabb együttműködési formát a közös rendezvények szervezése jelenti, illetve az, hogy a kulturális intézmények – elsősorban a közművelődési intézmények – helyiséget, termet biztosítanak a civilek számára, ezzel teret és lehetőséget arra, hogy megmutathassák magukat, hogy programot, szolgáltatást nyújthassanak, amelyet vagy az adott civil szervezet tagjai vagy a szélesebb értelemben vett lakóközösség/látogatóközönség tagjai vesznek igénybe (30. sz. táblázat).

	Közművelődési intézmények és közösségi szintek	Könyvtári intézmények	Muzeális intézmények	Átlagosan
közös rendezvényeket szerveznek velük	91	85	86	86
helyiséget adnak, biztosítanak a számukra	93	84	76	83
szakmai támogatást nyújtanak a számukra	67	55	64	60
közös pályázati programokat terveznek velük	63	49	52	53
székhelyet/telephelyet/központot biztosítanak a számukra	60	49	47	49

bevonják őket az éves program véleményezésébe	52	35	29	40
bevonják őket az intézményi stratégia tervezésébe	24	14	14	17
bevonják őket az éves munkaterv véleményezésébe	24	15	10	16
egyéb	2	1	2	2
nincs ilyen, nincs válasz	3	7	9	7

30.sz. táblázat: Milyen kapcsolatot alakítottak ki formális, bejegyzett (civil) szervezetekkel (művelődési közösségekkel) és/vagy informális kisközösségekkel, csoportokkal? (%-os megoszlások az intézmények típusa szerint)

Ahogy korábban említettük, teljesen általánosnak mondható, hogy a helyi kulturális intézmények helyiséget, teret biztosítanak a formális/informális szervezetek, közösségek számára. Ahogy a fenti táblázat is mutatja, a válaszadók 83%-a emelte ki ezt a felmérés során.

Megkérdeztük a kulturális intézményeket, hogy befogadó intézményként kiknek, milyen típusú szervezeteknek, közösségeknek segítenek. Az ezzel kapcsolatos kérdés több dimenziót is magába foglalt (milyen típusú szervezeteknek adnak helyiséget, milyen célból, milyen típusú alkalmakra), és ez már előrevetítette, hogy nagyon sokféle és nagyon sok színű válaszokat fogunk kapni (mert pl. egy nyugdíjas csoport működhet klubként, egyesületként, a kulturális intézmény szolgáltatásait igénybe veheti a legkülönbözőbb programokra: zene, tánc, irodalmi est stb., ezt teheti egyszeri rendezvényként, egy programsorozat részeként, heti rendezvényként, éves záró eseményként stb.). És nemcsak emiatt a sok metszet és dimenzió miatt nagyon színes, változatos a „felhozatal”, hanem azért is, mert a lehetséges célcsoportok (idősek, nők, fiatalok, gyerekek, nemzetiségek, fogyatékosok stb.) és tematikák, programtípusok (sport, egészség, kézművesség, gasztronómia stb.) is igen erőteljesen strukturálják a válaszokat. Nem véletlen, hogy a megkérdezettek átlagban három-, négyféle dolgot is megemlítettek a válaszukban.

A válaszok alapján, ha azokat a célcsoportok, a tematikák, a működési formák stb. szerint csoportosítjuk, összefoglalóan azt mondhatjuk – kis túlzással –, hogy ahányféle intézmény, annyiféle válasz. Természetesen vannak jellegzetes válaszok, válaszcsoportok is, és első helyen az idősebb korosztály tagjait kell kiemelni. A nekik szóló programokat, eseményeket, a részvételükkel működő közösségeket: nyugdíjasklub, nyugdíjas egyesület stb. Ez a korosztály elsősorban a közművelődési intézmények, illetve könyvtárak számára jelent fontos célcsoportot. Ha a tipikusait, a közöset akarjuk megragadni a válaszokban, akkor még a programorientáltságot kell kiemelni. A civil szervezetek, közösségek befogadásával ugyanis az intézmények – elsősorban a közművelődési intézmények és a múzeumok – működése a befogadott közösségek által megtartott összejöveteleknek, rendezvényeknek, előadásoknak köszönhetően színesebbé válik. Formális keretet, hátteret is adnak a

kulturális intézmények ezen formációk számára (pl. lehetőséget, hogy összeüljenek, megtartsák esedékes közgyűlésüket). A válaszok alapján tematikailag két terület emelkedik ki erőteljesebben. Az egyik a sport, a sportfoglalkozások területe, ezen belül rengeteg további leágazással (jóga, torna, sakk, pingpong stb.). A másik pedig a zene világa (tánc, néptánc, énekkar, dalárda stb.), az ehhez biztosított próba- és előadás lehetőségekkel. Mindkét programtípus elsősorban a közművelődési intézmények „repertoárjában” figyelhető meg. A könyvtárak esetében specifikus programkínálatnak tekinthető még az oktatás (képzések, tanfolyamok) segítése, az óvodák, illetve iskolák számára biztosított programok, szakkörök feltételeinek biztosítása, illetve irodalommal kapcsolatos előadások, foglalkozások tartása. A múzeumok esetében a muzeális programokon, kiállításokon túl a művészettel, a filmezéssel kapcsolatos programok, általában a szakmai jellegű rendezvények (pl. konferenciák, szakmai napok) kerülnek szóba gyakrabban, mint alkalmak, illetve a különböző „körök” (pl. baráti kör) által szervezett programok, és a honismereti, helytörténeti témájú előadások, foglalkozások, továbbá a különböző táborok (31. sz. táblázat).

	Közművelődési intézmények és közösségi szintek	Könyvtári intézmények	Muzeális intézmények	Átlagosan
nyugdíjasok, idősek (egyesülete, klubja, rendezvénye)	34,1	26,0	8,5	27,6
összejövetelek, rendezvények, előadások, találkozók	30,1	17,8	29,6	27,6
közgyűlések, taggyűlések, ülések, gyűlések	17,9	6,8	16,9	15,5
sport, (pl. jóga, torna, asztalitenisz, sakk, horgászat, darts stb.)	20,5	8,2	7,0	15,5
próbák	14,8	5,5	2,8	10,7
tánc, néptánc	14,8	5,5	1,4	10,5
kórus, dalárda, énekkar	11,4	8,2	4,2	9,4
alapítvány	7,9	6,8	9,9	8,0
klub, klubnapok, klubfoglalkozás	8,3	8,2	4,2	7,5
polgárőr	10,0	5,5	1,4	7,5
hagyományőrzés	7,9	2,7	8,5	7,0
oktatás: képzések, tanfolyamok	4,8	12,3	7,0	6,7
egészségügy, életmód, egészségügyi szűrések, klubok (pl. diabétesz)	5,7	6,8	4,2	5,6
kulturális programok, kulturális egyesület	5,7	8,2	2,8	5,6
egyesület	6,6	2,7	5,6	5,6
konferenciák, szakmai napok, szakmai rendezvények	3,9	2,7	12,7	5,4
vallás, egyház, felekezet (pl. egyházi kisközösségek, Karitász stb.)	6,1	2,7	2,8	4,8

kézműves, kreatív foglalkozások	3,9	5,5	7,0	4,8
körök: társaskör, baráti kör, polgári kör	3,9	1,4	11,3	4,8
kiállítások	3,1	6,8	8,5	4,8
művészet, képző- és iparművészet	3,9	4,1	7,0	4,6
óvoda, iskola, óvodai, iskolai programok (pl. ünnepek, évzárók, képzések stb.)	3,9	9,6	1,4	4,6
ifjúsági, gyerek, gyereknap program, ifjúsági klub	4,8	5,5	2,8	4,6
városszépítés, városfejlesztés, faluvédelem, egyesület a településért (lokálpatrióták)	4,8	2,7	4,2	4,3
székhely-szolgáltatás (ügyintézés, adminisztráció)	3,5	2,7	8,5	4,3
fogyatékosok (mozgássérültek, vakok)	3,5	8,2	2,8	4,3
megbeszélések, egyeztetések	6,1	1,4	1,4	4,3
zene, népzene, zenekarok, koncertek	5,2	1,4	2,8	4,0
baba-mama klub, ringató	5,2	4,1	0,0	4,0
vetélkedők, versenyek	3,9	2,7	4,2	3,8
muzeális programok, múzeumbarátok	1,3	1,4	12,7	3,5
irodalmi esemény (pl. szavaloverseny, olvasókör, irodalmi szakkör stb.)	0,9	11,0	4,2	3,5
közös programok szervezése	3,9	2,7	2,8	3,5
nők (női szervezet, klub, program)	3,9	1,4	2,8	3,2
honismeret, helyismeret, helytörténet	1,7	1,4	9,9	3,2
foglalkozások, műhelyfoglalkozások, csoportfoglalkozások	2,6	4,1	2,8	2,9
színház, színház	3,5	2,7	1,4	2,9
kertbarátok, tájvédelem	3,5	0,0	2,8	2,7
általában kikapcsolódás, szabadidő, hobbi	3,5	1,4	1,4	2,7
bál (szüreti bál, jótékonysági bál)	3,9	1,4	0,0	2,7
táborok (nyári, napközis)	0,9	2,7	7,0	2,4
film, filmklub, mozi, fotó	1,3	1,4	7,0	2,4
játék, társasjáték, rejtvényfejtés	1,7	4,1	2,8	2,4
kisebbségek, nemzetiségek	3,1	1,4	1,4	2,4
gasztronómia (főzés, pálinka, bor)	1,7	5,5	1,4	2,4
szociális programok, szervezetek (szociális szolgáltató, ifjúságvédelem, családvédelem)	1,7	4,1	1,4	2,1
nagycsaládosok, családok	2,6	1,4	0,0	1,9
gazdaggyűlés, gazdafórum, gazdakör	2,6	0,0	0,0	1,6

informatika, számítástechnika	1,3	4,1	0,0	1,6
farsang	2,2	1,4	0,0	1,6
könyvtári programok, könyvtár-foglalkozás, könyvtárpartolók	0,4	4,1	1,4	1,3
idegen nyelvű klub	1,3	2,7	0,0	1,3
Vöröskereszt	1,7	1,4	0,0	1,3
természetharátok, zöldek, környezetvédelem	1,3	0,0	1,4	1,1
véradás	1,7	0,0	0,0	1,1
tűzoltók	1,7	0,0	0,0	1,1
világnap, világtalálkozó	0,9	1,4	1,4	1,1
adománygyűjtés, jótékonykodás	1,3	1,4	0,0	1,1
bűnmegelőzés, közbiztonság, rendőrség	1,3	1,4	0,0	1,1
általában bemutató	0,9	0,0	2,8	1,1
önkormányzat, szakszervezet, érdekképviselő, politika	1,7	0,0	0,0	1,1
kézimunka, hímzés	0,9	2,7	0,0	1,1
szakkör	0,4	1,4	2,8	1,1
idegenforgalom, turizmus	1,3	0,0	0,0	0,8
ingyenesen helyet biztosítunk	1,3	0,0	0,0	0,8
családfakutatás	1,3	0,0	0,0	0,8
fesztivál	0,9	0,0	1,4	0,8
állat (pl. galambászok)	0,4	0,0	1,4	0,5
tehetséggondozás, fejlesztés	0,0	1,4	1,4	0,5
civil kerekasztal	0,9	0,0	0,0	0,5
könyvbemutató	0,0	0,0	2,8	0,5
vásár	0,4	0,0	1,4	0,5
fogadóóra	0,4	1,4	0,0	0,5
szülői munkaközösség	0,4	1,4	0,0	0,5
országos találkozó	0,4	0,0	0,0	0,3
fogyasztóvédelem	0,4	0,0	0,0	0,3
drogprevenció, alkoholizmus	0,4	0,0	0,0	0,3
történelem	0,0	0,0	1,4	0,3
szüreti esemény	0,4	0,0	0,0	0,3
kutatás	0,0	0,0	1,4	0,3
Digitális Jóléti Pont	0,0	1,4	0,0	0,3
egyéb	12,2	15,1	14,1	13,1
nincs válasz	1,7	0,0	1,4	1,3

31. sz. táblázat: Kérem, mondjon néhány konkrét példát, milyen típusú szervezeteknek biztosít helyiséget, és milyen célból, esetleg milyen típusú alkalmakkor?
[a nyitott kérdésre adott válaszok %-os aránya]

A helyi civil szervezetekkel való kapcsolattartás egy sajátos formáját jelenti, amikor a kulturális intézmények a formális/informális közösségek számára székhelyet/telephelyet/központot biztosítanak. (Ilyen típusú válaszok már az előző táblázatban is megje-

lennek.) Az adatok szerint lényegében minden második kulturális intézmény felvállalja ezt a feladatot, és a vizsgált időszakban valamelyest még nőtt is azon civil szervezetek száma, amelyeknek bejegyzett székhelye/telephelye/központja valamelyik kulturális intézményben van. A növekedés nem túl nagy mértékű (9%), és az adatok értelmezése során azt is figyelembe kell venni, hogy egyes intézményeknél a „székhelyszolgáltatással” élők száma csökkent is, tehát a valós növekedés 6% körüli. Mindez azt jelenti, hogy bár összességében azt mondhatjuk, hogy a kulturális intézmények kapcsolata a civil szervezetekkel dinamikusan bővült a vizsgált időszakban, de ez nem igazán abban nyilvánul meg, hogy az intézmények székhelyet/telephelyet/központot nyújtanának a civil szervezetek számára, hanem inkább abban, hogy programlehetőséget, termet, eszközöket biztosítanak nekik. Úgy gondoljuk, hogy az adott kérdésből adódó esetleges eltérő értelmezési lehetőségek miatt fordulhatott elő az, hogy magas azoknak a számára, akik nem válaszoltak a kérdésre (31%) (32. sz. táblázat).

	Közművelődési intézmények és közösségi színterek	Könyvtári intézmények	Muzeális intézmények	Átlagosan
többnek	11	7	8	9
kevesebbnek	4	3	2	3
ugyanannyinak	61	54	60	57
nincs válasz	24	35	29	31
összesen	100	100	100	100

32. sz. táblázat: A vizsgált időszakot alapul véve ma mennyi formális (civil) szervezetnek (művelődési közösségnek) és/vagy informális szervezetnek van bejegyzett székhelye/telephelye/központja az intézménynél? [%-os megoszlások az intézmények típusa szerint]

Bár nem érzékelhetők túl nagymérvű mozgások ezen a területen az elmúlt időszakban, de a Cselekvő közösségek projektben résztvevő intézmények esetében ebben a tekintetben is az átlagosnál erősebb a segítségnyújtás szándéka. A projektben nem résztvevő intézmények megszólaltatott képviselői erre a kérdésre nem is nyújtottak választ (33. sz. táblázat).

	Aszerint, hogy az intézmény deklarálta, közvetlenül részt vesz-e a Cselekvő közösségek projektben	
	Részt vesz közvetlenül vagy folyamatban van a részvétele	Nem vesz részt vagy nem tud róla
többnek	13	6
kevesebbnek	4	2
ugyanannyinak	63	54
nincs válasz	20	38
összesen	100	100

33. sz. táblázat: A vizsgált időszakot alapul véve ma mennyi formális (civil) szervezetnek (művelődési közösségnek) és/vagy informális szervezetnek van bejegyzett székhelye/telephelye/központja az intézménynél? [%-os megoszlások a Cselekvő közösségek projektben való közvetlen érintettség függvényében]

Vizsgáltuk azt is, hogy a civil szervezetek mennyiben tudják/akarják a helyi kulturális intézményeket anyagilag is támogatni. Az idősoros adatok lényegében semmifajta változást nem mutatnak, mert bár 7%-nyian azt mondják, hogy ma többen támogatják őket, mint korábban, de majdnem ugyanennyien már úgy érzékelik, hogy anyagilag kevesebben segítenek nekik a vizsgált időszakban (5%). Mivel a kérdés anyagi természetű, talán nem meglepő, hogy sokan nem akartak a felmérés során erről információkkal szolgálni. A válaszadástól elzárkózók számaránya nagyon magas, majdnem minden második intézmény nem adott érdemi választ erre a kérdésre (34. sz. táblázat).

	Közművelődési intézmények és közösségi színterek	Könyvtári intézmények	Muzeális intézmények	Átlagosan
több	9	5	7	7
kevesebb	7	6	2	5
ugyanannyi	42	37	53	43
nincs válasz	43	52	39	45
összesen	100	100	100	100

34. sz. táblázat: A vizsgált időszakot alapul véve ma mennyi civil szervezet támogatja Önöket anyagilag? [%-os megoszlások az intézmények típusa szerint]

A felmérés adatai szerint „nettó” szinten (a növekedést jelzők száma mínusz a csökkenést jelzők száma) szinte semmi változás nem történt az elmúlt időszakban. A Cselekvő közösségek projektben résztvevő intézmények viszont – ha nem is jelentős számban – pozitív egyenleget tudnak felmutatni (+5%), és annak a valószínűsége, hogy anyagilag többen támogatják őket, valamivel nagyobb, mint a kontrollcsoport tagjai esetében (35. sz. táblázat).

	Aszerint, hogy az intézmény deklarálta, közvetlenül részt vesz-e a Cselekvő közösségek projektben	
	Részt vesz közvetlenül vagy folyamatban van a részvétele	Nem vesz részt vagy nem tud róla
több	10	5
kevesebb	5	5
ugyanannyi	47	41
nincs válasz	39	49
összesen	100	100

35. sz. táblázat: A vizsgált időszakot alapul véve ma mennyi civil szervezet támogatja Önöket anyagilag? [%-os megoszlások a Cselekvő közösségek projektben való közvetlen érintettség függvényében]

4.4.3. A helyi lakossággal való kapcsolat

A helyi lakossággal való kapcsolattartás keretén belül is több részterület vizsgálható. Az egyik legfontosabb kérdés természetesen az, hogy mennyire élő, eleven a kapcsolat helyi lakosság és a helyi kulturális intézményrendszerek viszonylatában. Ennek a kapcsolatnak az élő, eleven jellegét legjobban a látogatottsági adatok mutatják. Mint arra már egy korábbi részben utaltunk, a látogatottsági adatok a vizsgált időszakban kedvezően alakultak Magyarországon a kulturális intézményeknél.

A látogatottságot és a kulturális intézmények „társadalmiasítoottságát” alapvetően meghatározza, hogy az intézményrendszer mennyire tudja követni a helyi lakosság kulturális igényeit, kulturális jellegű fogyasztási szokásait, ezekre mennyire érzékenyen reagál.

Elvben alapvető elvárásként fogalmazhatjuk meg, hogy a kulturális intézményeknek valamilyen módon, időről időre ki kell/kellene kérniük látogatóik, partnereik véleményét, és az alapján kell megtervezniük a működésüket, kialakítaniuk – rövid vagy hosszabb távra – működési stratégiájukat. Ennek fontosságára a Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás projekt alapdokumentumai is gyakran felhívják a figyelmet. A program pl. operál az ún. közösségi felmérés fogalmával, ami „egy „ajtótól ajtóig” történő, a helyi lakosok aktív részvételével megvalósuló közösségfejlesztő aktivizáló módszer, amelyen keresztül mindenki megszólításra kerül a településen.”¹² A cél – ezzel a módszerrel, illetve más igénybe vehető technikákkal is – az, hogy a lakossági igények kiszolgálása még teljesebb és még magasabb színvonalú legyen, illetve hogy a lakosság is érezhesse azt, hogy alakítója, formálója a helyi kulturális, közösségi folyamatoknak.

A vizsgálat alapján a mintában szereplő intézmények majdnem háromnegyede (73%-uk) ezen a szűkebb időintervallumon belül is megkérdezte a helyi közösségeket az intézmény tevékenységéről. Ez nagyon magas arány, és a közművelődési intézmények esetében pedig még ennél is magasabb arányszámokat regisztráltunk (78%). Az adatok azt mutatják, hogy legkevésbé (65%) a muzeális intézmények élnek ezzel a fajta információgyűjtési, igényfeltárási módszerrel. A módszereket illetően nagyon változatos a kép: ugyanolyan népszerűek a személyes, csoportos megkeresések, mint az írásbeli/online eszközök alkalmazása. Jelen kérdésvizsgálatát korlátozta, hogy a közösségi felmérés jellemző eszközeinek alkalmazásáról kérdeztük az intézményvezetőket, a teljesség igénye nélkül (36. sz. táblázat).

¹² Forrás: <https://cskwiki.hu/kozossegi-felmeres-2/>. Letöltés dátuma: 2019. 03. 20.

	Közművelődési intézmények és közösségi színterek	Könyvtári intézmények	Muzeális intézmények	Átlagosan
írásos (papíralapon vagy online)	42	39	37	40
interjú vagy csoportos interjú	33	27	26	28
falugyűlés, lakossági fórum	36	25	12	27
általában szóban, személyesen	10	9	12	10
rendszeresen működtetett nem formális tanácsadó testület keretében	8	5	2	5
rendszeresen működtetett formális tanácsadó testület keretében	3	1	2	2
egyéb	4	3	1	3
összesen valamelyik a fentiek közül	78	73	65	73
nem kérdezték meg	15	16	25	18
nincs válasz	7	11	10	9

36. sz. táblázat: Önök milyen módon kérdezték meg a helyi közösségeket, látogatókat intézményük tevékenységével kapcsolatban – kitérve a lakossági igényekre – a vizsgált időszakban? (%-os megoszlások az intézmények típusa szerint)

A jelentésben eddig ismertetett adatok és összefüggések ismeretében nem meglepő, hogy ezekkel az igényfelmérésekkel, adatgyűjtési módszerekkel gyakrabban élnek a Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás projektben érdekelt intézmények. Ugyanakkor ebben a vonatkozásban most ki kell emelnünk a nem Cselekvő közösségek projektbe bevont intézmények aktivitását is, mert a Cselekvő közösségek programtól függetlenül is sokan fontosnak tartják a lakossági/fogyasztói igények felmérését, és az elmúlt másfél évben alkalmaztak valamilyen módszert ehhez. Az már más kérdés, hogy a Cselekvő közösségek program ezt a már meglévő aktivitást és nyitottságot is magasabb szintre tudja emelni (37. sz. táblázat).

	Aszerint, hogy az intézmény deklaráltan, közvetlenül részt vesz-e a Cselekvő közösségek projektben	
	Részt vesz közvetlenül vagy folyamatban van a részvétele	Nem vesz részt vagy nem tud róla
valamilyen módon megkérdezték	81	67
nem kérdezték meg	12	22
nincs válasz	7	11

37. sz. táblázat: Önök megkérdezték a helyi közösségeket, látogatókat intézményük tevékenységével kapcsolatban – kitérve a lakossági igényekre – a vizsgált időszakban? (%-os megoszlások a Cselekvő közösségek projektben való közvetlen érintettség függvényében)

Nincs általánosan elfogadott módszer a lakosság bevonására, annak gyakorisága sincs szabályozva. Akik ezzel a fajta igényfelméréssel, vélemény-kikéréssel élni szoktak, azoknak mindössze egyötöde jelezte, hogy ennek módja rögzítve van az intézmény működését szabályozó dokumentumokban. Ez főként a könyvtárak esetében figyelhető meg (közművelődési intézmények: 18%, könyvtárak: 26%, múzeumok: 16%). A lakosság bevonásának leírása főként a Szervezeti Működési Szabályzatban, az éves szakmai tervekben, illetve a minőségbiztosítási/minőségirányítási dokumentumokban jelentkezik (38. sz. táblázat).

SZMSZ	22,2
éves szakmai terv és/vagy kommunikációs terv és/vagy munkaterv	16,7
minőségirányítási, minőségbiztosítási dokumentumok (pl. kézikönyv, stratégia)	13,0
jegyzőkönyv, testületi jegyzőkönyv	11,1
szabályzatok, rendeletek (pl. közművelődési rendelet)	9,3
stratégiai terv/középtávú stratégiai terv/intézményi stratégia	7,4
éves beszámoló/az intézmény beszámolója	7,4
felmérések, kérdőívek (igény- és elégedettségmérések) dokumentálása	7,4
szerződés	5,6
küldetésnyilatkozat	5,6
szolgáltatási terv	1,9
közmeghallgatás	1,9
turisztikai koncepció	1,9
jelenléti ív	1,9
helyi sajtó	1,9
emlékeztetők, összefoglalók	1,9
programfüzet	1,9

38. sz. táblázat: Amennyiben tevékenységük tervezésébe, megvalósításába, értékelésébe bevonják a lakosságot, és ennek módját rögzítik, milyen típusú dokumentumban rögzítik ezt? [a nyitott kérdésre adott válaszok %-os aránya]

Az önmagában is örömteli tény, hogy az intézmények nagy része tett lépést annak érdekében, hogy megismerje a helyi közösségek, illetve a látogatók véleményét. A következő fontos szakasz ebben a folyamatban az, hogy a visszajelzéseket feldolgozzák és beépítsék a mindennapos működésükbe. Az adatok alapján az intézmények nagy része meg is teszi ezt. Akik a vizsgált időszakban gyűjtöttek be valamilyen formában visszajelzéseket, azok ezeket az információkat be is építették a működésükbe. A vizsgált időszakban az érintett intézmények majdnem kétharmada tett ilyen irányba lépéseket, és majdnem ugyanennyien a jövőben is tervezik ezt. A visszajelzések hatására összességében az érintett intézmények 72%-a hajtott már végre valamilyen változtatást és/vagy tervezi ezt. Elsősorban a múzeumok esetében figyelhető meg, hogy ha felmérik az igényeket, akkor annak eredményeit már rövid távon is érvényesítik a működésükben. **Összességében azonban mindhárom vizsgált kulturális szakterület esetében 70% felett van azok**

aránya, akikre hatással vannak a megkeresések tapasztalatai, és ezeket be is építik a mindennapi intézményi gyakorlatba (39. sz. táblázat).

	Közművelődési intézmények és közösségi szin- terek	Könyvtári intézmények	Muzeális intézmények	Átlagosan
MÚLT				
igen	65	64	61	61
nem	21	21	24	23
nincs válasz	14	16	15	16
összesen	100	100	100	100
JÖVŐ				
igen	56	57	61	56
nem	16	18	14	16
nincs válasz	28	24	25	28
összesen	100	100	100	100
igen (a múltban és/vagy a jövőben)	73	74	79	72

39. sz. táblázat: A helyi közösségek, látogatók visszajelzésének hatására [MÚLT] a vizsgált időszakban történt-e változás, változtatás az intézmény működésében, tevékenységeiben, illetve ennek hatására [JÖVŐ] terveznek-e (további) változtatást? [%-os megoszlások az intézmények típusa szerint]

Ennél sokkal erősebben határozza meg az intézmények várható reakcióját, hogy a mintában szereplő intézmények érintettek-e a Cselekvő közösségek projektben vagy sem. A programban érintettek körében sokkal gyakrabban lehet megfigyelni, hogy a beérkező visszajelzések alapján valamilyen cselekvési programot készítenek el, és változtatásokat léptetnek életbe.

A Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás programban valamilyen szinten megjelenő intézmények körülbelül háromnegyede aktivizálódik, és ha elvégzett egy igényfelmérést, akkor annak eredményeit hasznosítja is. Ugyanez az arány a Cselekvő közösségek projekt által nem érintett intézmények esetében éppenhogy csak meghaladja az 50%-ot (40. sz. táblázat).

Az adatok értelmezése során érdemes tekintettel lenni arra is, hogy ezek az arányok csak azon intézmények reakcióját mutatják, akik igényfelmérést végeztek a vizsgált időszakban. A Cselekvő közösségek projektbe bevont és a projektbe be nem vont intézmények között tehát lényeges különbség, hogy a Cselekvő közösségek projektben résztvevő intézmények igényfelmérés után nagyobb számban cselekednek is. Az egyes szinteken detektálható különbségek tehát egymásra rakódnak, és egymást erősítve azzal a következménnyel járnak, hogy a Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás projektben résztvevő intézmények esetében egyértelműen a többséget alkotják azok a szervezetek, amelyek a vizsgált időszakban a lakossági igényekre alapozva valamilyen konkrét változtatást hajtanak/hajtottak

végre intézményük működésében. A Cselekvő közösségek programon kívül maradt intézmények esetében viszont ez már csak egy kisebbségről mondható el.

	Aszerint, hogy az intézmény deklarálta, közvetlenül részt vesz-e a Cselekvő közösségek projektben	
	Részt vesz közvetlenül vagy folyamatban van a részvétele	Nem vesz részt vagy nem tudja
MÚLT		
igen	73	52
nem	16	28
nincs válasz	11	19
összesen	100	100
JÖVŐ		
igen	65	49
nem	14	18
nincs válasz	21	33
összesen	100	100
összesen igen (a múltban és/vagy a jövőben)	84	63

40. sz. táblázat: A helyi közösségek, látogatók visszajelzésének hatására (MÚLT) a vizsgált időszakban történt-e változás, változtatás az intézmény működésében, tevékenységeiben, illetve ennek hatására (JÖVŐ) terveznek-e (további) változtatást?
 (%-os megoszlások a Cselekvő közösségek projektben való közvetlen érintettség függvényében)

A Cselekvő közösségek programon kívül maradt intézmények tehát kevésbé csatornázzák be működésükbe a lakossági/látogatói véleményeket. Úgy gondoljuk azért, mert egyrészt igényfelméréseket is ritkábban végeznek, másrészt ennek tapasztalatait is elvéve hasznosítják. Ebben szerepet játszhat az is, hogy a Cselekvő közösségek projektbe bevont intézményekhez képest kevésbé kaphatnak segítséget (pl. a Cselekvő közösségek projekt keretében „kiképzett” kulturális közösségfejlesztő mentoroktól), és főként csak önmagukra számíthatnak, így kevésbé tudnak hatékonyan fellépni. Vagy pedig nincs meg az a belső elvárás vagy külső nyomás (pl. a helyi közösségek részéről), ami kikényszeríthetné részükről a változtatásokat. Megvizsgáltuk azt is, hogy a lehetséges okokkal kapcsolatban mit mondanak a megkérdezettek. A válaszadókat megkértük arra, hogy pár mondatban foglalják össze, eddig miért nem változtattak, illetve, hogy a jövőben miért nem terveznek (további) változtatásokat (a helyi, lakossági visszajelzések alapján, ha ilyenek a rendelkezésükre állnak). A válaszok arról árulkodnak, hogy alapvetően azért nem lépnek az intézmények, mert az igényfelmérések azt mutatják, hogy erre igazából nincs szükségük: a visszajelzések pozitívak, a felmérések alapján az adott intézmény jól és sikeresen működik (41. sz. táblázat).

	Részt vesz közvetlenül vagy folyamatban van a részvétele a Cselekvő közösségek projektben	Nem vesz részt a Cselekvő közösségek projektben vagy nem tudja a szerepét	Átlagosan
nincs rá igény, a visszajelzések szerint nincs rá szükség, pozitívak voltak a visszajelzések	28,6	53,7	46,7
nincs rá szükség, minden megfelelő, a működés sikeres	38,1	18,5	24,0
anyagi okok: nincs rá anyagi fedezet, pénz, forrás	14,3	5,6	8,0
az igényeket folyamatosan teljesítjük, de éppen ebben az időszakban nem került erre sor	9,5	7,4	8,0
az intézmény jelenleg zárva tart, felújítás alatt áll, költözködik, átalakul stb.	9,5	3,7	5,3
éppen kidolgozás alatt állnak ezek	4,8	5,6	5,3
létszámkorlátok miatt: nincs rá személyzet, kevés a bér	4,8	3,7	4,0
döntési jogkör hiánya (nem önálló, tagintézmények)	4,8	1,9	2,7
nem volt rá mód, lehetőség	4,8	1,9	2,7
a visszajelzések nem végrehajtható változtatást várnának el, pl. meghaladja az anyagi lehetőségeinket	4,8	0,0	1,3
túl sok a feladatunk, nincs rá időnk	0,0	1,9	1,3
mert az előző próbálkozások sikertelenek voltak	4,8	0,0	1,3
térbeli korlát, nincs elég hely	0,0	1,9	1,3
egyéb	0,0	1,9	1,3
nincs válasz	4,8	0,0	1,3

41. sz. táblázat: A helyi közösségek, látogatók visszajelzésének hatására miért nem változtattak eddig semmin se? (a nyitott kérdésre adott válaszok %-os aránya a Cselekvő közösségek projektben való közvetlen érintettség függvényében)

E válaszokat látva azért nem lépnek ezek az intézmények, mert működésüket szinkronban érzik a helyi közösségek által támasztott elvárásokkal. Az okokat vizsgálva, ugyanilyen tartalmú válaszokat kaptunk akkor is, amikor a jövőbeli tervekről érdeklődünk: arról, hogy a továbbiakban miért nem terveznek változtatni semmin sem. Ebben a tekintetben specifikus okként az anyagi szempontok kerültek még szóba gyakrabban: nincs rá forrás, és ez hiúsítja meg a terveket, a szükséges szakmai lépéseket (42. sz. táblázat).

	Részt vesz közvetlenül vagy folyamatban van a részvétele a Cselekvő közösségek projektben	Nem vesz részt a Cselekvő közösségek projektben vagy nem tudja róla	Átlagosan
nincs rá szükség, minden megfelelő, a működés sikeres	26,3	42,9	37,0
nincs rá igény, a visszajelzések szerint nincs rá szükség, pozitívak voltak a visszajelzések	31,6	25,7	27,8
anyagi okok: nincs rá anyagi fedezet, pénz, forrás	10,5	14,3	13,0
létszámkorlátok miatt: nincs rá személyzet, kevés a bér	10,5	2,9	5,6
a visszajelzések nem végrehajtható változtatást várnának el, pl. meghaladja az anyagi lehetőségeinket	10,5	2,9	5,6
az intézmény jelenleg zárva tart, felújítás alatt áll, költözködik, átalakul stb.	5,3	2,9	3,7
döntési jogkör hiánya (nem önálló, tagintézmények)	0,0	2,9	1,9
projekt fenntartási kötelezettség miatt	0,0	2,9	1,9
már minden észrevételt beépítettünk	0,0	2,9	1,9
mindnyájan teljesítőképességünk határán vagyunk	0,0	2,9	1,9
egyéb	5,3	0,0	1,9
nincs válasz	10,5	2,9	5,6

42. sz. táblázat: A helyi közösségek, látogatók visszajelzésének hatására [a továbbiakban] miért nem változtatnának semmin se? [a nyitott kérdésre adott válaszok %-os aránya a Cselekvő közösségek projektben való közvetlen érintettség függvényében]

A felmérés során rákérdeztünk arra is, hogy az igényfelmérés tapasztalatainak feldolgozását követően az érintett intézmények milyen irányban tettek lépéseket, mit tudtak megvalósítani mindabból, amit elvárásként fogalmaztak meg velük kapcsolatban. A korábban lezajlott változtatások alapvetően a programkínálatot érintették mind mennyiségi, mind minőségi értelemben: több program szervezése, színvonalasabb programok biztosítása, új/megújuló programok bevezetése stb. (43. sz. táblázat).

	Részt vesz közvetlenül vagy folyamatban van a részvétele a Cselekvő közösségek projektben	Nem vesz részt a Cselekvő közösségek projektben vagy nem tud róla	Átlagosan
általában programok: új/több/színvonalasabb programok szervezése/ az emberek érdeklődését jobban kielégítő programok indítása	29,6	30,3	29,9
helyi igények felmérése/ alkalmazkodás az igényekhez	27,6	25,3	26,4
új nyitvatartás/ügyelet/ pénztári nyitvatartási idő	14,3	18,2	16,2
új rendezvények/több rendezvény	17,3	14,1	15,7
új klubok/csoportok/ szakkörök/tanfolyamok/ foglalkozások indítása	14,3	6,1	10,2
szolgáltatások minőségének javítása/új szolgáltatások bevezetése	6,1	9,1	7,6
új/több kiállítás szervezése/kiállítások interaktívabbá tétele	4,1	10,1	7,1
technikai korszerűsítés/ technikai feltételek módosítása/szükséges technikai eszközök fejlesztése/számítógéppark bővítése/eszközbeszerzés, eszközfejlesztés	7,1	7,1	7,1
helyiségek praktikusabb átrendezése/új belső terek, közösségi terek kialakítása	4,1	7,1	5,6
jobb/több kommunikáció, reklám, marketing, hírlevél, tájékoztatás a helyi újságon keresztül	4,1	6,1	5,1
új vagy idegen nyelvű dokumentumok beszerzése/ könyvbeszerzés/könyvállomány javítása	5,1	5,1	5,1
új látogatói kör/több látogató/több könyvtárhasználó, számítógép-használó	5,1	4,0	4,6
a visszajelzésekben javasolt előadók/fellépők meghívása	5,1	4,0	4,6
az előadások/rendezvények időpontjainak körültekintőbb megválasztása	3,1	4,0	3,6
közös programok civil szervezetekkel, a civil szervezetekkel való intenzívebb együttműködés	4,1	2,0	3,0

színházi előadások/előadói estek	1,0	3,0	2,0
épületfejlesztés, külső vagy belső festés, javítások, felújítás, tereprendezés, épületbővítés	3,1	1,0	2,0
bútorzat, több ülőhely beszerzése/udvari, kerti eszközök, gyermekjátékok beszerzése	0,0	3,0	1,5
egészséges életmóddal kapcsolatos előadások, tevékenységek/ismeretterjesztő előadások	3,1	0,0	1,5
olvasásnépszerűsítés/könyvajánló	1,0	2,0	1,5
az árakat az igényekhez igazítjuk/árcsökkentés	2,0	1,0	1,5
a hátrányos helyzetűek vagy fogyatékkal élők érdekeinek figyelembe vétele/esélyegyenlőség növelése/jótekonysági akciók	3,1	0,0	1,5
közösségszervezés, közösségépítés	2,0	1,0	1,5
író-olvasó találkozók	2,0	0,0	1,0
zenei koncertek	0,0	2,0	1,0
lakossági fórumok/gyűlések	2,0	0,0	1,0
a látogatók jobb informálása, az információszolgáltatás fejlesztése, informáló táblák kihelyezése	2,0	0,0	1,0
online jegyvásárlás /online visszajelzés/online szolgáltatások	1,0	1,0	1,0
szervezeti struktúra átalakítása	1,0	1,0	1,0
szakirányú végzettségű munkatárs felvétele/személyzet átalakítása	1,0	1,0	1,0
muzeális bolt létesítése	1,0	0,0	0,5
egyéb	4,1	6,1	5,1
nincs válasz	1,0	1,0	1,0

43. sz. táblázat: A helyi közösségek, látogatók visszajelzésének hatására miben változtattak a vizsgált időszakban? (a nyitott kérdésre adott válaszok %-os aránya a Cselekvő közösségek projektben való közvetlen érintettség függvényében)

Mindez gyakran kiegészült azzal is, hogy az intézmény elérhetőségén javítottak, pl. meghosszabbították a nyitvatartási időt. Az intézmények előtt álló, még tervben lévő változtatások is alapvetően ezeket a területeket célozzák meg. Az igényfelmérések hatására az intézmények elsősorban a programtervezésben és a programok

megvalósításában próbálnak meg előbbre lépni. Ebben a vonatkozásban jelentősebb különbség egyébként nincs a Cselekvő közösségek projektbe bevont, illetve a projektbe be nem vont intézmények között. Abban viszont már van, hogy az átstrukturálódó, megújuló, bővülő programkínálat összességében nagyobb kört érint a Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás projektben résztvevő intézmények esetében, hiszen ők eleve nagyobb számban mérik fel az igényeket, nagyobb számban is valósítják meg az itt felmerült ötleteket, mint azok, akik nem léptek be a projektbe. Igaz az is, hogy az utóbbiak gyakran azzal magyarázzák a beavatkozás hiányát, hogy a helyi közösségek/látogatók általában elégedettek a programkínálattal (44. sz. táblázat).

	Részt vesz közvetlenül vagy folyamatban van a részvétele a Cselekvő közösségek projektben	Nem vesz részt a Cselekvő közösségek projektben vagy nem tud róla	Átlagosan
helyi igények felmérése/alkalmazkodás az igényekhez	24,1	18,3	21,1
általában programok: új/több/színvonalasabb programok szervezése/az emberek érdeklődését jobban kielégítő programok indítása	21,8	16,1	18,9
új klubok/csoportok/szakkörök/tanfolyamok/foglalkozások indítása	11,5	14,0	12,8
épületfejlesztés, külső vagy belső festés, javítások, felújítás, tereprendezés, épületbővítés	6,9	10,8	8,9
új rendezvények/több rendezvény	5,7	9,7	7,8
jobb/több kommunikáció, reklám, marketing, hírlevél, tájékoztatás a helyi újságon keresztül	6,9	8,6	7,8
technikai korszerűsítés/technikai feltételek módosítása/szükséges technikai eszközök fejlesztése/számítógéppark bővítése/eszközbeszerzés, eszközfejlesztés	4,6	7,5	6,1
új nyitvatartás/ügyelet/pénztári nyitvatartási idő	4,6	6,5	5,6
új/több kiállítás szervezése/kiállítások interaktívabbá tétele	5,7	5,4	5,6
szolgáltatások minőségének javítása/új szolgáltatások bevezetése	4,6	5,4	5,0

új látogatói kör/több látogató/több könyvtárhasználó, számítógép-használó	2,3	6,5	4,4
helyiségek praktikusabb átrendezése/új belső terek, közösségi terek kialakítása	3,4	5,4	4,4
fiatalok bevonása, több program fiataloknak	5,7	3,2	4,4
bútorzat, több ülőhely beszerzése/udvari, kerti eszközök, gyermekjátékok beszerzése	2,3	4,3	3,3
új vagy idegen nyelvű dokumentumok beszerzése/könyvbeszerzés/könyvállomány javítása	2,3	4,3	3,3
online jegyvásárlás /online visszajelzés/online szolgáltatások	1,1	4,3	2,8
közös programok civil szervezetekkel, a civil szervezetekkel való intenzívebb együttműködés	2,3	2,2	2,2
a hátrányos helyzetűek vagy fogyatékkal élők érdekeinek figyelembevétele/esélyegyenlőség növelése/jótekonysági akciók	1,1	3,2	2,2
közösségszervezés, közösségépítés	1,1	3,2	2,2
a látogatók jobb informálása, az információszolgáltatás fejlesztése, informáló táblák kihelyezése	2,3	1,1	1,7
szorosabb együttműködés a településsel	2,3	1,1	1,7
oktatási intézményekkel történő szorosabb kapcsolat	0,0	3,2	1,7
egészséges életmóddal kapcsolatos előadások, tevékenységek/ismeretterjesztő előadások	0,0	1,1	0,6
a visszajelzésekben javasolt előadók/fellépők meghívása	1,1	0,0	0,6
az előadások/rendezvények időpontjainak körültekintőbb megválasztása	0,0	1,1	0,6
egyéb	9,2	6,5	7,8
nincs válasz	0,0	1,1	0,6

44. sz. táblázat: A helyi közösségek, látogatók visszajelzésének hatására [a továbbiakban] miben változtatnának (még)? [a nyitott kérdésre adott válaszok %-os aránya a Cselekvő közösségek projektben való közvetlen érintettség függvényében]

4.4.4. Önkéntesség

Felmérésünk során az intézmények egyötöde jelezte, hogy a vizsgált időszakban nőtt a náluk dolgozó önkéntesek száma. Ugyanakkor ezzel párhuzamosan voltak olyan intézmények is, ahol az önkéntesek száma csökkent, ilyenről minden tizedik megkérdezett számolt be. Az egyszer növekvő, egyszer csökkenő számok értelmezésünkben azt jelzik, hogy a kulturális intézményekben az önkéntesek tevékenysége ciklikusan változik, például annak függvényében, hogy az intézmények mennyire leterheltek, mennyi programjuk van. Vannak olyan nagyrendezvények az intézmények életében, ahol nagyszámú önkéntes segítőre van szükségük és vannak olyanok is, amelyek nem igényelnek külsős közreműködést. Amennyiben az önkéntes diák munkát tekintjük, akkor lényegében az is kiolvasható az oktatási naptárból: pl. a hétvégeken, illetve a különböző évszakokhoz kapcsolódó szünetekben jelentkezhet. A vizsgálat során összességében kétszer annyian számoltak be növekedésről, mint csökkenésről, de a „nettó” többlet „csak” 12%, tehát az intézményrendszeren belül összességében kb. 10%-kal növekedhetett az önkéntesek száma. A legnagyobb növekményt a közművelődési intézmények „produkálták”, itt a növekedés majdnem másfélszerese (+15%) a másik két intézmény növekedésének (+10, illetve +12%) (45. sz. táblázat).

	Közművelődési intézmények és közösségi színterek	Könyvtári intézmények	Muzeális intézmények	Átlagosan
többel	26	16	22	21
kevesebbel	9	6	10	9
ugyanannyival	45	44	56	45
nincs válasz	20	35	12	25
összesen	100	100	100	100

46. sz. táblázat: A vizsgált időszakot alapul véve ma mennyi önkéntessel dolgoznak együtt? [%-os megoszlások az intézmények típusa szerint]

A számok azt jelzik, hogy az önkéntes tevékenység egyelőre ciklikusan változik, és a vizsgált időszakban számosságában az intézmények többségében sem változott. Alig-alig találni a mintában olyan intézményt, amely az elmúlt időszakban vezette volna be a Közérdekű Önkéntes Tevékenység (KÖT) intézményét (46. sz. táblázat).

	Közművelődési intézmények és közösségi színterek	Könyvtári intézmények	Muzeális intézmények	Átlagosan
igen, az elmúlt egy-másfél évben lett az	2	2	1	1
igen, de még régebb óta az	21	19	13	19
nem	69	68	78	69
nincs válasz	2	2	1	10
összesen	100	100	100	100

46. sz. táblázat: Az Ön intézménye bejegyzett KÖT (Közérdeű Önkéntes Tevékenység) intézmény? (%-os megoszlások az intézmények típusa szerint, bázis: azok az intézmények, ahol jelenleg tevékenykednek önkéntesek)

Összességében nem történt kiugróan jelentős előrelépés a vizsgált időszak alatt az önkéntesség intézményének elterjedtségében. Úgy gondoljuk, hogy a vizsgált időszakban történt változások azért valamilyen szinten összekapcsolhatók a Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás projekttel, amelynek deklarált célja volt az önkéntes munka kulturális területen történő megerősítése és további fejlesztése, az önkéntes folyamatok megalapozása. Ezzel kapcsolatban külön önkéntes módszertani útmutató is készült. Az útmutató célja: *„bármely kulturális intézmény, legyen szó kisebb vagy nagyobb szervezetről, könnyen és gyorsan választ találjon benne az önkéntességgel, az önkéntesek foglalkoztatásával és az önkéntes tevékenység szervezésével kapcsolatos gyakorlati kérdéseire.”*¹³

Fentiekkel összhangban a Cselekvő közösségek programban résztvevő intézmények körében kétszer annyian nyilatkoztak olyan értelemben, hogy intézményüknél nőtt az önkéntesek száma az elmúlt időszakban. Ez arra utal, hogy az előbb idézett céloknak meg tud/tudott felelni a program (47. sz. táblázat).

	Aszerint, hogy az intézmény deklarálta, közvetlenül részt vesz-e a Cselekvő közösségek projektben	
	Részt vesz közvetlenül vagy folyamatban van a részvétele	Nem vesz részt vagy nem tudja róla
többel	32	16
kevesebbel	8	9
ugyanannyival	47	44
nincs válasz	13	31
összesen	100	100

47. sz. táblázat: A vizsgált időszakot alapul véve ma mennyi önkéntessel dolgoznak együtt? (%-os megoszlások a Cselekvő közösségek projektben való közvetlen érintettség függvényében)

13 Forrás: <https://cselekvokozossegek.hu/tudastar/intezmenyi-onkentesség/>. Letöltés dátuma: 2019. 03. 01.

A 48. sz. táblázat alapján az is látható, hogy azokban az intézményekben növekedett a bejegyzett KÖT intézmények száma és azoknál az intézményeknél jelentkezett ez, amelyek közvetlenül is részt vesznek a Cselekvő közösségek projektben. Úgy gondoljuk, ezek az adatok egyértelműen a Cselekvő közösségek projekt innovációs tevékenységének pozitív hatását mutatják.

	Aszerint, hogy az intézmény deklaráltan, közvetlenül részt vesz-e a Cselekvő közösségek projektben	
	Részt vesz közvetlenül vagy folyamatban van a részvétele	Nem vesz részt vagy nem tud róla
igen, az elmúlt egy-másfél évben lett az	3	0
igen, de még régebb óta az	21	17
nem	67	71
nincs válasz	3	0
összesen	100	100

48. sz. táblázat: Az Ön intézménye bejegyzett KÖT (Közérdekű Önkéntes Tevékenység) intézmény? [%-os megoszlások a Cselekvő közösségek projektben való közvetlen érintettség függvényében, bázis: azok az intézmények, ahol jelenleg tevékenykednek önkéntesek]

4.4.5. Iskolai Közösségi Szolgálat (IKSZ)

A 2017-es „Magyarországi múzeumok, könyvtárak és közművelődési intézmények reprezentatív felmérése” elnevezésű alapfelmérés külön vizsgálta az iskolai közösségi szolgálatos diákok intézményes fogadását is, ezért ez a 2019-es a hatásvizsgálatunk is kitért erre a témakörre.

A tesztelt időszak alatt a vizsgálatban szereplő intézmények 8%-a vált IKSZ fogadószervezetté. Ez az arány a jelenleg működő IKSZ fogadószervezetekre vetítve 12%-ot jelent, tehát kb. minden tizedik jelenleg működő IKSZ a vizsgált időszakban jöhetett létre (49. sz. táblázat).

	Közművelődési intézmények és közösségi színterek	Könyvtári intézmények	Muzeális intézmények	Átlagosan
igen, az elmúlt egy-másfél évben lett az	8	9	8	8
igen, de még régebb óta az	54	56	64	54
nem	31	25	21	28
nincs válasz	7	9	7	9
összesen	100	100	100	100

49. sz. táblázat: Az intézmény Iskolai Közösségi Szolgálat (IKSZ) fogadószervezet-e? [%-os megoszlások az intézmények típusa szerint]

Az adatok szerint IKSZ szervezetek összességében sokkal nagyobb arányban jelentkezik a Cselekvő közösségek projektben résztvevő intézményeknél, mint a projektben részt nem vevő intézményeknél (79% versus 53%), és ezen belül a régi, már több mint másfél-két éve működő IKSZ-ek számarányában is jelentős különbség van (72% versus 44%). Ezt azzal magyarázhatjuk, hogy a Cselekvő közösségek projektben résztvevő szervezetek eleve nyitottabbak, innovatívabbak, rugalmasabbak, mint a Cselekvő közösségek projektbe nem jelentkezők és abban részt nem vevők. Látható, hogy a projektbe bevont intézmények esetében a bázisérték jóval magasabb, ezért – elvben – a növekedési potenciál esélye, volumene a bázisértékhez képest kisebb lehet, mert kis túlzással, már nincs hova növekednie (50. sz. táblázat).

	Aszerint, hogy az intézmény deklaráltan, közvetlenül részt vesz-e a Cselekvő közösségek projektben	
	Részt vesz közvetlenül vagy folyamatban van a részvétele	Nem vesz részt vagy nem tud róla
igen, az elmúlt egy-másfél évben lett az	7	9
igen, de még régebb óta az	72	44
nem	15	36
nincs válasz	7	9
összesen	100	100

50. sz. táblázat: Az intézmény Iskolai Közösségi Szolgálat (IKSZ) fogadószervezet-e? [%-os megoszlások a Cselekvő közösségek projektben való közvetlen érintettség függvényében]

4.4.6. Esélyegyenlőség

A 2017-es intézményi alapkutatás utolsó nagyobb témakörét az esélyegyenlőség megjelenési formáinak elemzése jelentette. Az esélyegyenlőség önmagában is egy olyan témakör, ahol rövidebb időtávon belül kevésbé várhatóak változások. Az esélyegyenlőséggel kapcsolatos beruházásoknak jelentős költség-, erőforrás-szükségletei vannak, az előkészítés, illetve a kivitelezés is mind időigényes folyamat. A korábbi vizsgálatra is támaszkodva kijelenthetjük, hogy az intézmények alapvetően nem rendelkeznek erre a célra elkülönített jelentősebb anyagi erőforrással.

Az esélyegyenlőség biztosítása nagyon sokféle formában ragadható meg a kulturális intézmények vonatkozásában is. A fogalom lényegében arra utal, hogy egy közművelődési intézményben, könyvtárban, múzeumban és a hozzá tartozó létesítményekben valamennyi funkcióhoz, szolgáltatáshoz mindenki egyenlő módon, egyenlő eséllyel férhet hozzá.

Az esélyegyenlőség biztosításának egyik fontos eleme, hogy teljesszű és komplex akadálymentesített környezet legyen kialakítva. Az akadálymentesség

megteremtésének igénye a legdirektebben a fogyatékos személyekkel kapcsolható össze, de lényegében egy sor társadalmi csoport számára lehet természetes ez a fajta igény (pl. az átmenetileg mozgáskorlátozottak, az idősek, a kisgyerekesek stb. számára). Az akadálymentesítés elsősorban a fizikai kiépítettségre, a helyi technikai megoldásokra terjed ki, illetve az intézmények online és infokommunikációs csatornákon keresztüli elérésére.

A 2017-es vizsgálat eredményei szerint a kulturális intézmények fizikai akadálymentesítése a vártnál rosszabb eredményt hozott, viszont tevékenységeikbe, programjaikba igyekeztek minél jobban beépíteni és biztosítani az esélyegyenlőséget. A közművelődési intézmények döntő többsége (92,5%) fizikailag nem volt teljeskörűen, csak részben akadálymentesített. Leggyakoribb beruházás az akadálymentes mosdó, WC és a rámpa volt. Azonban az infokommunikációs akadálymentesítés szempontjából a megkérdezett intézmények 44%-a részben vagy teljesen akadálymentessé tudta tenni intézményét. A különböző hátrányos helyzetű társadalmi csoportok közül elsősorban az idősek, a kisgyermekes anyák, a fogyatékossgal élő személyek, a nagycsaládosok és a romák számára nyújtottak esélyegyenlőséget előmozdító programokat és szolgáltatásokat. A könyvtárak és szolgáltatóhelyeik több mint felében nem volt megoldott az akadálymentesítés, és a könyvtári intézmények több mint felében nem tudtak segíteni a hátrányos helyzetű társadalmi csoportoknak sem. A muzeális intézmények válaszadóinak közel 95%-a szerint intézményük fizikailag egyáltalán nem akadálymentes. Legnagyobb arányban akadálymentesített mosdóval, rámpával és lifttel rendelkeztek, infokommunikációs akadálymentességük pedig a fizikai akadálymentesítésnél kedvezőbb képet mutatott. Az esélyegyenlőségi célcsoportoknak nyújtott ismeretterjesztő vagy szórakoztató program/szolgáltatás leginkább a fogyatékossgal élőknek, illetve az időseknek, a romáknak és a nagycsaládosoknak szólt.

Pozitív fejlemény, hogy a jelen kutatás vizsgált időszakában a kulturális intézmények 22%-a jelezte, hogy az intézmény épületében fizikai akadálymentesítésre került sor, és majdnem egytizednyien ezt az átalakítást általános hatásúnak – mindenre kiterjedőnek – ítélik meg. Az átalakítást végrehajtók arányában nincs érdemi különbség a vizsgált kulturális szakterületek között (51. sz. táblázat).

	Közművelődési intézmények és közösségi szinterek	Könyvtári intézmények	Muzeális intézmények	Átlagosan
igen, teljes mértékű	10	8	8	9
igen, részleges	13	15	15	13
nem	72	72	70	72
nincs válasz	4	5	8	6
összesen	100	100	100	100

51. sz. táblázat: A vizsgált időszakban történt-e az intézmény épületén fizikai akadálymentesítés? [%-os megoszlások az intézmények típusa szerint]

Ehhez képest infokommunikációs jellegű akadálymentesítésre már kevesebben vállalkoztak. Összességében 11%-nyian valósítottak meg ilyen jellegű beruházást, fejlesztést. A vizsgált kulturális szakterületek között ebben a vonatkozásban sincs érdemi különbség (52. sz. táblázat).

	Közművelődési intézmények és közösségi szinterek	Könyvtári intézmények	Muzeális intézmények	Átlagosan
igen	12	11	13	11
nem	77	77	76	76
nincs válasz	11	12	11	12
összesen	100	100	100	100

52. sz. táblázat: Infokommunikációs szempontból akadálymentesítés történt-e a vizsgált időszakban? [%-os megoszlások az intézmények típusa szerint]

A fizikai akadálymentesítés elsősorban a vizesblokkokat érintette (mosdó, WC), illetve a beruházások az épületbe való bejutást, valamint az épületen belüli mozgást könnyítették meg az érintettek számára, pl. rámpával, lifttel. Az infokommunikációs akadálymentesítés elsősorban az intézmények weblapjához kapcsolódó fejlesztésekben jelentkeztek (pl. akadálymentesített honlap kialakítása). A muzeális intézmények a társintézményekhez képest inkább valósítottak meg speciálisabb, nem elsősorban csak mozgáskorlátozottakhoz kapcsolódó beruházásokat (pl. értelmi fogyatékosok/hallássérültek számára: piktogramok, vakok/gyengénlátók számára: Braille-írással ellátott információs táblák, hallássérülteknek: indukciós hurok) (53. sz. táblázat).

	Közművelődési intézmények és közösségi szinterek	Könyvtári intézmények	Muzeális intézmények	Átlagosan
akadálymentesített mosdó, WC	16	13	12	14
rámpa	14	15	12	13
akadálymentesített honlap	5	8	8	6
piktogramok	4	3	9	5
lift	4	4	6	5
akadálymentes látogató-irányítórendszer: piktogramokkal és Braille-írással ellátott információs táblák	4	3	7	4
vezetőszáv	5	2	2	4
indukciós hurok és /vagy audioguide	2	3	6	3

nyomtatott információs anyagok eltérő fogyatékos-ságúaknak (pl. szórólap a mozgáskorlátozottak akadálymentes útvonalára, a siketek és nagyothallók eszközhasználatára stb.)	1	1	5	2
jeltolmács biztosítása	2	2	2	2
tapintható térkép	1	1	3	1
hangos térkép	0	1	1	1
korlátlift	2	1	1	1
egyéb	0	0	2	1
egyik sem	63	64	58	63
nincs válasz	11	10	12	12

53. sz. táblázat: Az Ön intézménye a vizsgált időszakban beszerzett, beruházott-e a következőkbe? (az „igen” válaszok %-os aránya az intézmények típusa szerint)

A kétféle akadálymentesítés ritkán jár kéz a kézben, forrás hiányában inkább csak az egyik vagy másik területen tudtak fejleszteni az intézmények. Az akadálymentesítők egynegyede valósított meg beruházást mind a két területen, a többiek többnyire „csak” a fizikai akadálymentesítéssel foglalkoztak.

Összességében valamilyen – fizikai és/vagy infokommunikációs – akadálymentesítést az intézmények 26%-a valósított meg, ami egyáltalán nem alacsony érték (igaz, ezt befolyásolhatja az is, hogy a bázisérték se annyira magas).

Az esélyegyenlőség egy további dimenziója, hogy mindazokra a társadalmi csoportokra, amelyek valamilyen okból kifolyólag – pl. életkoruk, származásuk, foglalkozásuk miatt – hátrányban érezhetik magukat, a kulturális intézmények mennyiben tudnak fókuszálni, és esetleges szerepvállalásukkal ezeket a hátrányokat mennyiben tudják tompítani, időlegesen kompenzálni: pl. mindenki találhat-e neki szóló programot, rendezvénysorozatot, mindenki meg van-e valamilyen szinten szólítva stb.

A kérdőív a kérdéskört tagoltan és árnyaltan vizsgálta, a programok két fő típusát is megkülönböztetve:

- ismeretterjesztő vagy szórakoztató program/szolgáltatás
amely az adott célcsoport érdeklődését igyekszik kielégíteni, vagy az adott célcsoportról szól a nagyközönségnek
- segítő, támogató program/szolgáltatás
amely az élethelyzetében felmerülő problémákra keres megoldást, vagy az életminőségüket javítja.

A hatásmérés kapcsán a kétféle programot egyben kezeltük, és az időbeni összehasonlítás keretén belül azt vizsgáltuk, hogy az adott hátrányosabb helyzetben lévő célcsoport vonatkozásában a kulturális intézmények tettek-e valami pluszt, például a korábbiakhoz képest nőtt-e a velük foglalkozó, illetve a nekik szóló programok, szolgáltatások száma.

Összességében a vizsgált intézmények 40%-a nyilatkozott olyan értelemben, hogy valamelyik, általunk kiemelt, esélyegyenlőség szempontjából „veszélyeztetettebb” csoport vonatkozásában nőtt náluk a rendezvények, a szolgáltatások száma. Elsősorban a demográfiai ismérvek alapján leírható társadalmi csoportokra való fókuszálás erősödött (pl. idősek, gyerekesek, nők), valamint a gazdasági helyzetüknél fogva lecsúszó rétegeknek/rétegekről szóló programok (munkanélküliek, romák). Az esélyegyenlőség megteremtésének jegyében sokkal ritkábban kerültek szóba a marginalizáltabb helyzetben lévő csoportok (pl. szenvedélybetegek, hajléktalanok). Igaz, e csoportok háttérbe szorulása azzal is összefüggésbe hozható, hogy a helyi közösségeken belül is csekélyebb e csoportok számossága. Az adatok alapján elsősorban a közművelődési intézmények vállalják fel ezeket az ismeretterjesztő, szórakoztató vagy segítő, támogató programokat. Azonban az is figyelemre méltó, hogy a fogyatékos személyekre való odafigyelés mennyire erőteljes a muzeális intézményeknél (54. sz. táblázat).

	Közművelődési intézmények és közösségi színterek	Könyvtári intézmények	Muzeális intézmények	Átlagosan
idősek	32	27	23	27
kisgyermekes anyák	30	25	15	23
nagycsaládosok	17	14	13	16
nők	19	18	8	15
fogyatékkal élők	11	13	16	11
munkanélküliek	13	14	5	10
romák	11	11	5	9
mélyszegénységben élők	7	5	3	5
egyéb kisebbségek (pl. bevándorlók, LMBTQ)	4	5	3	4
tartós betegséggel küzdők	4	3	2	3
szenvedélybetegek	3	1	0	2
hajléktalanok	1	0	2	1
összesen, valamelyik hátrányos helyzetű csoport vonatkozásában	42	42	37	40

54. sz. táblázat: A vizsgált időszakban az intézmények mekkora hányadában nőtt a hátrányos helyzetű csoportok esélyegyenlőségének elősegítése érdekében tartott ismeretterjesztő vagy szórakoztató programok/szolgáltatások, illetve segítő, támogató programok/szolgáltatások száma? [azok %-os aránya, akik azt mondják, hogy nőtt, az intézmények típusa szerint]

A hátrányos helyzetű csoportokkal kapcsolatos programok dinamikája másképpen alakul az intézmények profilja szerint. A válaszokat jelentős mértékben differenciálja a Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás projektbe való bevo-

nódás mértéke is. **Az adatok azt mutatják, hogy a Cselekvő közösségek programban való részvétellel párhuzamosan nő az esélyegyenlőségi programok száma is.** A Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás programban szereplő intézmények esetében 2-3-szor nagyobb annak a valószínűsége, hogy az intézmény intenzívebben foglalkozott valamelyik hátrányosabb helyzetben lévő társadalmi csoporttal a vizsgált időszakban. Ez alapján önmagában még nem állíthatunk fel valamilyen közvetlen ok-okozati kapcsolatot. Feltehetően a háttérben egy közös tényező, a Cselekvő közösségek projektben való részvételre, illetve az esélyegyenlőségi programokban való közreműködésre is ható tényező áll, ami például az érintett intézmények nagyobb aktivitásában jelentkezik, vagy az átlagosnál erősebb szociális érzékenységnek, közösségi elköteleződésnek köszönhető. Míg a Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás projektben résztvevők körében 61%-nyian jelezték, hogy az esélyegyenlőség megteremtéséhez kapcsolódó programjaik száma – valamelyik szegmensben – nőtt a vizsgált időszakban, ugyanez az arány a Cselekvő közösségek projekttől távolabb elhelyezkedő intézmények esetében csak 28%. A különbség a két intézményi csoport között olyan nagymérvű, hogy a többváltozós elemzés is ezt a tényezőgyűttest emeli ki legerőteljesebb differenciáló/magyarázó tényezőként. (Manifeszt módon is itt láthatók a legnagyobb véleménykülönbségek.) Ha a Cselekvő közösségek projekt kapcsán ki kellene emelni egy olyan elemet, amely a legmarkánsabb eltérést mutatja a két intézménycsoport – a projektben résztvevő és a projektben részt nem vevő – között, akkor ezt lehet a legemblematikusabbnak tekinteni. E tényező kiemelkedése viszont csak részben kapcsolható össze a Cselekvő közösségek programban résztvevő intézmények feltehetően meglévő nagyobb érzékenységével, illetve témához való nagyobb affinitásával. A másik nagyon markáns különbség – a többváltozós elemzés szerint – ugyanis a lakossági igényekre való nagyobb odafigyelésben, az igényekre való érdemibb reagálásban, és ebből kifolyólag a látogatók erőteljesebb bevonzásában jelentkezik a két csoport között. A nagyobb vonzerő, a nagyobb látogatószám pedig a programok számának emelkedésének köszönhető. Az esélyegyenlőség biztosítása jegyében megtartott nagyobb programszám is erőteljesen hozzájárul ahhoz, hogy a Cselekvő közösségek – aktív közösségvállalás projektben résztvevő intézmények nagyobb látogatottsági adatokat tudnak produkálni, és népszerűek a vendégek körében (55. sz. táblázat).

	Aszerint, hogy az intézmény deklaráltan, közvetlenül részt vesz-e a Cselekvő közösségek projektben	
	Részt vesz közvetlenül vagy folyamatban van a részvétele	Nem vesz részt vagy nem tud róla
idősek	42	18
kisgyermekes anyák	32	18
nők	24	11
nagycsaládosok	23	11
fogyatékkal élők	18	8
munkanélküliek	15	7
romák	14	6
mélyszegénységben élők	8	3
egyéb kisebbségek (pl. LMBTQ)	7	2
tartós betegséggel küzdők	5	2
hajléktalanok	2	1
bevándorlók	1	0
szenvedélybetegek	1	2
összesen, valamelyik hátrányos helyzetű csoport vonatkozásában	61	28

55. sz. táblázat: A vizsgált időszakban az intézmények mekkora hányadában nőtt a hátrányos helyzetű csoportok esélyegyenlőségének elősegítése érdekében tartott ismeretterjesztő vagy szórakoztató programok/szolgáltatások, illetve segítő, támogató programok/szolgáltatások száma? (azok %-os aránya, akik azt mondják, hogy nőtt, a Cselekvő közösségek projektben való közvetlen érintettség függvényében)

5. Irodalomjegyzék

- 18/2016. (VIII.5.) EMMI rendelet a felsőoktatási szakképzések, az alap- és mesterképzések képzési és kimeneti követelményeiről 3. sz. melléklete
- Arapovics Mária – Vercseg Ilona (szerk.): Közösségfejlesztés módszertani útmutató. Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás EFOP-1.3-15-2016-00001. Kiadó: Szadatéri Néprajzi Múzeum Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ – NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft. – Országos Széchényi Könyvtár, Budapest, 2017. <https://cselekvokozossegek.hu/tudastar/utmutatok/>. Letöltés dátuma: 2019. 04. 12.
- Arapovics Mária: A közösségfejlesztés alapfogalmai és a kulturális közösségfejlesztés paradigmái. In: Kulturális Szemle III. évfolyam, 2016. évi 2. szám, 36-53. oldal. <http://kultuszemle.nmi.hu/6-szam/hazai-tudomanyos-muhely/arapovics-maria-a-kozossegfejlesztes-alapfogalmai-es-a-kulturalis-kozossegfejlesztes-paradigmái>. Letöltés dátuma: 2019. 04. 01.
- Barna Gábor: Népi kultúra – nemzeti kultúra – nemzeti identitás. A népi kultúra szerepe a nemzeti kultúra és a magyar identitás megszerkesztésében. In: Kultúra, nemzet, identitás. A VI. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszuson (Debrecen, 2006. augusztus 23-26.) elhangzott előadások. In: Jankovics József – Nyerges Judit (szerk.). Nemzetközi Magyarorságtudományi Társaság, Budapest, 2011. <http://mek.oszk.hu/09300/09396/html/01.htm>. Letöltés dátuma: 2019. 04. 01.
- Báthory Zoltán – Falus Iván (szerk.): Pedagógiai Lexikon II. köt., Keraban Könyvkiadó, Budapest, 1997.
- Beke Pál: Méltóságkereső, önéletrajz és szakmatörténet. EPL Kiadó, Budapest, 2001. 377-378. oldal.
- Bell, Colin – Newby, Howard: Community studies: an introduction to the sociology of the local community. London, G. Allen and Unwin Ltd., 1971.
- Bereczkei Tamás: Evolúciós pszichológia. Osiris Kiadó, Budapest, 2003.
- Bibó István: A magyar demokrácia válsága. In: Válogatott tanulmányok 1945-1949. Magvető Kiadó, Budapest, 1986.
- Bourdieu, Pierre: A társadalmi egyenlőtlenségek újratermelődése. Gondolat Kiadó, Budapest, 1978. <https://docplayer.hu/60724564-A-tarsadalmi-egyenlotlensegek-ujratermelodese.html>. Letöltés dátuma: 2019. 04. 01.
- Cohen, Anthony P.: The symbolic construction of community, London and New York, Routledge, 1985. <http://lasiummerschool.com/wp-content/uploads/2016/12/Long-VERSION-of-Anthony-Cohen-PLEASE-only-read-selected-pages-in-Syllabus-1.pdf>. Letöltés dátuma: 2019. 04. 03.
- Coleman, James: Foundation of social theory. Cambridge, Harvard University Press, 1990.

- Crow, Graham – Allan, Graham: Community life: an introduction to local social relations. New York, USA, Harvester Wheatsheaf, 1994. <https://eprints.soton.ac.uk/33836/>. Letöltés dátuma: 2019. 03. 13.
- Csányi Vilmos: Társadalom és ember. Gondolat Kiadó, Budapest, 2011.
- Csányi Vilmos: Bábosok. Kalligram Könyvkiadó, Budapest, 2009, 48. oldal.
- Csányi Vilmos: Kannibálok. Kalligram Könyvkiadó, Budapest, 2008, 50. oldal.
- Csányi Vilmos: Gondolkozz globálisan, cselekedj lokálisan. Népszabadság, Hétvége melléklet, LXIII.évf. 2005. szeptember 17. 5. oldal.
- Csányi Vilmos: Az emberi természet biológiai gyökerei. 2003. http://mindentudas.videotorium.hu/hu/recordings/details/8227,Az_emberi_termeszeti_biologiai_gyokerei. Letöltés dátuma: 2019. 03. 29.
- Cselekvő közösségek: Intézményi önkéntesség. <https://cselekvokozossegek.hu/tudastar/intezmenyi-onkentesseg>. Letöltés dátuma: 2019.03.01.
- Cselekvő közösségek: A projektről. <https://cselekvokozosseg.hu/rolunk/a-projektrol>. Letöltés dátuma: 2019.04.11.
- CSK Wiki: A társadalmiasítás fogalma: a társadalmiasítás a közösségi részvételen alapuló működés, közösségi részvételi működési mód. <https://cskwiki.hu/tarsadalmiasitas>. Letöltés dátuma: 2019.05.21.
- Cselekvő közösségek: Mentorhálózat. Kik vagyunk. <https://cselekvokozossegek.hu/mentorhalozat/kik-vagyunk>. Letöltés dátuma: 2019.03.12.
- CSK Wiki: Közösségi felmérés. <https://cskwiki.hu/kozozsegi-felmeres-2>. Letöltés dátuma: 2019.03.20.
- Durkheim, Emile: Az öngyilkosság. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1982.
- Elias, Norbert: A civilizáció folyamata. Gondolat Kiadó, Budapest, 2004.
- Erdei Ferenc: Magyar falu. In: Összegyűjtött művei: Magyar falu, 1940. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1974. <http://mek.oszk.hu/04600/04699/html/magyarfalu0001.html>. Letöltés dátuma: 2019. 04. 03.
- Erdei Ferenc: Parasztok. In: Összegyűjtött művei: Parasztok, 1938. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1973. <http://mek.oszk.hu/04700/04700/html/erdeiparaszt0009.html>. Letöltés dátuma: 2019. 04. 03.
- Giddens, Anthony: Szociológia. Osiris Kiadó, Budapest, 2003. <https://doksi.hu/get.php?lid=21547>. Letöltés dátuma: 2019. 03. 06.
- Gorman, Margo: Közösség Európában. Parola, 2002. 2. 9-14. oldal. <http://www.kka.hu/062568cf006c1954.nsf/0/c6680463d75b03cbc1256c4d00395d74?OpenDocument>. Letöltés dátuma: 2019. 04. 01.
- Hankiss Elemér: Közösségek válsága is hiánya. In.: Uő: Diagnózisok II. Magvető Kiadó, Budapest, 1987.
- B. Hegedűs Katalin (szerk.): Útmutató a közművelődési szakterület megújult jogszabályi környezetének alkalmazásához. NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft., Budapest, 2018.
- Juhász Erika: A közösségfejlesztés történetének vázlata. In: Éles Csaba (szerk.): Nézőpontok és láttelepek. Acta Andragogiae et Culturae 20. Debrecen, DE, 2003. 165-180. oldal. ISSN0209-9608. kulturasz.hu/letoltes/Juhasz_Erika_A_kozossegfejlesztes_tortenetenek_vazlata.pdf. Letöltés dátuma: 2019. 01. 10.

- Katonáné Kovács Judit – Bótáné Horváth Noémi: *Közösségfejlesztés /Elméleti jegyzet/*. Debreceni Egyetem Gazdálkodástudományok Centruma, TÁMOP-4.1.2 A1 és TÁMOP-4.1.2 A2 könyvei, 2013. https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop412A/2011-0029_de_kozossegfejlesztes_elmelet/ch04.html. Letöltés dátuma: 2019. 04. 02.
- Kátai Gábor: *Gondolatok az ifjúságpolitikáról és eszközeiről*. Belvedere Meridionale, Szeged, 2006, 146. oldal.
- Kulturális Statisztikai Adatgyűjtő Rendszer: Főoldal. <https://kultstat.oszk.hu/#/home/public>. Letöltés dátuma: 2019.03.05.
- Lakatos Kinga: *A képessé tétel folyamata. Közösségfejlesztők Egyesülete, Budapest, Parola-füzetek, 2009.* http://www.kka.hu/_Kozossegi_Adattar/Azadatt.nsf/cb64d6a7ffc532248525670c0080efa5/14c544c36a68ce4fc12575d9002dfc69. Letöltés dátuma: 2019. 04. 02.
- Lee, David – Newby Howard: *The Problem of Sociology: an introduction to the discipline*. Routledge, London, Unwin Hyman, 1983.
- Lewin, Kurt: *Csoportdinamika*. In: *Válogatás Kurt Lewin műveiből*. Szerkesztő Mérei Ferenc, Szakács Ferenc, dr. Légrádi Istvánné. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1975. <https://www.scribd.com/document/252291594/Merei-Ferenc-Csoportdinamika-Valogatás-Kurt-Lewin-muveibol-pdf>. Letöltés dátuma: 2019. 03. 13.
- Marx, Karl: *A tőke*. Szikra kiadás, Budapest, 1955. <http://mek.oszk.hu/04700/04724/04724.pdf>. Letöltés dátuma: 2019. 03. 29.
- Mauss, Marcell: *Szociológia és antropológia*. Osiris kiadó, Budapest, 2004.
- Merton, Robert K.: *Társadalomelmélet és társadalmi struktúra*. Osiris, Budapest, 2002.
- Mérei Ferenc: *Közösségek rejtett hálózata*. Osiris, Budapest, 2006. <https://www.scribd.com/document/222358428/Merei-Kozossegek-Rejtett-Halozata>. Letöltés dátuma: 2019. 02. 01.
- Mérei Ferenc: *Társ és csoport*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1989.
- Molnár Aranka – Peták Péter – Vercseg Ilona: *Közösségi lehetőségek a mélyszegénység elleni küzdelemben. Önszerveződés és szakmai együttműködés*. Budapest, 2014 http://www.melyszegenyseg.hu/dokumentumok/dokumentumtar_tartalma/TAMOP513_kozfejl_modszertani_edok.pdf. Letöltés dátuma: 2019. 02. 11.
- Nagy Olga: *A törvény szorításában*. Gondolat Kiadó, Budapest, 1989.
- Nisbet, Robert A.: *The quest for community*. New York, Oxford University Press, 1970. <https://archive.org/details/RobertNisbetTheQuestForCommunity/page/n1>. Letöltés dátuma: 2019. 02. 11.
- Pataki Ferenc: *Közösségi társadalom – eszmény és valóság*. Kossuth Kiadó, Budapest, 1988.
- Pataki Ferenc (szerk.): *Csoportlélektan*. Gondolat Kiadó, Budapest, 1980.
- Pataki Ferenc: *Társadalomlélektan és társadalmi valóság*. Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1977.

- Plant, Raymond: Community and ideology. An essay in applied social philosophy. London-Boston, Routledge and Kegan Paul, 1974.
- Polányi Károly: Az archaikus társadalom és a gazdasági szemlélet. Tanulmányok. Gondolat Kiadó, Budapest, 1976.
- Ponyi László, Arapovics Mária, Bódog András (szerk.): Magyarországi múzeumok, könyvtárak és közművelődési intézmények reprezentatív felmérése. Budapest, 2019. Szabadtéri Néprajzi Múzeum - Muzeális Oktatási és Módszertani Központ, NMI Művelődési Intézet Nkft., Országos Széchényi Könyvtár Könyvtári Intézet
- Schoenberg, Sandra P.: Criteria for evaluation of neighbourhood vitality in working-class and poor areas in corecities. Social Problems, vol. 27, no. 1. 1979.
- Simmel, Georg: A nagyváros és a szellemi élet. In: Szelényi Iván (szerk.) Városshociológia. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest. 1973. 251-266. oldal. <https://www.scribd.com/document/400150762/Georg-Simmel-A-nagyvaros-es-a-szellemi-élet>. Letöltés dátuma: 2019. 03. 25.
- Smith, Adam: A nemzetek gazdagsága. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1959. <https://docplayer.hu/3159501-A-nemzetek-gazdagsaga.html>. Letöltés dátuma: 2019. 03. 18.
- Szabadtéri Néprajzi Múzeum: „Cselekvő közösségek - aktív közösségi szerepvállalás”. <https://mokk.skanzen.hu/cselekvo-kozossegek2016.html>. Letöltés dátuma: 2019.03.09.
- Szelényi Iván: Bevezető tanulmány a Városshociológia kötetéhez. Közgazdasági és Jogi Kiadó, Budapest, 1973, 7-38. oldal. https://mandadb.hu/common/file-servlet/document/471799/default/doc_url/vrosi0001.pdf. Letöltés dátuma: 2019. 03. 18.
- Tárkány-Szűcs Ernő: Magyar jogi népszokások. Gondolat Kiadó, Budapest, 1981.
- Tönnies, Ferdinand: Közösség és társadalom. Gondolat Kiadó, Budapest, 2004.
- Varga A. Tamás – Vercseg Ilona: Közösségfejlesztés. Magyar Művelődési Intézet, Budapest, 1998. <https://www.kodolanyi.hu/konyvtar/images/tartalom/File/Kozossegszervezes/kozossegfejlesztes.pdf>. Letöltés dátuma: 2019. 03. 27.
- Vercseg Ilona: Közösségelmélet. Közösségfejlesztők Egyesülete, Budapest, Parola-füzetek. 2018. [www.kka.hu/_Kozosseg_Adattar/Azadatt.nsf/cb64d6a-7ffc532248525670c0080efa5/b43cc0ddd72bbddfc125827c00611729/\\$FILE/Parolafuzet_Vercseg_2018_kész.pdf](http://www.kka.hu/_Kozosseg_Adattar/Azadatt.nsf/cb64d6a-7ffc532248525670c0080efa5/b43cc0ddd72bbddfc125827c00611729/$FILE/Parolafuzet_Vercseg_2018_kész.pdf). Letöltés dátuma: 2019. 03. 21.
- Vercseg Ilona: Mi a közösség? In: Parola 2016. évi 4. szám, 6-11. oldal. http://www.adattar.net/parola/wp-content/uploads/2017/01/Parola_2016-4.pdf. Letöltés dátuma: 2019. 03. 21.
- Vercseg Ilona: A közösségi munka folyamata és módszerei. 2013. http://www.kozterhalo.hu/dokumentumok/Vercseg_Ilona.pdf. Letöltés dátuma: 2019. 03. 21.
- Vercseg Ilona: Közösség és részvétel: a közösségfejlesztés és a közösségi munka gyakorlatának elmélete. Hilscher Egyesület, Budapest, 2011.
- Vercseg Ilona: A részvétel mint közösségfejlesztési alapelv, Parola folyóirat, 2005/3-4., 23. oldal. http://www.kka.hu/_Kozosseg_Adattar/PAROLAAR.NSF/b84c8c861998671e8525670c00815721/5ce178bfb4da-037c1257131004122ad?OpenDocument. Letöltés dátuma: 2019. 02. 28.

- Weber, Max: A protestáns etika és a kapitalizmus szelleme. Gondolat Kiadó, Budapest, 1982.
- Weber, Max: Gazdaság és társadalom. Szemelvények. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1967.
- Willmott, Peter: Socialnetworks, informalcare and public policy. London, Policy Studies Institute, 1986.
- Wirth, Louis: Az urbanizmus mint életmód. In: Szelényi Iván (szerk.) Városshociológia. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest. 1973, 41-63. oldal. http://lakatos.free.fr/Tanitas/Szociologia/2felev/files/page31_8.html. Letöltés dátuma: 2019. 04. 01.

6. Melléklet

6.1. Kutatási minta

A Kulturális közösség-szervezés gyakorlata (hatásmérés, hatásvizsgálat) kontroll-csoport-vizsgálattal elnevezésű kutatás mintája, a kutatás során felkeresett és a kutatásban való részvételre felkért intézmények listája:

Akasztó Könyvtár Információs és Közösségi hely – Akasztó
Faluház – Akasztó
Könyvtár, Információs Közösségi Hely – Apostag
Meizl Ferenc Művelődési Ház és Könyvtár – Bácsbokod
Bácsszentgyörgyi Faluház – Bácsszentgyörgy
Ady Endre Városi Könyvtár és Művelődési Központ – Baja
Balotaszállási Községi Könyvtár és Közösségi Színtér – Balotaszállás
Boróka Könyvtár Információs Közösségi Hely – Bócsa
Rigó József Általános Művelődési Központ Művelődési Ház – Bugac
Könyvtár, Információs és Közösségi Hely – Császártöltés
Vendégváró Bács-Kiskun Egyesület – Dávod
Művelődési Ház Dunaegyháza
Dunapataj Nagyközség Önkormányzata – Dunapataj
Dunapataji Helytörténeti és Néprajzi Gyűjtemény – Dunapataj
Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Dunaszentbenedek
Dunaszentbenedeki Tájház – Dunaszentbenedek
Könyvtári, Információs és Közösségi hely – Dusnok
Könyvtári Információs és Közösségi Hely – Érsekhalom
Együtt Érsekhalomáért Egyesület – Érsekhalom
Felsőszentiváni Művelődési Központ – Felsőszentiván
Községi Könyvtár Fülöpszállás – Fülöpszállás
Hajós Német Nemzetiségi Tájház – Hajós
Német Nemzetiségi Ház Harta – Harta
Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Homokmégy
Imre Zoltán Művelődési Központ – Jánoshalma
Jászszentlászlói Helytörténeti és Faluvédő Egyesület – Jászszentlászló
Tomori Pál Könyvtár – Kalocsa
Kalocsa Kulturális Központ és Könyvtár – Kalocsa
Városi Könyvtár és Művelődési Ház – Kecel
Keceli Helytörténeti Gyűjtemény – Kecel
Hírös Agóra Kulturális és Ifjúsági Központ Nonprofit Kft. – Kecskemét
Kecskeméti Katona József Múzeum – Kecskemét

Felső-Kiskunsági Tanya Öko-kiállítóhely – Kerekegyháza
Szlovák Tájház Kiskőrös – Kiskőrös
Kiskunfélegyháza Város Önkormányzatának Kiskun Múzeuma – Kiskunfélegyháza
Szakmaközi Művelődési Ház Közhasznú Egyesület – Kiskunfélegyháza
VOKE Művelődési Ház – Kiskunhalas
Kiskunhalas Város Önkormányzatának Thorma János Múzeuma – Kiskunhalas
Községi Információs Központ és Könyvtár – Kunadacs
Fehértó Nonprofit Kft. – Művelődési Ház és Könyvtár – Kunfehértó
Lajosmizse Város Művelődési Háza és Könyvtára Lajosmizsei Fekete István
Sportiskolai Általános Iskola Fiókkönyvtára – Lajosmizse
Madaras Könyvtár, Információs és Közösségi Hely – Madaras
Soltvadkert Városi Művelődési Ház, Könyvtár és Szabadidő Központ – Soltvadkert
Faluház – Tass
Tass Könyvtár, Információs Közösségi Hely – Tass
Abaligeti Faluház – Abaliget
Almamellék Könyvtári Szolgáltatóhely – Almamellék
Almamellék Községi Önkormányzat Faluház – Almamellék
SZÍN-TÉR Művelődési ház – Alsómocsolád
Könyvtári, Információs és Közösségi Hely Aranyosgadány – Aranyosgadány
Művelődési Ház Áta – Áta
Művelődési Ház Babarc – Babarc
Babarczölös Községi Önkormányzat Könyvtári Szolgáltató Helye – Babarczölös
Bár Községi Faluház – Bár
Baranyahídvég Könyvtári Szolgáltató és Információs Közösségi Hely
– Baranyahídvég
Berkesd Községi Önkormányzat Művelődési Ház – Berkesd
Boda Község Önkormányzat Teleház – Boda
Könyvtári Szolgáltatóhely Boldogasszonyfa – Boldogasszonyfa
Hoffer János Emlékház és Helytörténeti Kiállítás – Boldogasszonyfa
Bólyi Mezőgazdasági Kombinát Üzemi Gyűjteménye – Bóly
Könyvtári Információs és Szolgáltatóhely Botykapeterd – Botykapeterd
Bürös Községi Könyvtár – Bürös
Csebény Községi Önkormányzat Faluház – Csebény
Cserdi IKSZT – Cserdi
Csertő Faluház – Csertő
Dencsházai Művelődési Ház – Dencsháza
Könyvtári Információs és Közösségi Hely Dinnyeberki – Dinnyeberki
Könyvtár – Drávacsehi – Drávacsehi
Dráwapiski Önkormányzat Közművelődési Közösségi Színtér – Dráwapiski
Dunaszekcsői Művelődési Ház – Dunaszekcső
Dunaszekcsői Könyvtári Szolgáltató Hely – Dunaszekcső
Polgármesteri Hivatal – Közművelődési Közösségi Színtér – Erzsébet
Teleház Közművelődési Közösségi Színtér Gerde – Gerde

Könyvtári Információs és Szolgáltatóhely Gordisa – Gordisa
 Művelődési Ház – Gödre
 Gödrei Községi Könyvtár – Gödre
 Könyvtári, Információs és Közösségi Hely Görcsönydoboka – Görcsönydoboka
 Gyöngyfa Községi Könyvtári Szolgáltató Hely – Gyöngyfa
 Harkány Városi Könyvtár, Kulturális és Sportközpont – Harkány
 Heimatmuseum – Hímesházi Német Nemzetiségi Tájház – Hímesháza
 Könyvtári, Információs és Közösségi hely – Hirics
 Hoboli IKSZT – Hobol
 Ibafai Pipamúzeum – Ibafa
 Kisjakabfalva Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Kisjakabfalva
 Kisjakabfalva Többfunkciós Szolgáltató Központ – Kisjakabfalva
 Könyvtári, Információs és Közösségi Hely Kistamási – Kistamási
 Komló Város Önkormányzat József Attila Városi Könyvtár és Muzeális Gyűjtemény
 – Komló
 Művelődési Ház – Kovácshida
 Integrált Közösségi Szolgáltató Tér Lapáncsa – Lapáncsa
 Magyarmecksei Tanoda és Közösségi Ház – Magyarmeckse
 Többfunkciós Szolgáltató Központ Márók – Márók
 Kanizsai Dorottya Múzeum – Mohács
 Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Molvány
 Mozsgó Községi Könyvtár – Mozsgó
 Községi és Iskolai Könyvtár – Nagyharsány
 Közművelődési Közösségi Színtér Nagypall – Nagypall
 Nagyváty Községi Könyvtár – Nagyváty (leiratkozott)
 Dénes Gizella Könyvtár – Ócsárd
 Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Palkonya
 Pepita Kultúrtér – Pécs
 Csorba Győző Könyvtár Várkonyi Nándor Fiókkönyvtár – Pécs
 Janus Pannonius Múzeum – Pécs
 Nagypárdi Kulturális Egyesület – Pécs
 Csorba Győző Könyvtár – Pécs
 VOKE Vasutas Művelődési Ház – Pécs
 KÉK Sport és Szabadidő Központ – Pécs
 Vasasért Egyesület – KoBeKo Művelődési Központ – Pécs
 Nevelők Háza Egyesület – Civil Közösségek Háza – Pécs
 Pécs-Baranyai Origó-Ház Egyesület – Pécs
 Pellérdi Általános Művelődési Központ és Konyha – Pellérd
 Sellye Város Művelődési Ház, Könyvtár és Muzeális Gyűjtemény – Sellye
 Siklói Várszínház Nonprofit Közhasznú Kft. – Siklós
 Művelődési Ház – Somberek
 Bányászati és Helytörténeti Kiállítás – Szászvár
 Szava Községi Könyvtár – Szava

Művelődési Ház és Könyvtár – Szederkény
 Mozgókönyvtár – Szellő
 Dr. Vargha Károly Kulturális Központ – Szentlászló
 Művelődési Központ, Könyvtár és Konyha Szentlőrinc – Szentlőrinc
 Vígadó Kulturális Központ – Szigetvár
 Szigetvár Város Önkormányzata Városi Könyvtár – Szigetvár
 Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Töttös
 Kodolányi János Emlékkönyvtár – Vajszló
 Városi Művelődési Ház és Könyvtár – Villány
 Míves Tojás Gyűjtemény – Zengővárkony
 Molnár-C. Pál Emlékház – Battonya
 Békés Városi Jantyik Mátyás Múzeum – Békés
 Békés Városi Kecskeméti Gábor Kulturális, Sport és Turisztikai Központ – Békés
 Munkácsy Mihály Múzeum – Békéscsaba
 VOKE Vasutas Művelődési Háza és Könyvtára – Békéscsaba
 Balassi Közalapítvány – Békéscsaba
 Körösök Völgye Látogatópark – Békéscsaba
 Békés Megyei Könyvtár – Békéscsaba
 Csabagyöngye Kulturális Központ – Békéscsaba
 Körös Művelődési Ház és Könyvtár – Békésszentandrás
 Bölöny József Művelődési Ház – Biharugra
 Szabó Pál Irodalmi Emlékház – Biharugra
 DÁMK Ladányi Mihály Könyvtár, Művelődési Ház és Bereczki Imre Helytörténeti
 Gyűjtemény – Dévaványa
 Sterbetz István Tűzokvédelmi Látogatóközpont – Dévaványa
 Dobozi Közösségi Ház és Könyvtár – Doboz
 Dombegyházi Közművelődési Intézmény – IKSZT – Dombegyház
 Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Dombegyház
 Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Dombiratos
 Gádoros Község Önkormányzata Képviselőtestületének Justh Zsigmond Művelő-
 dési Háza – Gádoros
 KNER Gyűjtemény – Gyomaendrőd
 Rózsahegy Ház IKSZT – Gyomaendrőd
 Határ Győző Városi Könyvtár – Gyomaendrőd
 Mogyoróssy János Városi Könyvtár Törökzugi Fiókkönyvtára – Gyula
 Erkel Ferenc Múzeum – Gyula
 Erkel Ferenc Multifunkcionális Térségi Közösségi Központ – Gyula
 Kondorosért Közalapítvány – Kondoros
 Dérczy Ferenc Könyvtár és Közművelődési Intézmény – Kondoros
 Kunágota Községi Könyvtár – Kunágota
 Dúló György Művelődési Ház – Méhkerék
 Bodoky Károly Vízügyi Múzeum – Mezőberény
 Nagybánhegyes Községi Könyvtár – Nagybánhegyes

Nagy Gyula Területi Múzeum – Orosháza
Pusztaföldvár Község Önkormányzat Bartók Béla Művelődési Ház és Tamkó Sirató
Károly Könyvtár – Pusztaföldvár
Márki Sándor Helytörténeti Gyűjtemény – Sarkad
Szabadkígyós Község Önkormányzatának Általános Művelődési Központja
– Szabadkígyós
Tessedik Sámuel Múzeum és Szárazmalom – Szarvas
Szarvasi Gazdák Nemzetiségi Hagyományörző Egyesület – Szarvas
Tessedik Sámuel Városi Könyvtár – Szarvas
Nagy Miklós Városi Könyvtár és Sárreai Közérdekű Muzeális Gyűjtemény
– Szeghalom
Tótkomlói ÁMK, Szlovák Néprajzi Gyűjtemény – Tótkomlós
Petőfi Sándor Művelődési Ház és Könyvtár – Újkígyós
Barangoló Közhasznú Egyesület – Végegyháza
Vésztő-Mágor Történelmi Emlékhely Múzeum – Vésztő
Petőfi Sándor Művelődési Ház és Könyvtár – Abaújszántó
Abaújszolnok Község Önkormányzata – Közösségi ház – Abaújszolnok
Községi Könyvtár – Abaújvár
IKSZT – Perényi Borbála Gyülekezeti Otthon – Abaújvár
Petőfi Sándor Művelődési Ház – Aggtelek
Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Alsódobsza
Közösségi Szintér e-Magyarország Pont – Alsótelekes
Észak-Magyarország Flórája Faunája Alapítvány Baskó IKSZT – Baskó
Bekecs Községi Könyvtár – Bekecs
Berente Könyvtári Információs és Közösségi Hely – Berente
Berzék Községi Könyvtár és Művelődési Ház – Berzék
Bodrog Egyesület – Bodrogolaszi
Bódvalenke Községi Önkormányzat – Bódvalenke
Cseh Károly Községi Könyvtár – Borsodgeszt
Jánosházi Sándor Könyvtár és Szabadidőközpont – Bükkábrány
Bükkszentkereszti Könyvtári Információs és Közösségi Szolgáltató Hely
– Bükkszentkereszt
Cigánd Város Művelődési Központ Bodrogközi Múzeumporta – Cigánd
Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Cserépváralja
Információs Regionális Központ – Csobaj
Damak Községi Ház – Damak
Községi Könyvtár – Dámóc
Dédestapolcsányi Kultúrház /IKSZT – Dédestapolcsány
Községi Önkormányzat Községi Könyvtára – Dövény
Edelényi Művelődési Ház, Könyvtár és Közérdekű Muzeális Kiállítóhely – Edelény
Művelődési Ház és Könyvtár – Egerlövő
Jókai Mór Művelődési Ház és Könyvtár – Erdőbénye
Fáj Község Önkormányzata – Fáj

Könyvtári Információs és Közösségi Hely IKSZT – Felsőkelecsény
 Fulókércs Rákóczi Ferenc Könyvtár – Fulókércs
 Közösségi Szintér – Füzérradvány
 Gömörszőlősi Tájéztető Kiállítóhely – Gömörszőlős
 Gömörszőlős Könyvtári Információs és Közösségi Hely – Gömörszőlős
 Halmaji Kastély Óvoda, Petőfi Sándor Közösségi Ház és Könyvtár – Halmaj
 Hangonyi IKSZT – Hangony
 Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Hegymeg
 Hejce Községi Könyvtár – Hejce
 Hernádkak Közösségi Könyvtár – Hernádkak
 Községi Könyvtár – Hernádkércs
 Művelődési Ház és Könyvtár – Hidasnémeti
 II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár Információs és Közösségi Szolgáltató
 Hely – Igrici
 Imolai Kultúrház és Könyvtár – Imola
 Közművelődési Központ és Könyvtár (IKSZT) – Ináncs
 Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Kács
 IKSZT – Kistokaj
 Kurityáni Művelődési Ház és Könyvtár Közhasznú Egyesület – Kurityán
 Mezőkeresztes Város Önkormányzata Művelődési Ház – IKSZT – Mezőkeresztes
 Mezőkövesdi Közkincs-Tár Nonprofit Kft. Városi Könyvtára – Mezőkövesd
 Mezőkövesdi Közkincs-Tár Nonprofit Kft. Mezőgazdasági Gépmúzeum – Mezőkövesd
 Mezőkövesdi Közkincs-Tár Nonprofit Kft. Matyó Múzeum – Mezőkövesd
 Mezőkövesdi KÖZKINCS-TÁR Kulturális, Könyvtári, Turisztikai és Múzeumi
 Nonprofit Kft. Takács István Gyűjtemény – Mezőkövesd (leiratkozott)
 Herman Ottó Múzeum – Miskolci Galéria – Miskolc
 Fügedi Márta Népművészeti Egyesület (Diósgyőri Kézműves Alkotóház) – Miskolc
 II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár – Miskolc
 II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár, Móra Ferenc Könyvtár – Miskolc
 Herman Ottó Múzeum Központi Épülete – Miskolc
 Miskolci Kulturális Központ, Nonprofit Kft. – Miskolc
 Furmann Imre Művelődési Ház és Könyvtár – Nyékládháza
 KSZR Könyvtári Szolgáltató és Közösség Hely – Nyésta
 Ózdi Muzeális Gyűjtemény és Gyártörténeti Emlékpark – Ózd
 Ózdi Művelődési Intézmények, Városi Könyvtár Árpád Vezér úti Fiókkönyvtár
 – Ózd
 Móricz Zsigmond Emlékház – Prügy
 Móricz Zsigmond Művelődési Ház – Prügy
 Putnoki Humán Szolgáltató Központ, Tóth Ede Művelődési Ház – Putnok
 Rátkai Német Nemzetiségi Tájház – Rátka
 Répáshutai Tájház – Répáshuta
 Zukor Adolp Művelődési Ház – Ricse
 Gvadányi József Művelődési Ház, Könyvtár és Teleház – Rudabánya

Bányászattörténeti Múzeum – Rudabánya
II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár Fiókkönyvtára – Sajóivánka
Sajólád Községi Ház – Sajólád
A Művelődés Háza és Könyvtára – Sárospatak
Magyar Nemzeti Múzeum Rákóczi Múzeuma – Sárospatak
Sátoraljaújhelyi Városi Könyvtár – Sátoraljaújhely
Petőfi Irodalmi Múzeum – A Magyar Nyelv Múzeuma – Sátoraljaújhely
Petőfi Irodalmi Múzeum – Kazinczy Ferenc Múzeum – Sátoraljaújhely
Sima Községi Könyvtár – Sima
Szegilong Könyvtári Információs és Községi Hely – Szegilong
Községi Könyvtár – Szentistvánbaksa
Zempléni Múzeum – Szerencs
Fekete Cseresznye Művelődési Ház – Szomolya
Települési Könyvtár – Taktakenéz
Tarcal Község Önkormányzata – Községi Könyvtár – Tarcal
Jókai Mór Művelődési Otthon és Könyvtár – Tardona
Tiszadorogma IKSZT – Tiszadorogma
Győri Elek Faluház – Tiszaladány
Tiszalúc Nagyközség Önkormányzat Könyvtára – Tiszalúc
IKSZT – Tiszatardos
Derkovits Kulturális Központ – Helytörténeti Gyűjtemény – Tiszaújváros
Hamvas Béla Városi Könyvtár Tiszaszederkényi Fiókkönyvtár – Tiszaújváros
Tokaji Múzeum – Tokaj
Kulturális és Konferencia Központ, Németi Ferenc Városi Könyvtár – Tokaj
Gőz Pál Művelődési Ház és Könyvtár – Vadna
Közösségi tér – Vágáshuta
Vámosújfalui Egységes Óvodai, Bölcsődei és Művelődési Intézmény – Vámosújfalu
Hegyikristály az Idősekért és Fiatalokért Alapítvány – IKSZT – Varbó
Varbóc Községi Ház – Varbóc
Bartók Béla Emlékház – Budapest
Kelenvölgyi Civil Nyugdíjas Klub – Budapest
Csili Művelődési Központ – Budapest
Nagytétényi Polgári Kör Egyesület – Budapest
Klauzál Gábor Budafok-Tétényi Művelődési Központ – Budapest
Kesztyűgyár Községi Ház – Budapest
Királyerdei Művelődési Ház – Budapest
Rózsavölgy Egyesület – Budapest
Petőfi Sándor Emlékkönyvtár, Könyvtári, Információs és Községi Hely
– Ásotthalom
Balástyai Általános Művelődési Központ – Balástya
Balástyai Általános Művelődési Központ és Könyvtár – Balástya
Integrált Községi Szolgáltató Tér és Községi Könyvtár – Bordány
Csanádpalotai Városi Könyvtár – Csanádpalota

Asztalos P. Kálmán Honismereti Gyűjtemény és Tájékozódási Ház – Csanádapalota
Faluház – Csanytelek
Csongrádi Információs Központ Tari László Múzeum – Csongrád
Csongrádi Információs Központ Csemegi Károly Könyvtár – Csongrád
Dr. Brusznai Árpád Művelődési Ház és Könyvtár – IKSZT – Derekegyház
Deszki Művelődési Ház és Könyvtár – Deszk
Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Felgyő
Forráskút Község Önkormányzata Jerney János Művelődési Ház – Forráskút
Sóshalmi Olvasókör – Hódmezővásárhely
Tornyai János Múzeum és Közművelődési Központ – Hódmezővásárhely
Bessenyei Ferenc Művelődési Központ – Hódmezővásárhely
Kárpátia Kincsesház Kistelek Nonprofit Kft. – Kistelek
Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Klárafalva
Könyvtár, Információs és Közösségi Hely – Kövegy
József Attila Városi Könyvtár és Múzeum – Makó
Keller Lajos Városi Könyvtár és Kulturális Központ – Mindszent
Homokháti Emlékház – Mórahalom
Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Nagyrév
Ópusztaszeri Nemzeti Történelmi Emlékpark Közhasznú Nonprofit Kft. – Ópusztaszer
Erdei Ferenc Közösségi Színtér – Pitvaros
Petőfi Sándor Művelődési Ház és Községi Könyvtár – Röszke
Dankó Pista Művelődési Ház és Könyvtár – Szatymaz
Szent-Györgyi Albert Agóra – Szeged
Móra Ferenc Múzeum – Szeged
Összefogás Háza – Klebelsberg-telepi Polgári Kör Egyesület – Szeged
Alsóvárosi Ferencs Plébánia Kultúrháza – Szeged
Somogyi Károly Városi és Megyei Könyvtár – Szeged
Somogyi Károly Városi és Megyei Könyvtár Móra Utcai Fiókkönyvtár – Szeged
Somogyi Károly Városi és Megyei Könyvtár Szőregi Fiókkönyvtár – Szeged
Szegedi Dóm Látogatóközpont – Szeged
Szeged-Belvárosi Római Katolikus Plébánia (és KatHÁZ Közhasznú Nonprofit Kft.)
– Szeged
Pick Szalámi és Szegedi Paprika Múzeum – Szeged
Szegegyvári Egyesített Közművelődési és Muzeális Intézmény – Szegvár
Szent István Városi Könyvtár – Szentistván
Kosztai József Múzeum – Szentistván
Déryné Kulturális Központ – Üllés
József Attila Közösségi Ház és Könyvtár – Zsombó
Bicskei Egységes Művelődési Központ és Könyvtár, Nagy Károly Városi Könyvtár
– Bicske
Bodajk Mozi – Bodajk
Floriana Könyvtár és Közösségi Tér – Csákvár
Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Csór

Dégi Általános Művelődési Központ – Dég
Festetics-kastély – Dég
József Attila Könyvtár – Dunaujváros
Modern Művészetért Közalapítvány – Dunaujváros
Intercisa Múzeum – Dunaujváros
Munkásművelődési Központ Közhasznú Nonprofit Kft. – Dunaujváros
Helytörténeti Kiállítóhely – Ercsi
Magyar-kút Könyvtár és Közművelődési Intézet – Etyek
Faluház – Felcsút
Gárdonyi Géza Könyvtár és Kulturális Központ – Gárdony
Hantos Kultúrház – Hantos
Iváncsai Könyvtár és Művelődési Központ – Iváncsa
Könyvtári Információs és Közösségi Hely – Jenő
Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Lajoskomárom
Lepsényi Petőfi Sándor Művelődési Ház és Könyvtár – Lepsény
Brunszvik-Beethoven Kulturális Központ – Martonvásári Óvodatörténeti Gyűjtemény – Martonvásár
Németh László Községi Könyvtár – Mezőszilas
Lamberg-kastély Kulturális Központ – Mór
Budavári Ingtatlanfejlesztő és Üzemeltető Kft. Nádasdy-kastély – Nádasdladány
Könyvtári Információs és Közösségi Hely – Nagyveleg
Katonai Emlékpark Pákozd – Nemzeti Emlékhely – Pákozd
Hét Forrás Művelődési Ház – Pázmánd
Könyvtár – Pusztaszabolcs
Művelődési Ház – Pusztaszabolcs
József Attila Művelődési Központ – Sárbogárd
Könyvtári, Információs és Közösségi tér – Sárkeszi
Sukorói Kultúrház – Sukoró
Szabadbattyáni Móricz Zsigmond Művelődési Ház és Könyvtár – Szabadbattyán
Szent István Király Múzeum – Székesfehérvár
Kőfém Oktatási és Közművelődési Központ Nonprofit Közhasznú Kft.
– Székesfehérvár
Fejér Megyei Művelődési Központ – Székesfehérvár
Vörösmarty Mihály Könyvtár – Székesfehérvár
Székesfehérvári Egyházmegyei Gyűjtemény – Székesfehérvár
Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeum Alumíniumipari Múzeuma
– Székesfehérvár
Mészöly Dezső Művelődési Központ – Tabajd
Községi és Iskolai Könyvtár – Tordas
Közösségi Ház és Könyvtár – Vereb
Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Abda
Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Bakonygyirót
Művelődési Ház és Könyvtár – Bezenye

Bezenyei Községi Könyvtár – Bezenye
Községi és Iskolai Könyvtár – Bóny
Csapod Faluház – Csapod
IKSZT – Csikvánd
Csornai Városi Művelődési Központ és Könyvtár – Csorna
Városi Művelődési Központ Csornai Muzeális Kiállítóhely – Csorna
Drávatamási Község Önkormányzata- Művelődési Ház – Drávatamási
IKSZT – Dunakiliti
Községi Könyvtár – Dunasziget
Felpéci Tájház – Felpéc
Kulturális és Szolgáltató Központ – Fertőd
Fertődi Városi Könyvtár – Fertőd
Fertőhomoki Tájház – Fertőhomok
Könyvtári Információs és Közösségi Hely – Gyarmat
Rómer Flóris Művészeti és Történeti Múzeum – Győr
Újvárosi Művelődési Ház – Győr
Dr. Kovács Pál Megyei Könyvtár és Közösségi Tér – Győr
Kultúrház – Győrasszonyfa
Integrált Közösségi Szolgáltató Tér – Győrország
Faludy György Közösségi Ház – Győrszemere
Győrújbaráti Pincekultúra KHE – Győrújbarát
Dr. Kovács Pál Megyei Könyvtár és Közösségi Tér – Hidegség
Jánossomorjai Helytörténeti Gyűjtemény – Jánossomorja
Rábaközi Muzeális Kiállítóhely – Kapuvár
Horvát Tájház – Kópháza
Integrált Közösségi és Szolgáltató Tér – Lázi
Levéli Kultúrház IKSZT – Levél
Dr. Kövér Fidél Könyvtár – Maglóca
Baross Gábor Faluház – Mecsér
Hansági Múzeum – Mosonmagyaróvár
Nagyecski Könyvtár – Nagyecsk
Községi Könyvtár – Nyúl
Községi Könyvtár – Öttvény
Pannonhalmi Főapátsági Múzeum – Pannonhalma
Kazinczy Ferenc Művelődési Ház – Pannonhalma
Könyvtári és információs és közösségi hely – Pázmándfalu
Oázis Közhasznú Nonprofit Kft. (Közösségi Ház) – Petőháza
Rábapatona IKSZT – Rábapatona
Könyvtári Információs és Közösségi Hely – Románd
Könyvtári Információs és Közösségi Hely – Sikátor
Sokorópátkai Egységes Óvoda és Bölcsőde ÁMK – Sokorópátka
Soproni Múzeum – Sopron
Széchenyi István Városi Könyvtár – Sopron

Liszt Ferenc Konferencia- és Kulturális Központ – Sopron
Központi Bányászati Múzeum – Sopron
Könyvtári Információs és Közösségi Hely – Sopronnémeti
Helytörténeti Gyűjtemény – Szany
Tájház – Tényő
Tényőért Közalapítvány – Tényő
Kisfaludy Károly Emlékkiállítás és Helytörténeti Gyűjtemény – Tét
Községi Könyvtár – Újrónafő
Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Vág
Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Zsebeháza
Kölcsey Könyvtár – Álmosd
Lengyel Menyhért Városi Könyvtár – Balmazújváros
Balassa Iván Művelődési Ház és Könyvtár – Báránd
Berettyó Kulturális Központ – Bihari Múzeum – Berettyóújfalu
Városi Művelődési Ház és Könyvtár – Biharkeresztes
Szűcs Sándor Általános Művelődési Központ – Biharnagybajom
Szabó Pál Községi Könyvtár és Népház – Bihartorda
Méliusz Juhász Péter Könyvtár István Úti Fiókkönyvtára – Debrecen
Agóra Közhasznú Nonprofit Kft. – Debrecen
Bibliai Ismeretterjesztő Társulat Egyesület – Freedom Közösségi Ház – Debrecen
Köz-Pont Ifjúsági Egyesület – Debrecen
Déri Múzeum – Debrecen
Debreceni Művelődési Központ – Debrecen
Méliusz Juhász Péter Könyvtár – Debrecen
Művelődési Ház – Ebes
Széchényi Ferenc Tájélmúzeum – Ebes
Tárkányi Béla Könyvtár és Művelődési Ház – Egyek
Községi Könyvtár – Hajdúbagos
Kisködmön IKSZT – Hajdúbagos
Szabadhajdú Közművelődési Média és Rendezvényszervező Nonprofit Korlátolt
Felelősségű Társaság – Hajdúböszörmény
Hajdúsági Múzeum – Hajdúböszörmény
Móricz Pál Városi Könyvtár és Helytörténeti Gyűjtemény – Hajdúnánás
Petőfi Sándor Városi Könyvtár – Hajdúsámson
Petőfi Sándor Városi Muzeális Intézmény – Hajdúsámson
Bocskai István Múzeum – Hajdúszoboszló
Hajdúszovát Kulturális Fejlődéséért Közhasznú Egyesület – Hajdúszovát
Községi Könyvtár és Művelődési Ház – Hencida
Bódi István Falumúzeum – Hosszúpályi
Rozsnyai István Muzeális Gyűjtemény – Létavértes
Wass Albert Közösségi Ház és Könyvtár – Mikepércs
Gondozási Központ és Községi Könyvtár – Monostorpályi
Nyírábrány Könyvtár – Nyírábrány

Móricz Zsigmond Művelődési Ház és Városi Könyvtár Nyíradonyi Városi Könyvtár,
Aradványpusztai Fiókkönyvtár – Nyíradony
Nyírmártonfalvi ÁMK – Nyírmártonfalva
Községi és Iskolai Könyvtár – Pocsaj
Karacs Ferenc Múzeum Tagintézmény – Püspökladány
Püspökladányi Tájékoztató és Közművelődési Központ, Könyvtár, Múzeum Petrite-
lepi Fiókkönyvtára – Püspökladány
Faluház és Könyvtár – Szentpéterszeg
Dr. Papp József Városi Könyvtár és Művelődési Otthon – Tiszacsege
Művelődési Ház – Adács
Adács Könyvtár, Információs és Közösségi Hely – Adács
Ady Endre Művelődési ház és könyvtár – Apc
Dr. Fél Edit Közösségi Tér – Átány
Egressy Gábor Művelődési Ház és Könyvtár – Atkár
Községi Könyvtár – Bakonybánk
Bélapátfalva Könyvtár Információs és Közösségi Hely – Bélapátfalva
Művelődési Ház és Könyvtár – Boconád
Ujváry Ferenc Művelődési Ház és Könyvtár – Boldog
Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Bükkszék
Péter József Népművészeti Alapítvány – Ecséd
Egri Kulturális és Művészeti Központ – Eger
Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár – Eger
Dobó István Vármúzeum – Eger
Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Egerszólát
Felsőtárkányi Közművelődési Intézmény – Felsőtárkány
Füzesabonyi Helytörténeti Gyűjtemény – Füzesabony
Szent Bertalan Templom Kincstára – Gyöngyös
Gyöngyösi Kulturális és Rendezvényközpont – Gyöngyös
Mátra Honvéd Kaszinó Kulturális Egyesület – Gyöngyös
Mátra Múzeum – Gyöngyös
Gyöngyöshalász Községi Önkormányzat Általános Művelődési Központ József
Attila Művelődési Ház – Gyöngyöshalász
Integrált Közösségi és Szolgáltató Tér – Gyöngyöstarján
Falumúzeum – Gyöngyöstarján
Ady Endre Könyvtár Újhatvani Fiókkönyvtára – Hatvan
Integrált Könyvtár és Muzeális Gyűjtemény – Hatvan
Karácsond ÁMK Ady Endre Művelődési Ház, Könyvtári, Információs és Közösségi
Hely – Karácsond
Kiskörei Városi Könyvtár – Kisköre
Palóc Népművészeti Kiállítás – Mátrafüred-Gyöngyös
Mezőtárkány Művelődéséért Közalapítvány – Mezőtárkány
Mezőtárkányi Művelődési Ház és Könyvtári Információs és Közösségi Hely
– Mezőtárkány

Integrált Községi Szolgáltató Tér – Nagyfüged
IKSZT – Noszvaj
Petőfibányai Kulturális és Testnevelési Közalapítvány – Petőfibánya
Poroszló Község Önkormányzatának Közművelődési és Iskolai Könyvtára – Poroszló
Sarud Község Önkormányzat Általános Művelődési Központ Művelődési Ház
– Sarud
Siroki Vár – Sirok
Zilahy Aladár Muzeális Gyűjtemény – Szilvásvárad
Szűcsi Művelődési ház és Könyvtár – Szűcsi
Könyvtári Információs és Közösségi Hely – Tarnalelesz
Tarnaméra Könyvtár Információs és Közösségi Hely – Tarnaméra
Tarnaörsi Óvoda, Közművelődési Intézmény és Községi Könyvtár – Tarnaörs
Könyvtári Információs és Közösségi Hely – Tarnaszentmária
Községi és iskolai könyvtár – Visonta
Zagyvaszántó könyvtár információs és közösségi hely – Zagyvaszántó
Könyvtár, Információs és Közösségi Hely – Berekfürdő
Vehiculum Ház – Közérdekű muzeális gyűjtemény, múzeumpedagógiai taginté-
zmény – Besenyszög
Csépa Községi Önkormányzat Művelődési Ház és Könyvtár – Csépa
PS AMK Cserkeszlő Könyvtár és Közművelődési intézmény – Cserkeszlő
Fegyverneki Művelődési Ház és Könyvtár – Fegyvernek
Jász Múzeum – Jászberény
Jászkerület Nonprofit Kft. Városi Könyvtár Jászberény Porteleki Fiókkönyvtár
– Jászberény
Jászkerület Kulturális és Művelődési Közhasznú Nkft. – Jászberény
Jászfelsőszentgyörgy Közművelődési Könyvtár és Teleház – Jászfelsőszentgyörgy
(leiratkozott)
Petőfi Sándor Művelődési Ház és Könyvtár – Jászfényszaru
Nagyközségi József Attila Művelődési Ház és Könyvtár – Jászladány
Déryné Kulturális, Turisztikai, Sport Központ és Könyvtár – Karcag
Győrffy István Nagykun Múzeum – Karcag
Városi Könyvtár – Kenderes
Kengyeli József Attila Művelődési Ház és Könyvtár – Kengyel
József Attila Művelődési Ház és Nagyközségi Könyvtár – Kunmadaras
Helytörténeti Múzeum – Kunszentmárton
Kunszentmártoni ÁMK Klubkönyvtár – Kunszentmárton
Martfűi Városi Művelődési Központ – Martfű
Túri Fazekas Múzeum – Mezőtúr
József Attila Művelődési Ház – Nagyiván
Nagykörűi Művelődési Ház – Nagykörű
Varsány Községi Ház és Könyvtár – Rákóczi falva
Művelődési Ház és Községi Könyvtár – Rákócziújfalva
Damjanich János Múzeum – Szolnok

VOKE Csomóponti Művelődési Központ – Szolnok
Verseghy Ferenc Könyvtár és Közművelődési Intézmény – Szolnok
Verseghy Ferenc Könyvtár és Közművelődési Intézmény Abonyi úti fiókkönyvtár
– Szolnok
Aba-Novák Agóra Kulturális Központ Nonprofit Kft. – Szolnok
Hatvani Dániel Közösségi Ház és Könyvtár – Tiszaderzs
Tiszazugi Földrajzi Múzeum – Tiszaföldvár
Kiss Pál Múzeum Tiszafüred – Tiszafüred
Községi Könyvtár – Tiszajenő
Tiszasülyért Egyesület – Faluház – Tiszasüly
Ady Endre Művelődési Ház és Könyvtár – Tiszaszentimre
Községi Könyvtár és Szabadidőközpont – Tiszaszőlős
Ipolyi Arnold Könyvtár, Múzeum és Kulturális Központ – Törökszentmiklós
Ácsi Bartók Béla Művelődési Ház, Könyvtár és Városi Sportcsarnok – Ács
Művelődési Ház – Ácstesztér
Közösségi Ház – Ászár
Bábolna Városi Könyvtár, Művelődési és Szabadidőközpont – Bábolna
IKSZT – Baj
IKSZT – Barót
Művelődési Ház – Bakonyszentkirály
Bokodi Művelődési Ház – Bokod
Dadi Református Egyházközség Általános Művelődési Központ – Dad
A Művelődés Háza Esztergom Nonprofit Kft. – Esztergom
Keresztény Múzeum – Esztergom
Magyar Nemzeti Múzeum Esztergomi Vármúzeuma – Esztergom
Magyar Környezetvédelmi és Vízügyi Múzeum – Esztergom
Főszékesegyházi Kincstár – Esztergom
IKSZT – Ete
Komáromi Klapka György Múzeum – Komárom
Kömlőd Községi Könyvtár – Kömlőd
Magos Művelődési Ház és Könyvtár – Nagyigmánd
KBMA Oroszlányi Bányászati Kiállítóhely – Oroszlány
Kálmánfi Béla Művelődési Ház és Könyvtár – Piliscsév
Klubkönyvtár – Szárliget
Községi Könyvtár – Tárkány
Kuny Domokos Múzeum – Tata
Magyary Zoltán Művelődési Központ – Tata
József Attila Megyei és Városi Könyvtár – Tatabánya
Agóra Nonprofit Kft. – A Vértes Agórája – Tatabánya
Nagyközségi Könyvtár – Tokod
Várgesztes Faluház – Várgesztes
Községi Könyvtár – Vértestolna
Magyar Nemzeti Múzeum Vértesszőlősi Kiállítóhelye – Vértesszőlős

Magyar Nemzeti Múzeum Palóc Múzeuma – Balassagyarmat
Közösségi tér – Bánk
Bátonyterenyei Közművelődési Városi Könyvtár és Létesítményüzemeltető
Nonprofit Kft. – Bátonyterenye
Közösségi tér – Bér
Glatz Oszkár Művelődési Központ és Könyvtár – Buják
Közösségi tér – Cserháthaláp
Könyvtár, Információs és Közösségi Hely – Cserhátszentiván
Madách Imre Emlékház, Művelődési Ház, KSZR Szolgáltatóhely – Csesztve
Közösségi tér – Csitár
Közösségi tér – Dorogháza
Drégelypalánki Közművelődési és Turisztikai Nonprofit Kft. – Drégelypalánk
Mikszáth Kálmán Klub Könyvtár – Erdőkürt
Erdőkürt Községi Művelődési Ház – Erdőkürt
Közösségi Ház és Könyvtár – Etes
Felsőtoldi Könyvtár, Információs és Közösségi Hely – Felsőtold
Közösségi tér – Héhalom
Közösségi tér – Herencsény
Művelődési Ház és Könyvtár – Hont
Hugyag Község Önkormányzata Közösségi Művelődési Ház – Közművelődési Közös-
ségi Színtér – Hugyag
Támasz a Természetnek, Támasz az Embernek Alapítvány – Ipolytarnóc
Afrikai-Magyar Vadászmuzeum – Kisbágyon
József Attila Művelődési Ház és Könyvtár – Mihálygerge
Könyvtári Információs és Közösségi Hely – Nőtincs
Művelődési Ház és Könyvtár – Órhalom
Könyvtári Információs és Közösségi Hely – Ságújfalu
Dornay Béla Múzeum – Salgótarján
Balassi Bálint Megyei Könyvtár – Salgótarján
Balassi Bálint Megyei Könyvtár Zagyvarónai Fiókkönyvtára – Salgótarján
Salgótarjáni Közművelődési Nonprofit Kft.- Salgótarján
Cogito ÁMK Petőfi Sándor Művelődési Ház és Könyvtár – Somoskőújfalu
Szolgáltató-Lak – Sóshartyán
Kubinyi Ferenc Múzeum – Szécsény
Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Szilaspogony
Szabó Magda Közösségi Tér – Könyvtár / Bp. XXI. Csepel Önkormányzata Nagy
Imre ÁMK Közművelődés-Könyvtár – Budapest
Acsa Integrált Közösségi Szolgáltató Tér – Acsa
Aszód Városi Kulturális Központ – Aszód
Bénye Integrált Közösségi Szolgáltató Tér – Bénye
BAZ Megyei Könyvtár Szolgáltató Helye – Boldogkőváralja
Budakeszi Helytörténeti Gyűjtemény és Tájház – Budakeszi
Bleyer Jakab Helytörténeti Gyűjtemény Heimatmuseum – Budaörs

Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár – Budapest
Angyalföldi Láng Művelődési Központ Közművelődési Egyesület – Budapest
Magyar Nemzeti Múzeum – Budapest
Magyar Szín-Játékos Szövetség – Budapest
Marczibányi Téri Művelődési Központ, II. kerületi Kulturális Közhasznú Nonprofit Kft. – Budapest
Fradi Múzeum – Budapest
Deák 17 Gyermekek és Ifjúsági Művészeti Galéria – Budapest
Rátkai Márton Klub – Budapest
Radnóti Miklós Művelődési Ház – Budapest
Szépművészeti Múzeum – Budapest
Szépművészeti Múzeum – Központi egység – Budapest
Magyar Nemzeti Galéria – Budapest
Albertfalvi Hely- és Iskolatörténeti Gyűjtemény – Budapest
Tomory Lajos Múzeum – Budapest
Duna Palota Kulturális Közhasznú Nonprofit Kft. – Budapest
Újpesti Kulturális Központ Nonprofit Kft. – Budapest
Törekvés Művelődési Központ – Budapest
Csepeli Munkásotthon Kulturális Központ – Csepeli Munkásotthon Alapítvány – Budapest
Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum – Budapest
Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Boráros téri fiókkönyvtár – Budapest
Petőfi Sándor Művelődési Ház – Budapest
Csokonai Kulturális és Sportközpont – Budapest
Ferencvárosi Helytörténeti Gyűjtemény – Budapest
Honvédelmi Minisztérium Hadtörténeti Intézet és Múzeum – Budapest Hadtörténeti Múzeum
MOM Kulturális Központ Nonprofit Kft. – Budapest
Bélyegmúzeum – Budapest
Terror Háza – Budapest
Kőrösi Csoma Sándor Kőbányai Művelődési Nonprofit Kft. – Budapest
Kőbányai Helytörténeti Kiállítás – Budapest
Kispesti Helytörténeti Gyűjtemény – Budapest
Csepel Galéria – Budapest
Magyarországi Lengyelég Múzeuma és Levéltára – Budapest
MTA Pszichiátriai Művészeti Gyűjtemény – Budapest
VOKE Vasutasok Széchenyi István Művelődési Ház – Budapest
Petőfi Irodalmi Múzeum – Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet – Budapest
MOM Kulturális Központ – Hegyvidéki Helytörténeti Gyűjtemény – Budapest
Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum – Budapest
Magyar Tudományos Akadémia – Bölcsészettudományi Kutatóközpont – Zenetudományi Intézet – Zenetörténeti Múzeum – Budapest
Petőfi Irodalmi Múzeum – Budapest

Eötvös 10 Közösségi és Kulturális Színtér – Budapest
Őrmezei Közösségi Ház – Budapest
Budapesti Művelődési Központ – Budapest
Postamúzeum Központi Egység – Budapest
Magyar Mesemúzeum – Budapest
Óbudai Múzeum – Budapest
Budapesti Történeti Múzeum – Budapest
B32 Galéria és Kultúrtér – Budapest
Rendőrmúzeum – Budapest
Magyar Természettudományi Múzeum – Budapest
Néprajzi Múzeum – Budapest
Pénzügyőr- és Adózástörténeti Múzeum – Budapest
Fedinecz Atanáz Magyarországi Ruszinok Közérdekű Muzeális Gyűjteménye és
Kiállítóhelye – Budapest
Széll Kulturális Egyesület – Budapest
Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeum – Budapest
Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeum Ganz Ábrahám Öntödei Gyűjteménye
– Budapest
Söripari Emléktár – Dreher Sörmúzeum – Dreher Sörgyárak Zrt. – Budapest
Kelenvölgyi Közösségi Ház – Budapest
Ferencvárosi Művelődési Központ és Intézményei – Budapest
Esernyős Óbudai Turisztikai és Információs Pont Nonprofit Kft. – Budapest
Csodák Palotája Kulturális Nonprofit Kft. – Budapest
Fészek Művészklub – Budapest
Postamúzeum Telefónia Kiállítóhely – Budapest
Katasztrófavédelem Központi Múzeuma – Budapest
Albertfalvi Közösségi Ház – Budapest
Budapesti Történeti Múzeum Aquincumi Múzeum – Budapest
Hopp Ferenc Ázsiai Művészeti Múzeum – Budapest
TEMI Fővárosi Művelődési Háza – Budapest
Kresz Géza Mentőműzeum – Budapest
Gazdagréti Közösségi Ház – Budapest
Postamúzeum kiállítóhely – Budapest
Molnár C. Pál Múterem Múzeum – Budapest
Óbudai Művelődési Központ Nkft. – Budapest
Országos Széchényi Könyvtár – Budapest
Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum – Budapest
Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Móricz Zsigmond Könyvtár – Budapest
Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Ugozca utcai könyvtár – Budapest
Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Dagály utcai könyvtár – Budapest
Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Pestszentimrei könyvtár – Budapest
Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, Rákoskeresztúr – Budapest
Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Eötvös Könyvtár – Budapest

Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Sashalmi könyvtár – Budapest
Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Andrásy úti könyvtár – Budapest
Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Király u. könyvtár – Budapest
Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Deák Ferenc Könyvtár – Budapest
Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Kőbányai könyvtár – Budapest
Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Sétálóutcai könyvtár – Budapest
Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Nagytétényi könyvtár – Budapest
Bessenyei György Művelődési Ház és Könyvtár, IKSZT – Bugyi
Kossuth Múzeum – Cegléd
Községi Könyvtár és Közösségi Ház – Csévharaszt
Baross Péter Közösségi Ház és Könyvtár – Csobánka
Kossuth Művelődési Központ és Halász Boldizsár Városi Könyvtár – Dabas
Dányi Kossuth Lajos Művelődési Ház és Könyvtár – Dány
Huszárik Zoltán Művelődési Ház – Domony
Kluch Rózsa Nagyközségi Könyvtár – Dömsöd
Művelődési Ház – Dunabogdány
Dunakeszi VOKE (Vasutasok Orsz. Kult. Egyesülete) József Attila Művelődési
Központ – Dunakeszi
DHOSzK Kölcsey Ferenc Városi Könyvtár 1.sz. Fiókkönyvtár – Dunakeszi
Dunavarsány Város Önkormányzat Petőfi Művelődési Ház és Könyvtár
– Dunavarsány
Magyar Földrajzi Múzeum – Érd
Csuka Zoltán Városi Könyvtár – Érd
Kodály Zoltán Művelődési Ház – Galgahévíz
Művelődési Ház – Galgamácsa
Civilház-Integrált Közösségi és Szolgáltató Tér – Gomba
Gödöllő Városi Könyvtár és Információs Központ – Gödöllő
Mezőgazdasági Eszköz- és Gépejlődéstörténeti Szakmúzeum – Gödöllő
Gödöllői Királyi Kastély Közhasznú Nonprofit Kft./Gödöllői Királyi Kastély
Múzeuma – Gödöllő
Gödöllői Városi Múzeum – Gödöllő
Ráday Gedeon Művelődési Ház – Iklad
Isaszegi Múzeumi Kiállítóhely – Isaszeg
Jókai Mór Városi Könyvtár – Isaszeg
Petőfi Művelődési Ház és Könyvtár – Jászkarajenő
Szabó Magda Városi és Iskolai Könyvtár – Kerepes
Kistarcsai Városi Művelődési, Sportközpont és Könyvtár Nonprofit Kft. – Kistarcsa
Kóka Helytörténeti Kiállítóhely – Kóka
Pest megyei Könyvtári Szolgáltató Hely – Kőröstetétlen
Faluház és Ravasz László Könyvtár – Leányfalu
Művelődési ház és könyvtár – Letkés
Községi Könyvtár – Lórév
Szeberényi Lajos Városi Könyvtár – Maglód

Majosházi Könyvtár – Majosháza
Művelődési Ház és Könyvtár – Mikebuda
Juhász Jácint Művelődési Ház – Könyvtár – Mogyoród
Vigadó Kulturális és Civil Központ Nonprofit Kft. – Monor
Dr. Borzsák István Városi Könyvtár és Helytörténeti Kiállítás – Monor
Nagykátai Városi Könyvtár és Művelődési Központ – Nagykátai
Öregiskola Közösségi Ház és Könyvtár – Nagykovácsi
Nagytarcsai Múzeumi Kiállítóhely – Nagytarcsa
Lakos Lajos Múzeum és Kiállítóhely – Penc
Péteri Községi Könyvtár – Péteri
Reichel József Művelődési Ház és Könyvtár – Pilisborosjenő
Művelődési Információs Központ és Könyvtár – Piliscsaba
Művészetek Háza Kulturális Központ és Városi Könyvtár – Pilisvörösvár
Községi Könyvtár – Pilisszántó
Pilisszántói Helytörténeti Gyűjtemény – Pilisszántó
Karinthy Ferenc Könyvtár – Pócsmegyer
Árpád Múzeum – Ráckeve
Apáczai Csere János Művelődési Ház és Könyvtár – Solymár
Szadai Tájház – Szada
„Matrica” Múzeum és Régészeti Park – Százhalombatta
Pest Megyei Könyvtár Püspökmajori Lakótelepi Könyvtár – Szentendre
Pest Megyei Könyvtár – Szentendre
Ferenczy Múzeumi Centrum – Szentendre
Szabadtéri Néprajzi Múzeum – Szentendre
Faluház és Könyvtár – Szentmártonkátai
Szabó Magda Nagyközségi Könyvtár és Teleház – Szentmártonkátai
Szigetmonostor Faluház – Szigetmonostor
Börzsöny Közérdekű Muzeális Gyűjtemény – Szob
Községi Könyvtár és Művelődési Ház – Tápiószecső
Kós Károly Művelődési Központ és Könyvtár – Tápiószecső
Magyar Mezőgazdasági Múzeum és Könyvtár Blaskovich Múzeum – Tápiószele
Városi Könyvtár – Tápiószele
Simonfi Kálmán Művelődési Ház – Tápiószele
Tárnoki Köz-Ért Kft. – Tárnok
Tatárszentgyörgyi ÁMK Művelődési Ház és Községi Könyvtár – Tatárszentgyörgy
Kőrösi Csoma Sándor Általános Iskola és Községi Könyvtár – Tóalmás
Bartók Béla Művelődési Ház és Könyvtár – Tura
Tragon Ignác Múzeum – Vác
Madách Imre Művelődési Központ – Vác
Arany János Művelődési Ház és Könyvtár – Vácszentlászló
Gorka Kerámia Kiállítás – Verőce
Zsámbéki Közművelődési Intézmény és Könyvtár – Zsámbék
Saári Községi Ház és Könyvtár – Abasár

Közösségi tér – Ádánd
Andocsi Kegytárgy Gyűjtemény – Andocs
Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Bakháza
Balatonberény Község Önkormányzata Művelődési Ház és Könyvtár – Balatonberény
Közösségi tér – Balatonendréd
Közösségi tér – Balatonőszöd
Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Balatonőszöd
Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Balatonszárszó
Balatonszárszói József Attila Művelődési Ház – Balatonszárszó
József Attila Emlékház – Balatonszárszó
Balatonszemesi Latinovits Zoltán Művelődési Ház, Könyvtár és Múzeum
– Balatonszemes
Bedegkéri Sportcsarnok – Bedegkér
Községi Önkormányzati Könyvtár – Bélavár
Közösségi Tér – Bolhás
Községi Könyvtár és Művelődési Ház – Böhönye
Csákányi Önkormányzat Közösségi Ház – Csákány
Többfunkciós Szolgáltató Épület – Csombárd
Közösségi tér – Csököly
Csokonai Közösségi Ház – Csurgói Sportcsarnok Üzemeltető Kft. – Csurgó
Művelődési Ház – Darány
Közösségi tér – Fiad
Könyvtári Információs és Közösségi Hely – Fonó
Fonyódi Természetvédelmi és Helytörténeti Gyűjtemény – Fonyód
Közművelődési és Iskolai Könyvtár – Gamás
Közösségi tér – Gige
Művelődési Ház – Gyugy
Művelődési Ház és Községi Könyvtár – Háromfa
Hollád Községi IKSZT – Hollád
Közösségi tér – Kapoly
Kaposmérő Faluház – Kaposmérő
Takáts Gyula Megyei és Városi Könyvtár – Kaposvár
Rippl-Rónai Megyei Hatókörű Városi Múzeum – Kaposvár
Együd Árpád Kulturális Központ – Kaposvár
Kiskorpád Község Könyvtár – Kiskorpád
Horvát Nemzetiségi Tájékház – Lakócsa
Közösségi tér – Lulla
Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Magyaratád
Berzsenyi Dániel Városi Könyvtár Gyóta – Városrészi Fiókkönyvtár – Marcali
Berzsenyi Dániel Városi Könyvtár – Marcali
Marcali Múzeum – Marcali
Művelődési Ház (Faluház) – Mesztegnyő
Mezőcsokonyai Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Mezőcsokonya

Sárközy István Helytörténeti Múzeum – Nagybajom
 Könyvtári és Információs Szolgáltatóhely – Porrogszentpál
 Pusztakovácsi Községi Könyvtár – Pusztakovácsi
 Könyvtári és Közösségi Hely – Ráksi
 Árpád-házi Szent Margit Múzeumi Kiállítóhely és Községi Könyvtár – Segesd
 Balatoni Regionális Történeti Kutatóintézet, Könyvtár és Kálmán Imre Emlékház
 – Siófok
 EU Ház Nonprofit Kft. – Somogyszentpál
 Somogyvámos IKSZT – Somogyvámos
 Községi Könyvtár – Somogyzsitfa
 Szennai Skanzen – Szenna
 Arany János Nevelési és Művelődési Intézmény – Szentágotfalva
 Surján IKSZT – Surján
 Újvárfalva Község Önkormányzata – Könyvtár – Újvárfalva
 Művelődési Ház és Könyvtár – Vése
 Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Vízvár
 Vörs Ifjúsági Klub és Könyvtár – Vörs
 Zamárdi Tourinform Iroda Közösségi Ház és Városi Könyvtár – Zamárdi
 IKSZT Közösségi Ház – Zselickisfalud
 Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Zselickislak
 Ajaki Rozmaring Óvoda és Bölcsőde és Könyvtár – Ajak
 Községi és Iskolai Könyvtár – Anarcs
 Balsai Népfőiskolai és Turizmusfejlesztési Közhasznú Egyesület – Balsai
 Művelődési Ház és Könyvtár – Barabás
 Könyvtári Információs és Közösségi ház – Beregdaróc
 Művelődési Ház – Csegöld
 Petőfi Sándor Könyvtári Közművelődési és Intézményfenntartó Központ – Helytörténeti Gyűjtemény – Csenger
 Községi és Iskolai Könyvtár – Döge
 Ifjúsági Ház – Döge
 Községi Könyvtár – Encsencs
 Wass Albert Közösségi és Teleház – Érpatak
 ÁMK – Fábiánháza
 Szivárvány Közalapítvány – Fehérgyarmat
 Gávavencsellői Integrált Közösségi Szolgáltató Tér és Községi Könyvtár
 – Gávavencsellő
 Művelődési Ház – Géberjén
 Közművelődési és Iskolai Könyvtár – Geszteréd
 Gajdos János Művelődési Ház / IKSZT – Gulács
 Gulács Községi Könyvtár – Gulács
 Ibrányi Helytörténeti Gyűjtemény és Képtár – Ibrány
 Művelődési Ház – Kisar
 Váci Mihály Művelődési Ház és Könyvtár – Levelek

Beregi Ifjúságért Közművelődési és Szabadidő Egyesület
Művészetbarát Egyesület – Márokpapi
Mátészalkai Kulturális Nonprofit Kft. – Mátészalka
Szatmári Múzeum – Mátészalka
Méhteleki Művelődési ház, Könyvtár, Tájház – Méhtelek
Községi és Iskolai Könyvtár – Milota
Felső-Tiszavidéki Vízügyi-Technikatörténeti Kiállítóhely – Nagyecsed
Anóka Eszter Városi Könyvtár – Nagyhalász
Ratkó József Városi Könyvtár – Nagykálló
Nyírbátori Kulturális Központ – Nyírbátor
Magyar Nemzeti Múzeum Bátori István Múzeuma – Nyírbátor
Nyírcsászári Önkormányzat Művelődési Ház – Nyírcsászári
Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár – Nyíregyháza
Mustárház Ifjúsági Információs és Tanácsadó Iroda – Nyíregyháza
Jósa András Múzeum – Nyíregyháza
Váci Mihály Kulturális Központ – Nyíregyháza
Nyírkátai Bajza József Óvoda, Könyvtár és Művelődési Ház – Nyírkáta
Közösségi tér – Nyírlövő
Nyírvasvári Faluház Integrált Közösségi Tér – Nyírvasvári
Általános Művelődési Központ és Könyvtár – Ófehértó
Horpácsik János Művelődési Ház és Könyvtár – Ópályi
Ópályiak Baráti Köre Egyesület – Ópályi
Intergrált Közösségi és Szolgáltató Tér – Pap
Rakamazi Városi Művelődési Központ és Könyvtár – Rakamaz
Sényői Kölcsey Ferenc ÁMK Könyvtára – Sényő
Faluház – Szabolcsveresmart
Móricz Zsigmond Községi Könyvtár – Szakoly
Tákos Könyvtár és Információs Szolgáltató Hely – Tákos
II. Rákóczi Ferenc Művelődési Ház Könyvtár – Tarpa
Községi Iskolai Könyvtár – Tiszabecs
Tiszakanyár Könyvtári és Információs Közösségi Ház – Tiszakanyár
Városi Könyvtár és Művelődési Ház – Tiszalök
Vasvári Pál Múzeum – Tiszavasvári
Könyvtár – Tivadar
Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Túrricse
Zajti Ferenc Helytörténeti Gyűjtemény, Művelődési Központ és Könyvtár – Újfehértó
Magyar Nemzeti Múzeum Vay Ádám Muzeális Gyűjteménye – Vaja
Könyvtár és Információs Szolgáltató Hely – Vámosatya
Beregi Múzeum – Vásárosnamény
Záhonyi Hőtáv és Kulturális Nonprofit Kft. – Záhony
Faluház – Zsarolyán
IKSZT – Attala
Ady Endre Művelődési Ház – IKSZT – Bata

Bátaszékért Marketing Nonprofit Kft. – Bátaszék
Bogyiszló Község Önkormányzata – IKSZT – Bogyiszló
Völgységi Múzeum – Bonyhád
Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Csibrák
Közösségi tér – Csibrák
Dombóvári Helytörténeti Gyűjtemény – Dombóvár
IKSZT – Döbrököz
Dunaföldvári Művelődési Központ és Könyvtár – Dunaföldvár
Közösségi tér – Fácánkert
Művelődési Ház – Fürged
Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Grábóc
Gyönki Művelődési Ház és Könyvtár – Német Nemzetiségi Tájház – Gyönk
Közösségi tér – Gyulaj
Hőgyészi Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Hőgyész
Művelődési Ház – Hőgyészi Művelődésszervező Nonprofit Kft. – Hőgyész
Könyvtári Információs és Közösségi Hely – Kalaznó
Integrált Közösségi Szolgáltató Tér – Kisvejke
Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Lápafő
Mórágai Helytörténeti Gyűjtemény – Mórág
Nagydorogi Községi Könyvtár – Nagydorog
Pipo Várkastély – Ozora
Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Ócsény
Paksi Közművelődési Nonprofit Kft. Dunakömlődi Fiókkönyvtára – Paks
Paksi Városi Múzeum – Paks
Paksi Városi Képtár – Paks
Paksi Atomerőmű Látogatóközpont – Paks
IKSZT – Pári
IKSZT – Pusztahencse
TEMI Fried Művelődési Ház Közhasznú Alapítvány – Simontornya
Simontornyai Vár – Simontornya
Wosinsky Mór Megyei Múzeum – Szekszárd
Illyés Gyula Megyei Könyvtár – Szekszárd
Tamási Művelődési Központ és Könyvtár – Tamási
Tolnai Kulturális Központ és Könyvtár – Tolna
Közösségi tér – Várdomb
Tájház – Varsád
Zombai Romákért Egyesület – Zomba
Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Zomba (leiratkozott)
Közösségi tér – Acsád
Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Apátistvánfalva
Művelődési Ház és Könyvtár – Bajánsenye
Közösségi tér – Bérbaltavár
Községi Könyvtár – Bozsok

Cáki Pincesor Szabadtéri Néprajzi Gyűjtemény – Cák
 Kemenesaljai Művelődési Központ és Könyvtár Fiókkönyvtára – Izsákfa
 Kemenesaljai Művelődési Központ és Könyvtár Kresznerics Ferenc Könyvtára
 – Celldömölk
 Faluház – Közösségi színtér – Chernelházadamonya
 Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Chernelházadamonya
 Csaba József ÁMK Művelődési Intézménye – Csákánydoroszló
 Települési Önkormányzat – Csehimindszent
 Közösségi tér – Csemepeszkopács
 Helytörténeti gyűjtemény – Pungor Zoltán Múzeum – Csemepeszkopács
 Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Csönge
 Weöres Sándor és Károlyi Amy Irodalmi Emlékház és Helytörténeti Gyűjtemény
 – Csönge
 Közösségi tér – Daraboshegy
 Közösségi tér – Egyházashetye
 Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Felsőjánosfa
 Községi Könyvtár – Felsőmarác
 Művelődési Ház és Községi-Iskolai Könyvtár – Gencsapáti
 Gérce Község Önkormányzata Művelődési Ház – Gérce
 Gersekaráti Művelődési Ház – Gersekarát
 Közösségi tér – Gyöngyösfalu
 Győrvári Faluház – Győrvár
 Közösségi tér – Hegyháthodász
 Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Hegyhátsál
 Kultúrház – Horvátlövő
 Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Hosszúpereszteg
 Ikervári Batthyány Lajos Művelődési Ház és Könyvtár – Ikervár
 Könyvtár – Jákfa
 Batthyány Lajos Általános Művelődési Központ – Jánosháza
 Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Karakó
 Közösségi tér – Keléd
 Könyvtári, Információs és Közösségi Hely- Kisunyor
 Dr. Batthyány-Strattmann László Múzeum – Körmen
 Kőszegi Városi Múzeum – Kőszeg
 Művelődési Ház – Nádasd
 Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Nemeskocs
 Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Nemesládony
 Nyőgér Község Önkormányzata – Művelődési Ház és Klubkönyvtár – Nyőgér
 Művelődési Ház és Városi Könyvtár – Óriszentpéter
 Őri Alapítvány (Teleház) – Óriszentpéter
 Könyvtár, Információs és Közösségi Hely – Perenye
 Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Rábagyarmat
 Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Rádóckölked

Művelődési Ház – Rum
Nádasdy Ferenc Múzeum – Sárvár
Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Sorkifalud (leiratkozott)
Őrségi Népi Műemlékegyüttes – Szalafő
Pannon Kapu Kulturális Egyesület – Szentgotthárd
Móra Ferenc Városi Könyvtár és Múzeum Jakabházi Fiókkönyvtára – Szentgotthárd
Móra Ferenc Városi Könyvtár és Múzeum Pável Ágoston Helytörténeti és Szlovén
Nemzetiségi Gyűjtemény – Szentgotthárd
AGORA Szombathelyi Kulturális Központ – Szombathely
Herényiek Háza – Szombathely
Berzsenyi Dániel Megyei és Városi Könyvtár – Szombathely
Berzsenyi Dániel Megyei és Városi Könyvtár Jáki úti fiókkönyvtára – Szombathely
Savaria Megyei Hatókörű Városi Múzeum – Szombathely
Vasi Skanzen – Szombathely
Smidt Múzeum – Szombathely
Járdányi Paulovics István Romkert – Szombathely
Szombathelyi Képtár – Szombathely
Iseum Savariense Régészeti Műhely és Tárház – Szombathely
Jókai Mór Művelődési Ház, Községi-Iskolai Könyvtár és Teleház – Táplánszentkereszt
Községi Könyvtár – Telekes
Községi Könyvtár – Tormásliget (leiratkozott)
Németh Antal Helytörténeti Gyűjtemény – Vasvár
Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Vát
Nagy László Városi Könyvtár és Szabadidő Központ – Ajka
Nagy László Városi Könyvtár és Szabadidő Központ Padragi Fiókkönyvtára – Ajka
Közösségi tér – Bakonybél
Művelődési Ház – Bakonyháza
Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Bakonyszentiván
Községi Könyvtár – Bakonytamási
Közösségi tér – Balatonakali
Balatoncsicsó Község Önkormányzati Könyvtár – Balatoncsicsó
Balatonfőkajár Községi Könyvtár – Balatonfőkajár
Lipták Gábor Városi Könyvtár – Balatonfüred
Balatonfüredi Városi Helytörténeti Gyűjtemény – Balatonfüred
Balatonfüred Kulturális Nonprofit Kft. – Balatonfüred
Jókai Mór Emlékház – Balatonfüred
Bertha Bulcsu Közösség Ház – Balatonszepezd
Steierlein Katalin Közösségi Ház – Bánd
Községi Könyvtár – Béb
Közösségi tér – Béb
Borzavár Községi Könyvtár – Borzavár
Közösségi tér – Csehbánya
Csopak Galéria és Kultúrház – Csopak

Faluház – Dabronc
Községi Könyvtár – Dáka
Kultúrház – Doba
Bencze László Művelődési Ház – Dudar
Községi Könyvtár – Egeralja
Integrált Községi Szolgáltató Tér – Eplény
Herendi Porcelánművészeti Múzeum Alapítvány – Herend
Herendi Művelődési Ház – Herend
Községi Könyvtár – Hosztót
Könyvtári, Információs és Községi Hely (Községi Könyvtár) – Kapolca
Községi Könyvtár – Kékkút
Községi Könyvtár – Kemeneshőgyész
Kultúr-Tárház – Lesenceistvánd
Bartók Béla Községi Könyvtár – Lovászpata
Községi Könyvtár – Magyarpolány
Községi Könyvtár és Községi Hely – Marcaltó
Magyar Nemzeti Múzeum Villa Romana Baláca – Nemesvámos
Községi Könyvtár – Öcs
Gróf Esterházy Károly Múzeum – Pápa
Községi Könyvtár – Pápadereske
Könyvtári, Információs és Községi Hely – Pápateszér
Községi Könyvtár – Pécsely
Révfülöp Nagyközség Könyvtár – Révfülöp
Sóly Művelődési Ház – Sóly
Somlóvecse Község Önkormányzata Községi Könyvtára – Somlóvecse
Tagyon Könyvtár – Tagyon
Wass Albert Könyvtár és Múzeum – Tapolca
VOKE Batsányi János Művelődési és Oktató Központ – Tapolca
Németh László Művelődési Ház – Tihany
Bencés Apátsági Múzeum – Tihany
Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeum (MMKM) Vegyészeti Múzeuma – Várpalota
Thury-Vár Nonprofit Kft. – Várpalota
Trianon Múzeum – Várpalota
Laczkó Dezső Múzeum – Veszprém
Eötvös Károly Megyei Könyvtár – Veszprém
EKMK Cholnoky Lakótelepi Fiókkönyvtár – Veszprém
Agóra Veszprém Városi Művelődési Központ – Veszprém
Zalagyömörő Községi Könyvtár – Zalagyömörő
Reguly Antal Múzeum és Népművészeti Alkotóház – Zirc
Békefi Antal Városi Könyvtár, Művelődési Ház és Stúdió KB – Zirc
Magyar Természettudományi Múzeum Bakonyi Természettudományi Múzeuma
– Zirc
Alibánfa Község Önkormányzata Könyvtára – Alibánfa

Babosdöbréte Könyvtári Információs és Közösségi Hely – Babosdöbréte
IKSZT Faluház – Bak
Göcsej Kapuja Bak Óvoda és ÁMK – Bak
Közösségi tér – Barlahida
Batyk Község Könyvtár – Batyk
Bázakerettye és Térsége Bányász Művelődési Egyesület – Bázakerettye
Faluház – Becsvölgye
Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Bocfölde
Bocfölde Község Önkormányzata, Kultúrház – Bocfölde
Közösségi tér – Borsfa
Integrált Közösségi és Szolgáltató Tér – Búcsúszentlászló
IKSZT – Csatár
Kultúrház – Cserszegtomaj
Könyvtári Információs és Közösségi Hely – Cserszegtomaj
Csöde Község Önkormányzata közművelődési közösségi színtér – Csöde
Közösségi tér – Dobri
Integrált Közösségi Szolgáltató Tér – Egeraracsa
Könyvtári Információs Közösségi Hely – Esztergályhorváti
Közművelődési közösségi színtér – Fityeház
Könyvtári Szolgáltató Hely – Garabonc
Klubkönyvtár – Gelsesziget
József Attila Klubkönyvtár – Gyenesdiás
Gyűrűs Község Könyvtár – Gyűrűs
Gróf I. Festetics György Művelődési Központ, Városi Könyvtár és Muzeális Intézmény – Hévíz
Hosszúvölgy Község Könyvtára – Hosszúvölgy
Integrált Közösségi és Szolgáltató Tér – Iklódbördöce
Klubkönyvtár – Kacorlak
Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Kallósd
Könyvtári, Információs és Közösségi hely – Kányavár
Művelődési Ház – Karmacs
Könyvtár és Közösségi Hely – Kávás
Balatoni Múzeum – Keszthely
Goldmark Károly Művelődési Központ – Keszthely
Fejér György Városi Könyvtár – Keszthely
Kisbucsa Község Önkormányzata közösségi színtere és könyvtára – Kisbucsa
Könyvtári Információs és Közösségi Hely – Kozmadombja
Fáklya Művelődési Ház és Könyvtár – Letenye
Községi Könyvtár – Lovászi
Lovászi Olajbányász Művelődési Ház – Lovászi
Murakeresztúr Könyvtári Információs és Közösségi Hely – Murakeresztúr
Művelődési ház – Murakeresztúr
Községi és Iskolai Könyvtár – Muraszemenye

Kanizsai Kulturális Központ – Nagykanizsa
Halis István Városi Könyvtár Kiskanizsai Fiókkönyvtára – Nagykanizsa
Thúry György Múzeum – Nagykanizsa
VOKE Kodály Zoltán Művelődési Ház – Nagykanizsa
Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Nagypáli
Plánder Ferenc Helytörténeti Gyűjtemény – Nova
Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Pálfiszeg
Kisteleplési Könyvtár – Pat
Gaál Károly Községi Könyvtár – Pethőhenye
Sármelléki Óvoda ÁMK – Sármellék
Integrált Közösségi és Szolgáltató Tér – Semjénháza
Festetics Mária IKSZT – Söjtör
Községi Könyvtár és Művelődési Ház – Szentliszló
Göcseji Múzeum – Zalaegerszeg
Deák Ferenc Megyei és Városi Könyvtár Zalabesenyoí Fiókkönyvtára – Zalaegerszeg
Deák Ferenc Megyei és Városi Könyvtár – Zalaegerszeg
Zalai Építők Móricz Zsigmond Művelődési Egyesülete – Zalaegerszeg
Magyar Olaj- és Gázipari Múzeum – Zalaegerszeg
Salla Művelődési Központ és Könyvtár – Zalalövő
Zalai Borút Egyesület – Zalaszentgrót
IKSZT – Zalaszentiván
Integrált Közösségi és Szolgáltató Tér – Zalatárnok
Radnóti Miklós Művelődési Ház és Könyvtár – Zalavár
Könyvtári, Információs és Közösségi Hely – Zebecke

6.2. Kérdőív

Kulturális közösségszervezés gyakorlata (hatásmérés, hatásvizsgálat) kontroll-csoport-vizsgálattal elnevezésű kutatás során a kutatásban résztvevő alanyoknak elküldött online kérdőív:

A kutatást az NMI Művelődési Intézet Nkft. megbízásából a Psyma Hungary Kft. bonyolítja le. Amennyiben a kitöltés során valamilyen kérdés vagy technikai észrevétel merülne fel, a következő elérhetőségeken tud segítséget kérni (e-mail: hungary@psyma.com, tel: 30-2302706). A kutatás során gyűjtött információk az adatvédelmi törvénynek megfelelően lesznek kezelve, személyes adatai harmadik fél részére nem lesznek kiadva. Az NMI Művelődési Intézet Nkft. Adatkezelési tájékoztatóját az alábbi linken tudja részletesebben elolvasni: Adatkezelési tájékoztató. Miután elolvasta a tájékoztatót, kérem, jelölje az alábbiakat:

		1
1	Az adatkezelési tájékoztatóban foglaltakat megismertem és elfogadom.	
2	Hozzájárulok személyes adataim kezeléséhez	

Jelen kutatás a 2017 nyarán elvégzett Kulturális intézményrendszer reprezentatív felmérésére épül. Ön részt vett abban a kérdőíves kutatásban?

		1
1	igen, ugyanennek az intézménynek a képviselőjében	
2	igen, egy másik intézménynek a képviselőjében	
3	nem	
9	nincs válasz	

I.1. Mi az Ön jelenlegi beosztása?

		1
1	az intézmény vezetője	
2	más vezető beosztású munkatárs	
3	nem vezető beosztású munkatárs	
9	nincs válasz	

I.2. Mióta dolgozik az intézményben?

		1
1	kevesebb mint 5 éve	
2	több mint 5 éve, de kevesebb mint 10 éve	
3	több mint 10 éve	
9	nincs válasz	

I.3. Az Ön neme:

		1
1	férfi	
2	nő	

I.4. Kérem, adja meg születési évét!

		1
1	Válasz:	
9999	nincs válasz	

I.5. Kérem, nevezze meg legmagasabb iskolai végzettségét!

		1	2
1	általános iskola		
2	szakiskola, szakmunkásképző		
3	szakközépiskola		
4	gimnázium		
5	felsőfokú szakképzés, FSZK/FOSZK		
6	főiskola, BA/BSc		
7	egyetem, MA/MSc		
8	PhD doktori fokozat		
9	egyéb, éspedig:		
99	nincs válasz		

II.1. Kérem, jelölje a település nevét, ahol az intézmény működik. Elég, ha csak elkezdje begépelni a település nevét.

		1
1	Település	

III.1. Az intézmény hivatalos megnevezése, kérem, a pontos elnevezést írja be!

		1
1	Válasz:	

III.2. Az intézményt fenntartó szervezet típusa:

EGY VÁLASZ LEHETSÉGES

		1	2
1	központi költségvetési szerv		
2	megyei vagy fővárosi önkormányzat		
3	települési, kerületi önkormányzat		
4	kisebbségi önkormányzat		
5	gazdasági társaság, vállalkozás		
6	egyház		
7	civil szervezet (egyesület, alapítvány)		
8	egyéb, éspedig (pl. szakszervezet):		
9	nincs válasz		

III.3. Az intézmény működési formája:

EGY VÁLASZ LEHETSÉGES

		1
1	költségvetési szerv (pl. országos múzeum, művelődési ház, nyilvános könyvtár)	
2	nonprofit gazdasági társaság (pl. művelődési ház)	
3	egyházi jogi személy	
4	civil szervezet (egyesület, alapítvány)	
5	a fenntartótól nem önálló, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet (pl. közművelődési közösségi szintér, KSZR)	
9	nincs válasz	

III.4. Van az intézménynek vagy annak fenntartójának közművelődési megállapodása az önkormányzattal?

		1
1	van	
2	nincs	
9	nincs válasz	

III.5. Az intézmény költségvetési jogállása:

		1
1	önállóan gazdálkodó költségvetési szerv	
2	részben önállóan gazdálkodó költségvetési szerv	
3	nem önállóan gazdálkodó költségvetési szerv	
9	nincs válasz	

III.6. Tagja-e az intézmény szakmai hálózatoknak/szervezeteknek?

		1
1	igen	
2	nem	
9	nincs válasz	

III.7. Az elmúlt egy-másfél évet alapul véve: ma az intézmény

		1
1	több	
2	kevesebb vagy	
3	ugyanannyi szakmai hálózatnak/szervezetnek a tagja, mint egy-másfél évvel ezelőtt	
9	nincs válasz	

III.8.1. Hány főállású munkavállalója van az intézménynek?

		1
1	... személy	
9999	nincs válasz	

III.8.2. Ebből a főállású munkavállalóból mennyi a szakmai végzettséggel rendelkezők száma?

		1
1	... személy	
9999	nincs válasz	

III.9.1. Hány részmunkaidős munkavállalója van az intézménynek?

		1
1	... személy	
9999	nincs válasz	

III.9.2. Ebből a részmunkaidős munkavállalóból mennyi a szakmai végzettséggel rendelkezők száma?

		1
1	... személy	
9999	nincs válasz	

IV.1.1. Milyen szervvel, szervezettel, csoporttal, intézménnyel működik együtt (formálisan vagy informálisan) az Önök intézménye? Kérem, válassza ki a következő listáról! Természetesen többet is megjelölhet!

		1	2
1	minisztérium		
2	települési és/vagy szomszéd települési önkormányzat/önkormányzati társulás (a döntéshozó testület: képviselő-testület, közgyűlés)		
3	települési és/vagy szomszéd települési önkormányzat polgármesteri hivatala (a testület „végrehajtó” hivatala)		
4	kisebbségi önkormányzat		
5	szakterületi szakmai szervezet		
6	civil szervezet		
7	jogi személyiséggel nem rendelkező, nem formális közösség		
8	vállalkozó, vállalkozás		
9	művelődési ház, közösségi színtér		
10	kisebbségi közösségi színtér		
11	nyilvános internetszolgáltató hely (teleház, eMagyarország Pont, internet café stb.)		
12	nyilvános könyvtár, könyvtári szolgáltatóhely vagy könyvtárbusz		
13	levéltár		
14	galéria, kiállítóterem (működési engedéllyel nem rendelkező, tárgyi, szellemi örökséget bemutató intézmény)		
15	muzeális intézmény, működési engedéllyel nem rendelkező, tárgyi, szellemi örökséget bemutató intézmény		
16	mozi(terem)		
17	színház, nyári színház, bábszínház		
18	táborhely		
19	közösségi használatra is alkalmas vendéglátó egység		
20	sportlétesítmény		
21	arborétum, nemzeti park		
22	szociális intézmény		
23	egészségügyi intézmény (orvosi rendelő, kórház stb.)		
24	bölcsőde		
25	óvoda		
26	alapfokú oktatási intézmény		
27	középfokú oktatási intézmény		
28	felsőoktatási intézmény		
29	művészeti iskola		
30	egyéb képzőhely (pl. felnőttképző)		
31	turisztikai szervezet, turisztikai információs pont		
32	helyi nyomtatott sajtótermék		

		1	2
33	helyi tévé, rádió		
34	elektronikus sajtó, települési honlap, közösségi portál		
35	egyházi szervezet (pl. gyülekezet)		
36	egyéb, éspedig:		
98	egyik sem		
99	nincs válasz		

IV.1.2. Az adott típusú szervezettel, csoporttal, intézménytípussal milyen mélységűnek ítéli meg a kapcsolatukat? Ha az adott típusú intézmények közül többekkel is kapcsolatuk van, összességében adjon értékelést! Kérem, értékeljen egy 1-től 7-ig terjedő skálán: 1 – nagyon csekély, 7 – nagyon szoros!

		1 1 – nagyon csekély	2 2	3 3	4 4	5 5	6 6	7 7 – nagyon szoros	9 nem tudja/nincs válasz
1	minisztérium								
2	települési és/vagy szomszéd települési önkormányzat/önkormányzati társulás (a döntéshozó testület: képviselő-testület, közgyűlés)								
3	települési és/vagy szomszéd települési önkormányzat polgármesteri hivatala (a testület „végrehajtó” hivatala)								
4	kisebbségi önkormányzat								
5	szakterületi szakmai szervezet								
6	civil szervezet								
7	jogi személyiséggel nem rendelkező, nem formális közösség								
8	vállalkozó, vállalkozás								
9	művelődési ház, közösségi színtér								
10	kisebbségi közösségi színtér								
11	nyilvános internetszolgáltató hely (teleház, eMagyarország Pont, internet café stb.)								
12	nyilvános könyvtár, könyvtári szolgáltatóhely vagy könyvtárbusz								
13	levéltár								
14	galéria, kiállítóterem (működési engedéllyel nem rendelkező, tárgyi, szellemi örökséget bemutató intézmény)								
15	muzeális intézmény, működési engedéllyel nem rendelkező, tárgyi, szellemi örökséget bemutató intézmény								
16	mozi(terem)								
17	színház, nyári színház, bábszínház								
18	táborhely								
19	közösségi használatra is alkalmas vendéglátó egység								

		1 1 – nagyon csekély	2 2	3 3	4 4	5 5	6 6	7 7 – nagyon szoros	9 nem tudja/nincs válasz
20	sportlétesítmény								
21	arborétum, nemzeti park								
22	szociális intézmény								
23	egészségügyi intézmény (orvosi rendelő, kórház stb.)								
24	bölcsőde								
25	óvoda								
26	alapfokú oktatási intézmény								
27	középfokú oktatási intézmény								
28	felsőoktatási intézmény								
29	művészeti iskola								
30	egyéb képzőhely (pl. felnőttképző)								
31	turisztikai szervezet, turisztikai infor- mációs pont								
32	helyi nyomtatott sajtótermék								
33	helyi tévé, rádió								
34	elektronikus sajtó, települési honlap, közösségi portál								
35	egyházi szervezet (pl. gyülekezet)								
36	CAP (19,36,2)								

IV.1.3. Az adott típusú szervezettel, csoporttal, intézménytípussal milyen formában nyilvánul meg az együttműködés: együttműködésük megállapodással szabályozott vagy sem? Ha az adott típusú intézmények közül többekkel is kapcsolatuk van, összességében adjon választ!

		1 igen, meg- állapodással szabályozott	2 nem	9 nem tudja/nincs válasz
1	minisztérium			
2	települési és/vagy szomszéd települési önkormány- zat/önkormányzati társulás (a döntéshozó testület: képviselő-testület, közgyűlés)			
3	települési és/vagy szomszéd települési önkormány- zat polgármesteri hivatala (a testület „végrehajtó” hivatala)			
4	kisebbségi önkormányzat			
5	szakterületi szakmai szervezet			
6	civil szervezet			
7	jogi személyiséggel nem rendelkező, nem formális közösség			
8	vállalkozó, vállalkozás			
9	művelődési ház, közösségi színtér			
10	kisebbségi közösségi színtér			
11	nyilvános internetszolgáltató hely (teleház, eMa- gyarország Pont, internet café stb.)			
12	nyilvános könyvtár, könyvtári szolgáltatóhely vagy könyvtárbusz			

		1 igen, meg- állapodással szabályozott	2 nem	9 nem tudja/nincs válasz
13	levéltár			
14	galéria, kiállítóterem (működési engedéllyel nem rendelkező, tárgyi, szellemi örökséget bemutató intézmény)			
15	muzeális intézmény, működési engedéllyel nem rendelkező, tárgyi, szellemi örökséget bemutató intézmény			
16	mozi(terem)			
17	színház, nyári színház, bábszínház			
18	táborhely			
19	közösségi használatra is alkalmas vendéglátó egység			
20	sportlétesítmény			
21	arborétum, nemzeti park			
22	szociális intézmény			
23	egészségügyi intézmény (orvosi rendelő, kórház stb.)			
24	bölcsőde			
25	óvoda			
26	alapfokú oktatási intézmény			
27	középfokú oktatási intézmény			
28	felsőoktatási intézmény			
29	művészeti iskola			
30	egyéb képzőhely (pl. felnőttképző)			
31	turisztikai szervezet, turisztikai információs pont			
32	helyi nyomtatott sajtótermék			
33	helyi tévé, rádió			
34	elektronikus sajtó, települési honlap, közösségi portál			
35	egyházi szervezet (pl. gyülekezet)			
36	CAP (19,36,2)			

IV.2.1. Kérem, rangsorolja ezeket az intézményeket, amelyekkel Önök formális és/vagy informális kapcsolatban állnak, fontosságuk szerint. Kezdje az elsővel, majd folytassa a másodikkal, és így tovább!

		1 Első	2 Má- sodik	3 Har- madik	4 Ne- gyedik	5 Ötödik
1	minisztérium					
2	települési és/vagy szomszéd települési önkormányzat/önkormányzati társulás (a döntéshozó testület: képviselő-testület, közgyűlés)					
3	települési és/vagy szomszéd települési önkormányzat polgármesteri hivatala (a testület „végrehajtó” hivatala)					
4	kisebbségi önkormányzat					
5	szakterületi szakmai szervezet					

		1 Első	2 Második	3 Harmadik	4 Negyedik	5 Ötödik
6	civil szervezet					
7	jogi személyiséggel nem rendelkező, nem formális közösség					
8	vállalkozó, vállalkozás					
9	művelődési ház, közösségi színtér					
10	kisebbségi közösségi színtér					
11	nyilvános internetszolgáltató hely (teleház, eMagyarország Pont, internet café stb.)					
12	nyilvános könyvtár, könyvtári szolgáltatóhely vagy könyvtárbusz					
13	levéltár					
14	galéria, kiállítóterem (működési engedéllyel nem rendelkező, tárgyi, szellemi örökséget bemutató intézmény)					
15	muzeális intézmény, működési engedéllyel nem rendelkező, tárgyi, szellemi örökséget bemutató intézmény					
16	mozi(terem)					
17	színház, nyári színház, bábszínház					
18	táborhely					
19	közösségi használatra is alkalmas vendéglátó egység					
20	sportlétesítmény					
21	arborétum, nemzeti park					
22	szociális intézmény					
23	egészségügyi intézmény (orvosi rendelő, kórház stb.)					
24	bölcsőde					
25	óvoda					
26	alapfokú oktatási intézmény					
27	középfokú oktatási intézmény					
28	felsőoktatási intézmény					
29	művészeti iskola					
30	egyéb képzőhely (pl. felnőttképző)					
31	turisztikai szervezet, turisztikai információs pont					
32	helyi nyomtatott sajtótermék					
33	helyi tévé, rádió					
34	elektronikus sajtó, települési honlap, közösségi portál					
35	egyházi szervezet (pl. gyülekezet)					
36	CAP (19,36,2)					
99	nincs válasz					

IV.2.2. Kérem, nevezze meg azt az intézmény számára legfontosabb öt szervezettípust, amelyekkel az intézmény formális és/vagy informális kapcsolatban áll, és rangsorolja őket fontosságuk szerint! Kezdje az elsővel, majd folytassa a másodikkal, és így tovább!

		1 Első	2 Második	3 Harmadik	4 Negyedik	5 Ötödik
1	minisztérium					
2	települési és/vagy szomszéd települési önkormányzat/önkormányzati társulás (a döntéshozó testület: képviselő-testület, közgyűlés)					
3	települési és/vagy szomszéd települési önkormányzat polgármesteri hivatala (a testület „végrehajtó” hivatala)					
4	kisebbségi önkormányzat					
5	szakterületi szakmai szervezet					
6	civil szervezet					
7	jogi személyiséggel nem rendelkező, nem formális közösség					
8	vállalkozó, vállalkozás					
9	művelődési ház, közösségi színtér					
10	kisebbségi közösségi színtér					
11	nyilvános internetszolgáltató hely (teleház, eMagyarország Pont, internet café stb.)					
12	nyilvános könyvtár, könyvtári szolgáltatóhely vagy könyvtárbusz					
13	levéltár					
14	galéria, kiállítóterem (működési engedéllyel nem rendelkező, tárgyi, szellemi örökséget bemutató intézmény)					
15	muzeális intézmény, működési engedéllyel nem rendelkező, tárgyi, szellemi örökséget bemutató intézmény					
16	mozi(terem)					
17	színház, nyári színház, bábszínház					
18	táborhely					
19	közösségi használatra is alkalmas vendéglátó egység					
20	sportlétesítmény					
21	arborétum, nemzeti park					
22	szociális intézmény					
23	egészségügyi intézmény (orvosi rendelő, kórház stb.)					
24	bölcsőde					
25	óvoda					
26	alapfokú oktatási intézmény					
27	középfokú oktatási intézmény					
28	felsőoktatási intézmény					

		1 Első	2 Második	3 Harmadik	4 Negyedik	5 Ötödik
29	művészeti iskola					
30	egyéb képzőhely (pl. felnőttképző)					
31	turisztikai szervezet, turisztikai információs pont					
32	helyi nyomtatott sajtótermék					
33	helyi tévé, rádió					
34	elektronikus sajtó, települési honlap, közösségi portál					
35	egyházi szervezet (pl. gyülekezet)					
36	CAP (19,36,2)					
99	nincs válasz					

V.1. Kérem, helyezze el települése közösségének közéleti, kulturális aktivitását az alábbi hétfokú skála szerint, ahol az 1-es: a nagyon alacsony aktivitást, a 7-es: a kiemelkedően magas aktivitást jelenti!

		1
1	1 – nagyon alacsony	
2	2	
3	3	
4	4	
5	5	
6	6	
7	7 – kiemelkedően magas	
9	nincs válasz	

V.2.A. Az Önök intézménye bejegyzett székhelye/telephelye/központja helyi formális, bejegyzett (civil) szervezeteknek (művelődési közösségeknek) és/vagy informális szervezetnek?

		1
1	igen, helyi civil szervezetnek	
2	igen, informális szervezetnek	
3	igen, helyi civil szervezetnek és informális szervezetnek is	
4	egynek sem	
9	nincs válasz	

V.2.B. Az elmúlt egy-másfél évet alapul véve, ma:

		1
1	több	
2	kevesebb vagy	
3	ugyanannyi szervezetnek van bejegyzett székhelye/telephelye/központja Önöknél, mint egy-másfél évvel ezelőtt	
9	nincs válasz	

V.3.A. Sokféle kapcsolat, együttműködési forma létezhet formális, bejegyzett (civil) szervezetekkel (művelődési közösségekkel). Az alábbiak közül melyek fordulnak elő Önöknél?

TÖBB VÁLASZT IS BEJELÖLHET

		1	2
1	helyiséget adnak, biztosítanak a számukra		
2	közös rendezvényeket szerveznek velük		
3	közös pályázati programokat terveznek velük		
4	bevonják őket az éves program véleményezésébe		
5	bevonják őket az intézményi stratégia tervezésébe		
6	bevonják őket az éves munkaterv véleményezésébe		
7	szakmai támogatást nyújtanak a számukra		
8	egyéb, éspedig:		
9	jelenleg nincs kapcsolatuk bejegyzett (civil) szervezetekkel (művelődési közösségekkel), a fentiek közül egyik sem		
99	nincs válasz		

V.3.B. Milyen együttműködési formák jelennek meg az informális kisközösségek, csoportok és az Önök intézménye között?

TÖBB VÁLASZT IS BEJELÖLHET

		1	2
1	helyiséget adnak, biztosítanak a számukra		
2	közös rendezvényeket szerveznek velük		
3	közös pályázati programokat terveznek velük		
4	bevonják őket az éves program véleményezésébe		
5	bevonják őket az intézményi stratégia tervezésébe		
6	bevonják őket az éves munkaterv véleményezésébe		
7	szakmai támogatást nyújtanak a számukra		
8	egyéb, éspedig:		
9	jelenleg nincs kapcsolatuk az informális kisközösségekkel, csoportokkal, a fentiek közül egyik sem		
99	nincs válasz		

V.4.A. Milyen területen tevékenykednek az Önökkel valamilyen kapcsolatban lévő/bejegyzett helyi civil szervezetek?

TÖBB VÁLASZT IS BEJELÖLHET

		1	2
1	kultúra		
2	vallás		
3	sport		
4	szabadidő, hobbi		
5	oktatás		
6	kutatás		
7	egészségügy		
8	szociális ellátás		
9	polgárvédelem		

		1	2
10	környezetvédelem		
11	településfejlesztés		
12	gazdaságfejlesztés		
13	jogvédelem		
14	közbiztonság		
15	karitatív tevékenység		
16	nemzetközi kapcsolatok		
17	érdekképviselés		
18	politika		
19	egyéb, éspedig:		

V.4.B. Milyen területen tevékenykednek az Önökkel kapcsolatban lévő/Önökhoz bejelentett informális szervezetek, közösségek?

TÖBB VÁLASZT IS BEJELÖLHET

		1	2
1	kultúra		
2	vallás		
3	sport		
4	szabadidő, hobbi		
5	oktatás		
6	kutatás		
7	egészségügy		
8	szociális ellátás		
9	polgárvédelem		
10	környezetvédelem		
11	településfejlesztés		
12	gazdaságfejlesztés		
13	jogvédelem		
14	közbiztonság		
15	karitatív tevékenység		
16	nemzetközi kapcsolatok		
17	érdekképviselés		
18	politika		
19	egyéb, éspedig:		

V.5.A. Korábban megjelölte, hogy az intézmény helyiséget biztosít a formális/informális szervezetek, közösségek számára. Kérem, említsen néhány konkrét példát, milyen típusú szervezeteknek, és milyen célból, esetleg milyen típusú alkalmak számára?

		1
1	Válasz:	

V.5.B. Összességében az elmúlt egy-másfél évet alapul véve, ma:

		1
1	több	
2	kevesebb vagy	
3	ugyanannyi formális szervezettel és/vagy informális kisközösséggel van kapcsolatuk, mint egy-másfél évvel ezelőtt	
9	nincs válasz	

V.5.C. Az elmúlt egy-másfél évet alapul véve, ma:

		1
1	több	
2	kevesebb vagy	
3	ugyanannyi civil szervezet támogatja Önöket anyagilag, mint egy-másfél évvel ezelőtt	
4	nincs válasz	

V.6. Önök milyen módon kérdezték meg a helyi közösségeket, látogatókat intézményük tevékenységével kapcsolatban – kitérve a lakossági igényekre – az elmúlt egy-másfél évben?

TÖBB VÁLASZT IS MEGJELÖLHET!

		1	2
1	interjúban vagy csoportos interjúban		
2	falugyűlés, lakossági fórum keretében		
3	írásban (papíralapon vagy online)		
4	rendszeresen működtetett formális tanácsadó testület keretében		
5	rendszeresen működtetett nem formális tanácsadó testület keretében		
6	egyéb módon, éspedig:		
7	nem kérdezték meg		
9	nincs válasz		

V.7. Ezek a megkérdezések dokumentáltak-e az intézményüknél?

		1 igen	2 nem	9 nem tudja/ nincs válasz
1	interjú vagy csoportos interjú			
2	falugyűlés, lakossági fórum			
3	írásos (papíralapon vagy online)			
4	rendszeresen működtetett formális tanácsadó testület keretében			
5	rendszeresen működtetett nem formális tanácsadó testület keretében			
6	CAP (34,6,2)			

V.8.1. Amennyiben tevékenységük tervezésébe, megvalósításába, értékelésébe bevonják a lakosságot, rögzítve van-e ennek módja az intézmény bármely, működést szabályzó dokumentumában?

		1
1	igen	
2	nem	
8	tevékenységük tervezésébe, megvalósításába, értékelésébe nem vonják be a lakosságot	
9	nincs válasz	

V.8.2. Kérem, nevezze meg milyen típusú dokumentumban rögzítik ezt?

		1
1	Válasz:	

V.8.3. A helyi közösségek, látogatók visszajelzésének hatására az elmúlt egy-másfél évben történt-e változás, változtatás az intézmény működésében, tevékenységeiben?

		1
1	igen	
2	nem	
9	nincs válasz	

V.8.4.A. Kérem, pár mondatban foglalja össze, miben változtattak!

		1
1	Válasz:	

V.8.4.B. Kérem, pár mondatban foglalja össze, miért nem változtattak!

		1
1	Válasz:	

V.8.5. Terveznek-e (további) változtatást a jövőben a visszajelzések tükrében?

		1
1	igen	
2	nem	
9	nincs válasz	

V.8.6.A. Kérem, pár mondatban foglalja össze: ha (a továbbiakban) változtatnának, akkor miben történne változtatás?

		1
1	Válasz:	

V.8.6.B. Kérem, pár mondatban foglalja össze: miért nem terveznek (további) változtatást!

		1
1	Válasz:	

V.9.1. Ön tud a településen zajló/lezajlott közösségfejlesztési folyamatról?

		1
1	igen	
2	nem	
9	nincs válasz	

V.9.2. Az Önök intézménye milyen szerepet vállal/vállalt a közösségfejlesztési folyamatban?

TÖBB VÁLASZT IS MEGJELÖLHET

		1	2
1	kezdeményező, generáló		
2	nem az intézmény kezdeményezte, de szakmailag támogatja/támogatta		
3	helyszínt, eszközöket biztosít/biztosított a közösségfejlesztési folyamathoz		
4	egyéb, éspedig:		
5	nem vállalt szerepet		
9	nem tudja, nincs válasz		

V.9.3. Az Ön kulturális intézménye és/vagy közösségi színtere milyen feladatokat lát el az alábbiak közül? Több válasz is megjelölhető, több telephely esetén valamennyi telephely tevékenységét kérem megjelölni!

		1	2
1	információs tevékenység		
2	ismeretterjesztés		
3	képzés		
4	kiállítás rendezése		
5	művelődő közösségek tevékenysége		
6	rendezvények szervezése		
7	közművelődési szakmai tanácsadás és szolgáltatás		
8	nem programszerűen szervezett tevékenységek		
9	tábor		
10	nemzetközi együttműködés		
11	gyűjteménygondozás		
12	tudományos feldolgozás és publikálás		
13	kulturális javak hozzáférhetővé tétele		
14	nyilvános könyvtári alapfeladatok		
15	egyéb, éspedig:		
16	egyik sem		
99	nincs válasz		

V.9.4. Ön kulturális intézményét és/vagy közösségi színterét látogatók száma hogyan változott az elmúlt egy-másfél évben?

		1
1	csökkent	
2	nem változott	
3	növekedett	
9	nem tudja	

V9.5.A. Ön szerint ez a csökkenés mivel magyarázható?

		1
1	Válasz:	

V.9.5.B. Ön szerint ez a növekedés mivel magyarázható?

		1
1	Válasz:	

V.10. A legtöbb településen különböző találkozóhelyek vannak, amelyek a közösség valamennyi tagjai számára megközelíthetők, ahol az emberek találkozhatnak és együtt tevékenykedhetnek. Ön szerint az alábbi találkozóhelyek mennyire fontosak a település közösségi életében? Kérem, értékelje a válaszokat 1-től 7-ig, 1 azt jelenti, hogy egyáltalán nem fontos, a 7 pedig, hogy nagyon fontos!

		1 1 – egyáltalán nem fontos	2	3	4	5	6	7 7 – nagyon fontos	9 nincs ilyen, nincs válasz
1	Terek és parkok a településen								
2	Sportpályák és más fizikai aktivitásra szolgáló terek								
3	Nyilvános könyvtár								
4	Művelődési házak, kultúrházak								
5	Múzeumok								
6	Helyi színház, mozi								
7	Vendéglátó helyek, éttermek, kávézók a településen								
8	Helyi üzletek / Bevásárlóközpontok								
9	Vallási intézmények, mint pl. templom, mecset, zsinagóga								
10	Iskola, óvoda								

V.11.A. Mely alábbi programokról hallott, amelyek az elmúlt egy-másfél két évben az Ön településén is elindultak vagy tovább erősödtek?

TÖBB VÁLASZT IS JELÖLHET

		1
1	Módszertani fejlesztések, önkéntesség, kulturális közösségfejlesztés és annak mérése, valamint közösségi részvétel erősítése	
2	Kulturális közösségfejlesztő mentorok és mentorhálózat működése	
3	Kulturális intézmények együttműködését elősegítő mintaprojektek	
4	Játékosítás elvére épülő online alkalmazás fejlesztése (pl. számítógépes játékok, applikációk)	
5	Játékosítás elvére épülő offline alkalmazás fejlesztése (pl. kártyajátékok, társasjátékok)	
6	Belföldi és európai szakmai tanulmányutak, szakmai műhelyek	
7	Akkreditált kulturális közösségfejlesztési képzés szakembereknek	
8	Módszertani és szakmai műhelynapok kulturális szakembereknek	
9	Érzékenyítő programok	
10	Közösségek Hete	
11	Cselekvő közösségek szakmai kiadványok (SZIN, 3K, Múzeumi Iránytű)	
12	Tudományos konferenciák	
13	Kulturális intézményi önkéntességi tevékenységek fejlesztése	
14	Jó gyakorlatok összegyűjtése, pl. a közösségi művelődés, az esélyegyenlőség területén	
15	egyikről sem	
99	nincs válasz	

V.11.B. És ezek között van-e olyan terület, ahol az Önök intézménye közvetlen tapasztalatokat is szerzett (pl. az adott szolgáltatást, lehetőséget igénybe vették, képzéseken vettek részt, fejlesztettek valamilyen területen stb.)?

TÖBB VÁLASZT IS JELÖLHET

		1
1	Módszertani fejlesztések, önkéntesség, kulturális közösségfejlesztés és annak mérése, valamint közösségi részvétel erősítése	
2	Kulturális közösségfejlesztő mentorok és mentorhálózat működése	
3	Kulturális intézmények együttműködését elősegítő mintaprojektek	
4	Játékosítás elvére épülő online alkalmazás fejlesztése (pl. számítógépes játékok, applikációk)	
5	Játékosítás elvére épülő offline alkalmazás fejlesztése (pl. kártyajátékok, társasjátékok)	
6	Belföldi és európai szakmai tanulmányutak, szakmai műhelyek	
7	Akkreditált kulturális közösségfejlesztési képzés szakembereknek	
8	Módszertani és szakmai műhelynapok kulturális szakembereknek	
9	Érzékenyítő programok	
10	Közösségek Hete	
11	Cselekvő közösségek szakmai kiadványok (SZIN, 3K, Múzeumi Iránytű)	
12	Tudományos konferenciák	
13	Kulturális intézményi önkéntességi tevékenységek fejlesztése	

		1
14	Jó gyakorlatok összegyűjtése, pl. a közösségi művelődés, az esélyegyenlőség területén	
15	egyikről sem	
99	nincs válasz	

V.12.A. Ön mit mondana, összességében mennyire ismeri a „Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás” projektet?

		1
1	egyáltalán nem	
2	inkább nem	
3	részben igen, részben nem	
4	inkább igen	
5	jól ismerem	
9	nem tudja, nincs válasz	

V.12.B. Ön hallott róla, hogy a települése részt vesz a „Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás” projektben?

		1
1	igen	
2	nem	
9	nem tudja, nincs válasz	

V.13. Részt vesz-e intézménye közvetlenül a „Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás” projektben, annak eseményein, akcióiban?

		1
1	igen	
2	nem	
3	folyamatban van	
9	nem tudja, nincs válasz	

V.14. Amennyiben részt vesz és/vagy ismeri a „Cselekvő közösségek– aktív közösségi szerepvállalás” projektet, Ön mennyire ért egyet a következő állításokkal? Kérem, értékeljen az iskolai osztályozáshoz hasonlóan egy 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol az 1 az egyáltalán nem ért egyet; az 5 pedig a teljes mértékben egyet ért válaszkategóriákat jelenti! Ha nem tudja eldönteni, akkor, kérem, azt a mezőt válassza!)

		1 1 – Egyáltalán nem érték egyet	2	3	4	5 5 – Teljes mértékben egyet érték	9 Nem tudom eldönteni
1	A Cselekvő közösségek projekt hasznos a könyvtári, múzeumi és közművelődési terület fejlődése szempontjából.						

		1 1 – Egyáltalán nem értek egyet	2	3	4	5 5 – Teljes mértékben egyet értek	9 Nem tudom eldönteni
2	A Cselekvő közösségek projekt segíti a könyvtárak, múzeumok és közművelődési intézmények közötti szakterületi együttműködést.						
3	A Cselekvő közösségek projekt hasznos a települési közösségek fejlődése szempontjából.						
4	A Cselekvő közösségek projekt nyomán erősödnek a civil kezdeményezések, az önszerveződő közösségek.						

V.15. Mit gondol, a projekt alábbi tevékenységei milyen mértékben járulnak hozzá az érintett települések kultúrájának, közösségének fejlesztéséhez? Kérem, értékeljen az iskolai osztályozáshoz hasonlóan egy 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol az 1 az egyáltalán nem járul hozzá; az 5 pedig a teljes mértékben hozzájárul válaszkategóriákat jelenti! Ha nem tudja eldönteni, akkor, kérem, azt a mezőt válassza!)

		1 1 – Egyáltalán nem járul hozzá	2	3	4	5 5 – Teljes mértékben hozzá járul	9 Nem tudom eldönteni
1	Módszertani fejlesztések, önkéntesség, kulturális közösségfejlesztés és annak mérése, valamint közösségi részvétel erősítése						
2	Kulturális közösségfejlesztő mentorok és mentorhálózat működése						
3	Kulturális intézmények együttműködését elősegítő mintaprojektek						
4	Játékosítás elvére épülő online alkalmazás fejlesztése (pl. számítógépes játékok, applikációk)						
5	Játékosítás elvére épülő offline alkalmazás fejlesztése (pl. kártyajátékok, társasjátékok)						
6	Belföldi és európai szakmai tanulmányutak, szakmai műhelyek						
7	Akkreditált kulturális közösségfejlesztési képzés szakembereknek						
8	Módszertani és szakmai műhelynapok kulturális szakembereknek						
9	Érzékenyítő programok						
10	Közösségek Hete						
11	Cselekvő közösségek szakmai kiadványok (SZIN, 3K, Múzeumi Iránytű)						
12	Tudományos konferenciák						
13	Kulturális intézményi önkéntességi tevékenységek fejlesztése						
14	Jó gyakorlatok összegyűjtése, pl. a közösségi művelődés, az esélyegyenlőség területén						

VI.1. Kérem, jelölje, hogy az intézmény, illetve az intézmény által delegált munkatárs tagja-e az alábbi együttműködési formák valamelyikének (települési, illetve járási szinten)?

TÖBB VÁLASZT IS JELÖLHET

		1	2
1	Térségi fejlesztési tanács		
2	Területfejlesztési tanács		
3	LEADER akciócsoport		
4	CLLD akciócsoport		
5	Képviselő-testület vagy közgyűlés kulturális ügyekkel foglalkozó bizottsága		
6	Közművelődési kerekasztal/tanács		
7	Civil kerekasztal/tanács		
8	Helyi Értéktár Bizottság		
9	Ifjúsági fórum/diák- vagy gyermekönkormányzat		
10	egyéb, éspedig:		
12	nem tagjai egyiknek sem		
99	nincs válasz		

VII.0. Az elmúlt egy-másfél évet alapul véve, ma:

		1
1	több	
2	kevesebb vagy	
3	ugyanannyi önkéntessel dolgoznak együtt, mint egy-másfél évvel ezelőtt	
9	nincs válasz	

VII.1. Az intézményben jelenleg tevékenykednek önkéntesek?

		1
1	igen	
2	nem	
9	nincs válasz	

VII.2. Milyen mértékben elégedett az Önök intézménye önkénteseinek tevékenységével? Kérem, értékelje 1-től 7-ig terjedő skálán, ahol az 1: a (többségükkel) a legkevésbé elégedett, 7: (a többségükkel) nagyon elégedett!

		1
1	1 – (a többségükkel) a legkevésbé elégedett	
2	2	
3	3	
4	4	
5	5	
6	6	
7	7 – (a többségükkel) nagyon elégedett	
9	nincs válasz	

VII.3. Az Ön intézménye bejegyzett KÖT (Közérdekű Önkéntes Tevékenység) intézmény?

		1
1	igen, az elmúlt egy-másfél évben lett az	
2	igen, de még régebb óta az	
3	nem	
9	nincs válasz	

VII.4. Az intézmény Iskolai Közösségi Szolgálat (IKSZ) fogadószervezet?

		1
1	igen, az elmúlt egy-másfél évben lett az	
2	igen, de még régebb óta az	
3	nem	
9	nincs válasz	

VII.5. Az intézménynek van IKSZ koordinátora?

		1
1	igen	
2	nem	
9	nincs válasz	

VII.6. Hány iskolával van jelenleg együttműködési megállapodása?

		1
1	... iskolával	
99	nincs válasz	

VII.7. Milyen mértékben elégedett az IKSZ-es diákok tevékenységével? Kérem, értékelje 1-től 7-ig terjedő skálán, ahol az 1: legkevésbé elégedett, 7: nagyon elégedett!

		1
1	1 – a legkevésbé elégedett	
2	2	
3	3	
4	4	
5	5	
6	6	
7	7 – nagyon elégedett	
9	nincs válasz	

VIII.1. Az elmúlt egy-másfél évben történt-e az intézmény épületén fizikai akadálymentesítés?

		1
1	igen, teljes mértékű	
2	igen, részlegesen	
3	nem	
9	nincs válasz	

VIII.2. Infokommunikációs szempontból akadálymentesítés történt-e az elmúlt egy-másfél évben?

		1
1	igen	
2	nem	
9	nincs válasz	

VIII.3. Az Ön intézménye az elmúlt egy-másfél évben beszerezett, beruházott-e a következőkbe?

TÖBB VÁLASZT IS JELÖLHET

		1	2
1	akadálymentesített mosdó, WC		
2	rámpa		
3	akadálymentes látogató-irányítórendszer: piktogramokkal és Braille-írással ellátott információs táblák		
4	tapintható térkép		
5	hangos térkép		
6	piktogramok		
7	indukciós hurok és /vagy audioguide		
8	lift		
9	korlátlift		
10	vezetőszál		
11	akadálymentesített honlap		
12	nyomtatott információs anyagok eltérő fogyatékoságúaknak (pl. szórólap a mozgáskorlátozottak akadálymentes útvonalára, a siketek és nagyothallók eszközhasználatára stb.)		
13	jeltolmács biztosítása		
14	egyéb, éspedig:		
15	egyik sem		
99	nincs válasz		

VIII.4. Volt-e programja/foglalkozása/szolgáltatása hátrányos helyzetű csoportok esélyegyenlőségének elősegítése érdekében az elmúlt egy-másfél évben? Kérem, jelölje a megfelelő választ soronként/csoportonként!

1. volt, de csak ismeretterjesztő vagy szórakoztató program/szolgáltatás (amely az adott célcsoport érdeklődését igyekszik kielégíteni, vagy a nagyközönségnek az adott célcsoportról szól)

2. volt, de csak segítő, támogató program/szolgáltatás (amely az élethelyzetében felmerülő problémákra keres megoldást, vagy az életminőségüket javítja)

3. volt, mind ismeretterjesztő vagy szórakoztató program/szolgáltatás (amely az adott célcsoport érdeklődését igyekszik kielégíteni, vagy a nagyközönségnek az adott célcsoportról szól), mind csak segítő, támogató program/szolgáltatás (amely az élethelyzetében felmerülő problémákra keres megoldást, vagy az életminőségüket javítja)

4. nem volt ennek a célcsoportnak program vagy szolgáltatás, de a szervezetük környezetében vannak ilyen csoportok

5. nem volt ennek a célcsoportnak program vagy szolgáltatás, és nincsen ilyen hátrányos helyzetű csoport a szervezetük környezetében

SORONKÉNT CSAK EGY VÁLASZ LEHET!

		1 volt, csak ismeretterjesztő	2 volt, csak segítő	3 volt, mindkettő	4 nem volt, de van ilyen csoport	5 nem volt, nincs ilyen csoport	9 nincs válasz
1	romák						
2	egyéb kisebbségek						
3	bevándorlók						
4	fogyatékkal élők						
5	nők						
6	kisgyermekes anyák						
7	nagycsaládosok						
8	munkanélküliek						
9	mélyszegénységben élők						
10	hajléktalanok						
11	idősek						
12	szenvedélybetegek						
13	tartós betegséggel küzdők						
14	LMBTQ						
15	egyéb						
16	éspedig:						

VIII.5. Az elmúlt egy-másfél évben nőtt, csökkent vagy nem változott az intézményükben a hátrányos helyzetű csoportok esélyegyenlőségének elősegítése érdekében tartott ismeretterjesztő vagy szórakoztató programok/szolgáltatások, illetve segítő, támogató programok/szolgáltatások száma? Kérem, jelölje a megfelelő választ soronként/csoportonként!

		1 nőtt	2 csökkent	3 nem változott	9 nincs válasz
1	romák				
2	egyéb kisebbségek				
3	bevándorlók				
4	fogyatékkal élők				
5	nők				
6	kisgyermekes anyák				
7	nagycsaládosok				
8	munkanélküliek				
9	mélyszegénységben élők				
10	hajléktalanok				
11	idősek				
12	szenvedélybetegek				
13	tartós betegséggel küzdők				

Köszönjük, hogy válaszaival segítette munkánkat!

